

HORIA ARAMĂ

**MŢARTEA
PĂSARII - SĂGEATĂ**

EDITURA TINERETULUI

**HORIA
ARAMĂ**

Moartea păsării-săgeată

virtual-project.eu

== [aladrian](#) ==

Desenul copertei: Damian Petrescu

**Editura Tineretului
1966**

PĂLĂRIA DE PAI

De câte ori îi întâlnesc, pe terasa unei cafenele, în casa unuia dintre ei, prietenii îmi cer să le istorisesc — pentru a câta oară? — neobișnuita mea aventură. Unii se mulțumesc, în ultima vreme, să mă asculte privind în altă parte, cu un soi de jenă, pentru că repetiția a ajuns să-i obosească și nu vor s-o arate. Ei știu însă că pe mine, dimpotrivă, ocaziile în care trăiesc din nou ziua aceea mă vitalizează, deși pe o cale dureroasă. În spatele meu, desigur, ei mă compătimesc, poate că unii se și amuză, dar au decența să n-o facă deschis. Nu pentru că s-ar teme de represalii. Sunt un om blajin. Dar au sentimentul că ar făptui un sacrilegiu luând în derâdere obiectul reveriilor mele nostalgice.

Poate că lucrurile n-ar fi stat așa dacă protagonistul întâmplării n-aș fi fost eu. Sunt prototipul omului care nu-și depășește semenii, care nu-i tentat să forțeze tainele naturii și hotarele realității. Lumea aceasta mi-a ajuns întotdeauna, eram perfect mulțumit cu partea ce-mi fusese dat să cunosc din ea și nu consideram că am să trec vreodată granițele stabile ale unei existențe constituite.

Surâd când îmi amintesc încăpățânarea cu care colegele de facultate încercau să-mi zdruncine echilibrul, mizând pe rezervele de romantism pe care erau sigure că le ascund. Rămâneau neconsolate la gândul că unul dintre băieții care le înconjură nu răspunde la apel, în nici un caz nu o face în felul gălăgios în care se obișnuiește. Li se

părea, probabil, că abuzez de orgoliu, că sfidez, oricum, că joc teatru. Câteodată naturalețea pare îngrozitor de artificială. De aceea se preocupau de convertirea mea la entuziasmul juvenil, la modul de exprimare exaltat, singurul care le părea propriu Eram oaia răătăcită, cea mai prețioasă pentru mândria lor, cea de dragul căreia bunele mele colege ajungeau să neglijeze intense domenii legitime ale puterii lor.

Neverosimilul care durează sfârșește uneori prin a se consacra, așa încât pe nimeni nu a mai mirat burlăcia mea, prelungită peste așteptări. Majoritatea promoției noastre s-a împrăștiat, multe relații au încetat, în locul lor statornicindu-se altele, mai conforme cu predispozițiile mele. Timpul mi-a dezvăluit multe, între altele posibilitatea dragostei fără punere în scenă, a legăturii sufletești în care moda și „spiritul secolului” nu au nici un cuvânt.

Eram totuși, după câțiva ani de viață independentă, un singuratic, atât cât poți fi în veacul comunicării. Departe de a dori să atrag atenția printr-o solitudine fotogenică, ieșeam atât cât se cerea, nu-mi neglijam prietenii și nici spectacolele. Aveam grijă, din contra, să subliniez prin câte un mic amănunt, cel mai adesea vestimentar, optimismul stării mele de spirit.

Astfel am ajuns în posesia celor mai noi descoperiri — nu rareori arheologice totuși — ale modei, cum ar fi bastonașul de trestie și pipa. Mai bine m-am înțeleș numai cu pălăria de pai pe care vântul capricios al modei mi-a așezat-o într-o bună zi pe creștetul capului. În curentul general, în fața coloanelor nesfârșite de canotiere aurii care

defilau pe toate bulevardele, ar fi fost de-a dreptul indecent și extravagant să apară cu altceva.

O purtam și în ziua când s-a consumat marea aventură a vieții mele.

Încă de dimineață începuse arșița. Eram preocupat. Mă aștepta un drum lung, peste două sute de kilometri. Plecasem fără a-mi lua gustarea, drept care am oprit la primul bufet pentru automobiliști, sub copertina căruia am intrat cu mașină cu tot. Ar fi trebuit să mănânc la volan, dar nu-mi place, mi se pare neeuropean, încât am coborât, cu pălăria de pai pe ceafă, și m-am așezat la ultima masă liberă. Lângă mine a luat loc, câteva clipe mai târziu, o femeie foarte brunetă. Mi-am scos pălăria, punând-o, fără să mă ridic, în cuierul supraîncărcat din spatele meu. Bruneta surise expeditiv. Era multă lume. În apropiere, o masă gălăgioasă îmi obosea urechile. Muzica răcnea în difuzoare. Zgomotele se interferau, mirosul ușor de benzină dădea locului un neplăcut aer de improvizație sportivă. Am mâncat cât mai repede, mi-am luat pălăria și am plecat, după ce m-am înclinat mașinal în fața comesenei cu care nu schimbasem un cuvânt.

Un minut mai târziu goneam pe limba cenușie a șoselei, din nou cu pălăria pe ceafă. Mă simțeam bine. Peisajul era perfect monoton, ca și ușorul cântec al motorului. Ziua avea să fie frumoasă. Prevedeam câteva plăcute ore de singurătate, atât de rare în ritmul existenței noastre. Ținta călătoriei era încă departe, nu mă incita la anticipații. Grijile lucrului puteau să aștepte.

În astfel de ocazii mă predau pe mâna amintirilor. Nici de astă dată nu se lăsară rugate. Pe deasupra limpedei priveliști trecură câteva figuri și întâmplări. Fiecare dintre noi are asemenea preferate ale memoriei. Nu simțeam în preajma lor decât o căldură familiară, o emoție ușoară, poate chiar mai puțin: un elementar sentiment de proprietate.

În ce moment anume a început? Nu-mi amintesc. S-a manifestat mai întâi ca o neliniște, o simplă, obișnuită neliniște, însă una precisă, o adevărată presimțire. Inima începu să-mi bată rar, puternic, marcat. Mă apropiam de ceva, făceam contactul cu un centru de interes neașteptat și nedefinit. Mi-am schimbat de mai multe ori poziția, mi-am dres vocea, mi-am mutat pălăria de pe ceafă pe frunte și înapoi, fără rost și tot mai conștient nemulțumit.

Deodată, din nu știu care ungher al conștiinței, apărură ea. O văzui clar, în plină lumină, cu acea imprecizie specifică imaginii memorate, care însă nu strică acesteia, ci mai ades o flatează. Era o frumusețe sobră, înnobilită de o mare lumină interioară. Trăsăturile regulate i le domina fruntea înaltă, curbată. Croită în suave linii rotunde, avea ceva elin, minus răceala perfecțiunii. Înainte de a face o mișcare, emana un firesc fără margini, ca aceia dintre noi, foarte puțini, care se simt excelent în învelișul lor material. Ochii ei aveau culoarea ceaiului indian.

Surprinzător pentru mine era faptul că, deși îmi apărură ca o amintire foarte vie, nu-mi aduceam de loc aminte s-o fi văzut vreodată. Eram sigur că nici o împrejurare, nici un moment al vieții nu ne adusese față în

față. Cu toate acestea imaginea nu numai că exista, dar era departe de a-mi fi indiferentă. Am observat cu mirare că un călduros sentiment mă leagă de ființa necunoscutei. Undeva, într-o altă viață, o iubisem. O iubeam încă, acesta e cuvântul, dragostea este numele tandreței fără margini care mă anima.

Am tras mașina la marginea șoselei, mi-am șters fața de ușoara transpirație pe care mi-o provocase descoperirea și am pornit să-mi analizez metodic amintirile. Era imposibil să fie altceva decât o imagine uitată, readusă pe primul plan printr-o farsă a întâmplării, fără importanță.

Nu a fost însă cu puțință să clasez undeva, să asociez de ceva înduioșătorul desen al ochilor ei.

Am pornit mai departe, de astă dată cu totul stăpânit de neliniște. Pentru un joc al fanteziei, totul era prea viu. Desigur, te poți îndrăgosti de o imagine, dar de un produs propriu, și încă de la prima vedere!

Conduceam încruntat, aplecat pe volan, mereu cu pălăria pe ceafă, cu un efort suplimentar de atenție, pentru ca ficțiunea ce mă urmărea să nu sfârșească prin a mă răsturna într-un șanț.

Frumoasa imaginară nu mă părăsea. Se mișca într-un cadru necunoscut. O vedeam într-o încăpere intimă, cu tapete de stil vechi, în dungi verticale, și mobile fine. O pendulă antică, în lemn negru, amintind un turn de catedrală, bătea într-un colț. Mai era un mic dulap de cireș cu perdele subțiri de tul, după care știam că se ascund cărți. Aveam certa senzație că aș putea, la nevoie, enumera titlurile. Eram prea speriat ca s-o fac.

Șoseaua se popula din ce în ce. Mă apropiam de un mare oraș. Eram obosit și mă concentram tot mai greu. Am traversat orașul cât am putut mai atent. Treceam de ultimele vile. Drumul urca printre zone de verdeață. M-am relaxat. Obsesia părea că se estompase. Și atunci, deodată, am văzut cu limpezime drumul spre ea. Am continuat să gonesc câteva minute. Apoi am făcut cel mai neverosimil dintre gesturile de care m-aș fi crezut în stare. Am întors mașina și am reintrat în oraș. Am străbătut o parte cu totul străină a întinsei localități din care nu cunoșteam decât bulevardele centrale. Cu o mână sigură am condus printr-un labirint de străzi, convins că știu încotro merg și că, anume, mă apropii de ea. Eram sincer curios. O jumătate din mine privea detașat și aștepta cu multă seriozitate cele ce aveau să urmeze.

După încă două cotituri am ajuns într-o frumoasă alee de vile mici, copleșite de iederă. Le-am privit pe rând. Îmi erau familiare. În fața uneia am oprit. Am coborât. Cu un mic tremur al mâinilor, am ghicit soneria, ascunsă în grilajul scund și complicat.

Am tresărit. Ce căutam eu aici, în fața acestei case fermecătoare, dar necunoscute? Unde avea să mă poarte neînțeleasa pornire de care ascultam? Și unde eram eu, echilibratul, reticentul, în această împrejurare dementială?

Un zgomot întrerupse retorismul întrebărilor mele. Ușa de intrare se deschise și în pragul ei apărură ochii de ceai indian.

M-am descoperit, am îngăimat câteva sunete, m-am apropiat, dându-mi răgazul s-o observ. Era ea, cu toate

amănuntele știute, cu multe altele în plus, cum ar fi sprâncenele voluntare, mâinile expresive, cu degete lungi, aproape egale. Respira o mirare caldă, o așteptare, mai exact.

Eram într-o situație fără ieșire. Se vedea limpede că, la rândul meu, îi eram necunoscut.

— Iertați-mă, am îngăimat. Trebuie să vă vorbesc câteva minute. Numai câteva.

Am întins o carte de vizită.

— Intrați, a rostit ea cu ceea ce scriitorii numesc un glas catifelat. Vorbea ca un om care vorbește pentru plăcerea lui proprie, fără a se feri de intimitatea tonurilor adânci.

Am urmat-o într-un mic salon. Am căutat din ochi pendula-turn, dulapul de cireș. Erau la locul lor, printre alte câteva, puține la număr, mobile alese.

— Vă ascult, rosti tânăra și se așează, îndemnându-mă cu un gest să fac același lucru.

— Frumos interior, am început. Distins.

Ea tăcu. Am arătat dulapul.

— Mobilă veche. Stil...

— Mai departe? riscă ea o ironie. Era prea evident că bat câmpii.

— Vă place să citiți mult, am surâs. Trebuia să merg până la capăt.

— Dispuneți de informații prețioase.

Unde era căldura tonului ei? Vorbea un frigider.

— Oricum, un Flaubert complet nu se vede în orice casă.

Aici aplecă puțin capul, ridicând o sprinceană. Fața ei avea o plăcută linie ovală, foarte pură. Am râs:

— Cuvintele mele vă amintesc „Memoriile unui nebun”? Era fermecător acel Flaubert prea tânăr...

Necunoscuta se ridică în picioare.

— Ce doriți?

Iritarea o îmbujorase, îi ridicase nările subțiri. Așteptam să întindă brusc mâna spre a-mi arata ușa.

— Iertați-mă, am spus. Nu știu cum să ajung la obiectul vizitei mele. O să vă pară ciudat și îndrăzneț. Vă implor să credeți însă că vorbesc serios. Asculta. M-am îndrăgostit de dumneavoastră, am rostit în sfârșit și după asta m-am simțit mult mai bine.

Ea surâse amuzată.

— Vă înțeleg, am spus. Desigur, nu sunt singurul în această situație. Cazul meu e totuși aparte. M-am îndrăgostit de dumneavoastră acum o oră și ceva când v-am văzut pentru prima dată, în mașina mea, pe șoseaua București-Brașov, la câteva zeci de kilometri de aici.

Am surâs la rîndul meu.

— Partea cea mai extravagantă a întâmplării o constituie faptul că tot ce v-am spus e adevărat.

— Nu înțeleg, murmură ea, din nou ca pentru sine.

— Nici eu, și vă rog să credeți că nu glumesc. Tot ce v-am relatat este riguros exact. Nu v-am văzut niciodată, nu vă cunosc, nu știu nici acum care vă este numele. În urmă cu o oră am avut o viziune a chipului dumneavoastră, iar acum cincisprezece minute a drumului până aici. Cunoșteam pendula în formă de turn, ca și cărțile din

dulapul acesta. Nu-mi rămâne decât să vă întreb: ce vrăji ați făcut? Sunt străin de oraș, n-am călcat niciodată în cartierul acesta, n-aveam de gând să-mi întrerup drumul, sunt grăbit să ajung la o destinație care-i încă departe. M-ați chemat. Iată-mă. Vă ascult.

Ochii de ceai indian se rotunjiră de uimire:

— Dar nu «v-am chemat»! Delirați.

— Tot ce se poate. E un delir de invidiat. Vă cer totuși explicații.

Unde erau bunul simț, ponderea, ori cel puțin elementara mea bună creștere? Aveam să le regret.

— Nu vă înțeleg. Cred că sunteți hotărât să faceți cu orice preț o impresie proastă. Senzaționalul nu e pe gustul meu. După cum ați dovedit că știți, îmi place Flaubert. Asta ar fi trebuit să vă pună pe gânduri.

— Iată-mă și seducător de profesie! am surâs.

— Trebuie să recunoașteți, rosti puțin înțepat interlocutoarea mea, că orice e mai verosimil decât ceea ce pretindeți dumneavoastră.

— Recunosc, într-adevăr, nu prea mă ajută circumstanțele. Dar vă dau în mod solemn cuvântul meu de onoare că nu m-am îndepărtat nici cu o literă de la adevăr.

Era o situație fără ieșire. Ar fi trebuit pur și simplu să mă ridic și să plec. Un destin categoric mă țintuia însă locului.

— Oare ce nume să dau amintirii pe care o să v-o port?

— Eliza, răspunse și se depărtă către fereastră. Tăceam încurcat, privind interiorul și descoperind în fiecare

moment noi cunoștințe. Arabescurile covorului vechi, liniștea ușor prăfuită a casei. Îmi aminteam planul întregii locuințe. În spatele meu se afla sufrageria. Dincolo de ușa din fața mea trebuia să se deschidă un scurt coridor din care să se despartă două camere de dormit.

M-am răsucit nervos pe scaunul greu. Nu cumva eram pe cale să-mi pierd mințile?

Tăcerea se prelungea. Tânăra dovedea un calm îngeresc. Prezența și tăcerea ei erau extrem de plăcute. Să nu fi fost blestemata de încurcătură care mă făcea ridicol și care dintr-o clipă în alta avea să mă alunge pentru totdeauna!

M-am ridicat. N-avea rost să aștept să fiu dat afară.

— Scuzați-mă, am spus. Totul e de neînțeles. Un singur lucru pot să vă afirm cu certitudine: vă iubesc. E nemaipomenit să auziți o asemenea declarație din partea unui om care susține că nu vă cunoaște, dar iminența despărțirii noastre mă grăbește s-o fac.

Eliza se apropie, oprindu-se în fața mea.

— Cine poate ști ce e sub fruntea dumitale? Poate crezi în ceea ce spui. Poate că nu ești nebun.

— Poate, am adăugat, ar trebui să trecem peste absurdul care ne încercuiește. Să considerăm că a fost pronia îndrăgostiților.

— Cum să te cred? Rostești cuvinte prea mari ca să fie sincere.

Era în fața mea, severă, matură, curioasă totuși, dar nu la modul frivol, ci purtând lirismul întrebărilor pe care ți le pui ție însuți.

Simții că roșesc.

— Știu, am spus, fac o greșeală capitală, dramatică, plecând. Îmi dau totuși seama că asta doriți.

— Da, spuse ea liniștit. N-are nici un rost să schimbăm la infinit presupuneri în legătură cu ceea ce nici nu știm dacă s-a întâmplat sau nu. Să cauți explicații inexplicabilului e lipsit de sens. Să luăm latura amuzantă a lucrurilor. Eu una nu mă supăr. Urmează-mi exemplul.

Deschise ușa în fața mea. M-am pregătit să ies. Am mai îmbrățișat o dată cu privirea încăperea pe care o părăseam. Totul îmi era bine cunoscut. De pe un perete mi-a atras totuși atenția o fotografie. Reprezenta un bărbat robust, plin de viață, cu neașteptate priviri îngrijorate. Fotografia îl surprinsese în plin soare, purtând... O pălărie de pai.

— Fratele meu, răspunse Eliza întrebării pe care mi-o ghicise din priviri.

— Îl cunosc, am spus mașinal. Dar asta nu vă interesează, desigur.

— Numai dacă puteți adăuga fapte pozitive. De altfel, v-ați putea vedea. Diseară se întoarce din capitală. Ar fi amuzant să vă întâlniți.

Am simțit că forța nota, punând ironie acolo unde nu se simțea tentată s-o facă. Am înțeles că se apăra. leșii hotărât.

— Îmi pare rău, am spus în pragul casei, mai rău decât ați putea crede. Dacă v-aș fi cunoscut la cea mai banală serată, pe o plajă, la un spectacol, totul ar fi fost normal. Așa...

Tăcui. Forța implacabilă a manierelor universal acceptate mă obliga să mă retrag. De altfel, trebuia să-mi continui drumul. Am salutat adânc și am suit la volan. Am pornit brusc. Când am privit înapoi, casa Elizei nu se mai putea deosebi de celelalte.

A fost o zi pierdută. Însărcinările mi le-am îndeplinit cu stângăcie. Termenii de specialitate îi auzeam parcă pentru prima oară. Am și întârziat mai mult decât crezusem.

Apoi am gonit spre București. Nu făceam decât să caut, în labirintul fără ieșire al afacerii, o cheie ce refuza să mi se arate. Îmi blestemam imprudența cu care irosisem unicul prilej de a cunoaște prototipul viziunii de care beneficiasem. Eram furios pe întâmplare. Blestemam absurdul și-mi făceam de două parale creierul în stare de asemenea gafe.

La o târzie oră de noapte eram din nou sub copertina unde îmi luasem în dimineața aceea micul dejun. Domnea o agitație neobișnuită. Am coborât să iau ceva. Eram istovit.

Abia am pătruns în lumina excesivă, dublată de o muzică asurzitoare, că o duzină de oameni s-au repezit la mine vorbind toți o dată, suprapunându-se, întrerupându-se:

— Pălăria...

— Vă rugăm...

— Poate dumneavoastră...

Înainte de a putea înțelege ceva, un roșcovan furios îmi smulgea canotiera de pe cap. Consternarea și strigătele

de indignare nu-mi fură luate în seamă. Roșcovanul se îndepărtă grăbit, cu un aer ofensat, urmat de ceilalți. Își continuă agitația în jurul unei mese periferice. Mă îndreptai într-acolo, scos din fire, împiedicându-mă de scaune și consumatori.

La masă nu mai găsi pe nimeni. Grupul nebunilor făcea semne unei mașini care se îndepărta.

Un glas mă chemă, prin vacarmul înconjurător. Mă întorsei cu violență. Roșcovanul își ștergea fruntea cu o batistă mare, cenușie, și-mi întindea pălăria cu o satisfacție obosită.

— Ce-nseamnă toate astea? m-am bâlbâit de furie.

Roșcovanul mă apăsă pe ambii umeri, făcându-mă să mă așez pe un scaun și, așezându-se la rândul său, se bătu cu palma pe genunchi:

— A dracului încurcătură! Râse, cu slabe puteri, transpirând din belșug. Toată ziua am alergat după pălăria aia. Câtă lume trece zilnic prin localul nostru... Genială idee ai avut să mai treci o dată pe aici! Criminalul... se întoarce la locul crimei...

Tresălta de râs, ca sub un duș gădilos.

— Nu înțeleg, am spus, întorcându-mi pălăria pe toate fețele. Nu-i pălăria mea?

— Ba da, sughiță el. Cealaltă nu era! Și râzi, și râzi.

Mi-a trebuit o răbdare de fier ca să aflu că în dimineața zilei respective, tot aici, sub copertina de beton, schimbasem pălăria cu un tip. Două pălării de pai nu erau greu de confundat în anul acela.

— Ei și? Ce importanță are?

— Are, râse roșcovanul atotștiutor, are, pentru că pălăria cealaltă era de un tip special!

N-are rost să mai reproduc lunga convorbire prin care am aflat cheia complicatelor întâmplări ale zilei. Pe scurt, purtasem vreme de douăsprezece ore o pălărie cu... memorie artificială. Unicul experimental aparținea unui inventator încă necunoscut: fratele ei...

Pălăria își executase conștiincios programul. Îmi oferise imaginea minunatei Eliza, mă condusesese până la ea. Restul ar fi trebuit să-l fac singur.

M-am ridicat brusc de la masă.

Așadar, totul fusese o iluzie, un furt de memorie!

Eliza rămăsese totuși în mine. Acum știam totul. Aveam s-o găsesc, să-i explic, să-i cer iertare pentru apariția mea insolită, s-o rog să mă primească printre prietenii săi. Și, poate, mai târziu...

Aveam să-l cunosc pe omul din fotografie. O iubea mult, mă putusem convinge.

Am plecat grăbit. Am gonit tot restul nopții către orașul Elizei.

Când am ajuns, se lumina de ziuă. Am început să colind cartierele, în căutarea vilei cu iederă. Mereu mi se părea că altul e drumul spre ea. Eram sigur că mi-l voi aminti, că voi reface pas cu pas experiența zilei trecute și voi ajunge în fața porții dorite.

Mă înșelasem însă. În ajun nu eu condusesem mașina prin labirintul întinsei localități, nu eu îmi alesesem drumul. Mă lăsasem condus de o memorie străină. Nu mai știam să ajung la Eliza.

Ore în șir am colindat orașul, mai întâi la întâmplare, apoi încercând să fiu sistematic. Inutil, nu am reușit să refac drumul parcurs. Părea că totul, ziua de ieri, vila, Eliza însăși căzuseră într-o zonă neagră, moartă, a inexistenței. A trebuit să-mi pun și să-mi repet întrebarea dacă e ceva adevărat în toată istoria asta.

Mă mai întreb și astăzi, după atâta vreme, deoarece nu am mai putut-o revedea pe frumoasa cu ochi de culoarea ceaiului indian. M-am interesat de cercetările privitoare la mecanismul memoriei, la imitarea lui. Nicăieri n-am dat de fratele Elizei. Probabil că invenția lui este încă departe de a fi desăvârșită...

Ciudata mea aventură n-a avut alt efect decât acela că mi-a consacrat singurătatea. Nu mă pot uita la o femeie fără să-mi amintesc, cu un belșug de amănunte inutile, în parte adăugite, probabil, ulterior, figura singurei ființe de care mi-aș fi legat viața.

Ca o slabă compensație, prietenii mei par să-și fi schimbat părerea după care aș fi prototipul lipsei de romantism. Nu e meritul meu, ci al frumoasei apariții care mi-a traversat existența. Și, să nu uit, al pălăriei de pai.

PIANUL PREPARAT AL LUI ELECTRONICUS

Ceea ce mă preocupă este realitatea oricărei libertăți.

Thomas Mann

1

Roata cea mare evolua lent. Nacelele ușoare suiau, coborau, într-o ciudată horă verticală. Rotația lor solemnă, de sistem planetar, ridica în noaptea de august perechi neastâmpărate. Mișcarea spițelor de neon ale roții marca timpul, ca un ceasornic al plăcerii.

Hotărâți să petreacă din toate puterile, cei ce se instalau în coaja de nucă a nacelelor își luau un zgomotos rămas bun de la cei rămași pe pământ, le făceau semne.

Treptat mișcarea îi despărțea de ei și o dată cu aceasta agitația se potolea. Perechile deveneau tăcute, se pierdeau în priveliște.

Văzută de sus, lumea era smălțată de neregulate fluvii și bălți de lumină. Peste ele se suprapuneau rețelele altor lumini, simplificări ale drumurilor încrucișate în noapte. Așa cred că se vede Pământul de pe o rachetă în ascensiune. Așa cred că se vede, tot mai departe, mereu mai nemărginit, planetă cu înalte reliefuri incandescente, cu

aglomerări și absențe sugerând orașe distanțate de spații negre, o constelație revărsată capricios.

Roata cea mare se învârtea cu maiestate, ridicând printr-o mișcare calmă nacela, integrând-o în noaptea incertă. Stelele nu se puteau bănuși peste aura luminoasă, ca un penaj difuz, care domina freneticul Luna-park.

Cu fiecare metru de ascensiune, perechea din nacela albastră simțea îndepărtându-se, o dată cu Babilonul de jos, elementul artificial, iritant, specific acestor metropole ale distracției. Noaptea îi cuprindea dintr-un unghi mereu mai deschis, ceea ce le dădea o senzație de securitate.

Nimic nu-i stânjenise în tot cursul serii petrecute în Luna-park, dar acum percepeau în mod diferit fastul industrial, se simțeau deasupra lui din toate punctele de vedere. Distracțiile ieftine, cele cu reale sau imaginare pretenții de rafinament, scăldate într-o lumină forțată, ațâțătoare, își pierdeau farmecul agresiv care-i subjugase, ordonându-se în plan, într-un sistem de forme complicat, dar finit, exterior, supus.

Noaptea câștiga teren, cuprinsese mai mult de jumătate din sfera dimensiunilor înconjurătoare. Teritoriul luminii sălbatică, neregulat, părea o piele de animal fosforescent, un sagri miraculos care se comprima, se zgârcea.

Avansau în noapte, tot mai încet, mai nehotărât, și tot astfel, nehotărât, se arătau primele

stele, obscure, abia dibuind prin ceața luminoasă, ochi timizi, dar plini de curiozitate, asistând la mișcările tot mai slab perceptibile ale animalului muribund, cu strălucirea în descreștere. Apoi staționară, în cumpănă, între sus și jos, înainte și înapoi, între mișcare și nemișcare, gustând ceva din teama spațiului inert, a instinctivei dureri care însoțește, în subconștient, desprinderea de pământ. Descoperiră în jur o altă noapte, poroasă, tentaculară, neașteptată, o celulă fantastică, un fagocit uriaș gata să-i absoarbă, să-i asimileze, în fața celor două universuri de lumină opuse care-i priveau impasibil.

Și începu coborârea, de cealaltă parte a marelui drum circular. Coborau bucuroși, regăseau cu plăcere sub ei, departe încă, dar tot mai aproape, lumea care era totuși a lor. Pielea de sâgri se desfășura, copleșea împrejurimile, ocupa orizontul. Așteptarea lor o lua înaintea evenimentelor, accelera revărsarea lucrurilor în spațiul lor inițial, suprapunea această imagine subiectivă peste aceea reală, într-o mișcare unică, logică, optimistă. Priveliștea se extindea, câștiga în amplitudine, deschizând largi brațe care tindeau să-i cuprindă, să-i integreze în materia clocotitoare. Dar aceasta nu mai deștepta în cei doi nici o teroare, dimpotrivă veneau către ea cu întreg elanul, cu o încredere terestră. Construcția orbitoare de sub ei creștea dincolo de orice limite, în detrimentul proporțiilor juste, creștea fabulos.

Și deodată mersul încetă. Erau pe pământ. Totul intrase cu o ternă bruschete în dimensiunile normale. Noaptea pierise, nici o urmă a stelelor nu se mai ghicea și nici din roata cea mare nu era vizibil mai mult decât un arc de cerc. Săriră sprinteni din închisoarea nacelei albastre, bucuroși să-și regăsească anonimatul.

2

Nu există anonimat. Cei doi știau că nu-și pot relua condiția firească fără a-și regăsi identitatea. Aventura cure le dăduse personalitate se încheiase. Cu atât mai bine. Modestul salt aerian întredeschisese, nedorit, o ușă către zone pe care nu le visaseră. Erau bucuroși să reîntâlnească limitele unei libertăți cunoscute primitoare lipsite de exigențe.

Pe Greger îl înduioșa profilul grațios desenat al încă tinerei sale soții. La rândul ei, Hulda se gândea cu afecțiune la blondul Greger, soțul ideal, omul care-i asigura liniștea, dreapta premisă a stabilității Greger era de altfel, și funcționarul model, care nu avea a se teme că mâine va fi concediat pentru că, scos din sărite de o dispoziție arbitrară a șefului, se va repezi să-l convingă cu pumnii. Alesese condiția

executanților de carieră, care pe plan sufletesc pun gazonul din fața casei înaintea problemelor de amploare departamentală. Se țineau zdravăn de mână, unul de o parte, altul de alta a liniei care marchează patru decenii, trecând prin viață ca printr-un Luna-park de dimensiuni record, satisfăcuți a priori, de vreme ce plătiseră biletul de intrare și nu ei trebuiau să fie protagoniștii.

Își permiteau destul de rar, mai des totuși decât credeau cunoscuții care le admirau armonia domestică, asemenea escapade în doi, superficial adolescente, în care prietenul cifrelor își ținea soția de după gât, în vreme ce mîna cealaltă îi rămânea ștrengărește înfiptă în buzunar. Se fereau însă, din instinct, de orice sursă a neliniștii și dacă ar fi bănuțit implicațiile sufletești și de imaginație ale unei echilibrate tumbe într-o cușetă a roții mari, ar fi ocolit încercarea ca pe un necaz financiar.

Acum nu mai era nimic de făcut, căzuseră în cursă. Puteau cel mult să uite, ceea ce și făcură plini de zel în chiar clipa când atinseră pămîntul. Se cufundară din nou în odihnitoarea lipsă de gândire pe care o presupune amuzamentul în comun, mulțumiți să alerge de la o baracă la alta, de la un stand de tir la unul de pescuit rațe de celuloid, trecând pe lângă o disputată „încercare a norocului” și un zgomotos teatru de păpuși automate, urmându-i pur și simplu pe cei dinaintea lor, rîzînd cînd se rîdea și trecînd mai departe cînd o făceau și ceilalți, fără nici o altă

obligăție decât aceea de a se distra.

Aici, pe pământ, lucrurile erau simple și pe înțeles. Greger își putea aminti că se consideră un patron al cifrelor, un general conducând fără teamă nesfârșite cohorte de numere, formând cea mai disciplinată armată din câte se pot imagina. Iar Hulda putea uita ceea ce știa de mulți ani, și anume că soțul ei este robul acestor cifre, cele mai insuportabile și capricioase capete încoronate pe care le-a cunoscut istoria absolutismului.

Alergau fără griji de la pavilionul „Cercului de altădată” la cel al „Misterelor Indiei” și nimeni nu bănuia că în liniștea și veselia lor, tonice ca aerul condiționat, se ascundea împăcarea celor doi oameni cu identitatea lor comună, primejduită o clipă de forțe imaginare.

3

Conformismul presupune însă disimulare. Soțul ideal avea oricând la îndemână o mică ironie inofensivă la adresa idealei sale partenere de viață, după cum ea însăși păstra cu grijă secretul cu ajutorul căruia conducea nava căsniciei lor, lăsându-i pe cei din jur să creadă că Greger este timonierul. Există asemenea perechi potrivite ca două ca două jumătăți ale unui ou, perechi standard, posedând toate datele pentru a îmbătrâni împreună fără să depășească totuși cu o centimă cerințele strict

necesare pentru o fericire de serie. Atingând cu bine jumătatea drumului vieții, cei doi aveau grijă să-și ajungă, făcând economie de sentimente și emoții, ferindu-se de foarte nou și foarte vechi, de praguri și revelații, reușind, ca atâtea milioane de oameni, să trăiască printre miracole și cataclisme, fără să întârzie la birou.

După ce depășiseră o dată, în seara aceea de august, limitele amuzamentului pur, intrând fără voie în teritoriul emoției, Greger și Hulda ar fi putut evita recidiva ocolind tot ce aducea cu necunoscutul. Aceasta ar fi fost însă împotriva naturii lor, recunoașterea sinceră a dorinței de a se păstra în zone călduțe putând însemna începutul negării ei.

Așadar, se opriă, imprudenți, în fața titulaturii ciudate care domina un mic teatru de pânză: *Pian preparat*. Reclama era construită pe un exces de termeni tehnici: creatorul instrumentului era numit „eminentul Electronicus”, aparatul: „o performanță în care secolul s-a depășit pe sine”. Inscripțiile luminoase, imaginile mecanice, pe jumătate ermetice, menite să ațâțe curiozitatea creau un climat de încredere, evocau universul științelor pozitive.

Pian preparat? Stereoviziunea transmitea adesea concerte imposibile bazate pe alterarea bunului instrument prin adăugarea la rezonanța corzilor acestuia a tot felul de apendice metalice, de cristal și de altă natură alese mai mult sau mai puțin

inspirat. Hotărâți să guste toate plăcerile lumii, împotriva prudenței și a lipsei de simț muzical, cei doi intrară. Plăteau astfel tribut unui snobism întârziat, Greger dintr-un fel de bruscă sportivitate care-l hotărâse să nu ocolească nici cea mai atonală distracție, Hulda pentru că-l cunoștea pe Greger și fiindcă i-ar fi făcut plăcere să aibă ceva „tare” de povestit prietenelor a doua zi.

4

O estradă de aluminiu. O armătură de tuburi din același material, formând un schelet asemănător cu al unei insecte văzute dinăuntru, susținea epiderma textilă a sălii transportabile. Șirurile de bănci, coborând într-un modest amfiteatru, erau populate de un public împărțit. Se râdea, se scotocea cu degete nerăbdătoare ambalajul ingenios al dulciurilor populare, zeflemiștii schimbau, peste capetele altora, ironii pretimpurii la adresa spectacolului așteptat.

Răbdător, pe estradă trona un imens pian cu coadă, croit pe măsura scenelor cu o deschidere de cel puțin șaiszeci de metri, aici oarecum stânjenit. Tăcea, grav, negru, unic obiect masiv în interiorul de jucărie. Curând lumina estradei se intensifică și apăru „eminentul Electronicus”.

De mult cabotinajul clasic nu se mai purta altfel

decât verbal. Cert este că artistul intră pe scenă cu o mână în buzunarul pantalonilor și, sprijinindu-se cu cealaltă pe luciul pianului, ba și bătându-l ușor cu palma, ca pe un animal ascultător, vesti cu o absolută degajare începutul spectacolului. Avea să demonstreze, cu voia celor de față, un instrument pe care l-ar fi considerat fantastic dacă n-ar fi fost construit cu mâna sa proprie.

Urmă o scurtă echilibristică pe muchia de cuțit dintre un stil „științific” și unul „popular”, în care timp încercă să explice principiul instrumentului său.

Începu prin a aminti rolul biocurenților în viața fiecăruia. Pe o cale destul de încâlcită, pe care nu vom încerca s-o refacem, ajunse la formularea ideii că la urma urmelor diversele stări de spirit sunt declanșate prin anumite semnale. După ce preciză cu modestie că-și consacrase viața, cel puțin până atunci, studierii și clasificării acestor curenți și a stărilor psihice care corespund unora dintre ei, sublinie că de aici și până la realizarea experimentală a unor metode prin care stările cu pricina să poată apărea la comandă fusese numai o chestiune de geniu practic.

În acest moment bătu din nou cu palma pe crupa armăsarului negru, cu care se pregătea să pornească la drum, pentru a sugera că se apropie clipa când se va înțelege legătura dintre preludiile sale oratorice și „pianul preparat”. Într-adevăr, cu aceeași simplitate comunică faptul că o mare gamă

de circuite electronice acordate pe stările de spirit sus menționate se aflau în corpul de lac negru, putând fi puse în funcțiune printr-o simplă apăsare pe o clapă. Astfel, aparatul său se dovedea un veritabil pian al sentimentelor, senzațiilor, pornirilor celor mai diverse și, evident, amuzante.

Sala avu un mic răs binevoitor, obligatoriu față de buna intenție distractivă a omului de pe scenă.

În acest moment părăsi culisele pentru a se înfățișa publicului o vivace domnișoară brunetă cu priviri alegre, partenera sa.

După ce o instalează pe aceasta într-un anume unghi față de pian, cam în prelungirea cozii, explicând că într-acolo este orientată „bătaia” aparatului, Electronicus anunță pe un ton ridicat începutul experimentului.

Pierduți în mulțime, Greger și Hulda se mișcă pe locurile lor, ca o ultimă corectare a poziției înaintea cursei hotărâtoare, și-și lungiră gâtul ca toată lumea, gata să asiste, nu fără o secretă și preventivă strângere de inimă, la tot ce putea fi mai neașteptat.

Cu degetul gros al stângii în răscroiala vestei, Electronicus se aplecă elegant și atinse o clapă. Se auzi un /a mediocru și drept acompaniament domnișoara vivace ridică din umeri. Gestul părea perfect natural, era însă departe de a exprima indiferența pentru cele ce se conspirau împotriva-i, constituind, din contra, un prim efect al artei

maestrului. Apăsarea repetată, în ritm capricios, a clapei și execuția ireproșabilă, în același ritm, a ridicărilor din umeri provocară în sală primele uimiri.

Pianistul trecu la un exercițiu mai avansat. Atinse o altă clapă, a lui *si*, făcând-o pe tânăra lui colaboratoare să se ridice de pe scaun. Un alt sunet o făcu să șadă. Pentru variație, un nou ton îi propuse să izbucnească în râs ceea ce ea execută conștiincios. Electronicus își sporea însă pretențiile. În clipa imediat următoare, el comandă plânsul și întreaga sală putu să se convingă de instabilitatea sufletului feminin, cu atât mai vârtos cu cât alternarea râs-plâns, părând distractivă, fu prelungită vreme de un minut.

Sala oscila între două ispite, tinzând să imite pe rând flecare dintre cele două molipsitoare acte, dar, cum nu i se dădea timp să se contamineze temeinic, rămânea în expectativă. Un *so!* retezat încheie virtuoasa execuție muzicală, încununând-o cu o reprezentativă cascadă de râs. Spectatorii izbucniră spontan în aplauze. Comentarii cu glas tare și interjecții admirative apreciau pozitiv eforturile „artiștilor”.

După scurgerea primului val de aplauze, pianistul se întoarse și mai hotărât către instrument, pornit să-și zdrobească publicul ori să piară. Judecînd după mișcarea extrem de vie a ochilor brunetei în orbitele lor, violent conturate, tânăra știa ce-o așteaptă, bucurându-se, altruist, pentru cei din sală.

Urmă, într-adevăr, ceva ieșit din comun. Era un număr ce s-ar fi putut intitula „Julieta”. Pe baza unei partituri dinainte pregătite, fu interpretată o lucrare al cărei principal conținut îl formau bucuriile și durerea iubitei lui Romeo, viața și moartea ei. În straniul acompaniament format din sunete izolate, repetate obsesiv, asociate apoi cu altele în dezvoltări aproape muzicale, tânăra se transformă într-o fecioară știutoare și candidă totodată, șăgalnică și gravă. Era de necrezut. Domnișoara cu ochii încondeiați, fără măcar să renunțe la machiaj, devenise o alta, era Julieta, o anume Julietă simplificată, poate, schema unei Juliete, o schemă posibilă însă, ori chiar întâlnită pe scenă într-o viziune mai puțin reverențioasă față de intențiile bătrânului Will.

Fata se pierdu într-un dans ai freneziei de a trăi din care n-o întrerupse decât solemnitatea apariției lui Romeo. Evenimentul putu fi urmărit pe fața tinerei care se concentra pentru a ghici viitorul sub masca ce i se înfățișa...

Urmă dragostea. Atmosfera se modificase în întregime. Artă sau exhibiție, cele ce se petreceau pe scenă convingeau prin mijloace simple, omenești. Tânăra se dovedea capabilă să transmită nuanțe de sentiment foarte exacte fără a se ajuta de vreun text și fără arsenalul clasic al mimei. Gesturile și rarele

interjecții porneau din convingere intimă, erau nu instrumentele convenției teatrale, ci moduri de trăire sinceră a sentimentului comandat. Ochii îi străluceau, într-adevăr, figura îi devenise luminoasă, chiar angelică, împotriva datelor ei naturale. Mișcarea avea un firesc în afara artei, unde altminteri se situa întreg experimentul, în primul rând prin faptul că nu era un produs al conștiinței.

După euforia inițială a dragostei, Julieta cunoscuse durerea. Fu dezolată, se revoltă, făcu apel la șiretenie și calcul. Traversă delicat arpegiul suitor de la înțelegerea adolescentă a iubirii la dorința matură de a se contopi cu dragostea interzisă, coborând apoi de la fericire la singurătate, neliniște, adâncă suferință omenească.

Cu sufletul la gură, mediocritatea privea prin ochii lui Greger și se bucura că înțelege atât de ușor limbajul esopic al sentimentelor nude, știind să-l descifreze în respirația fremătătoare a celei de pe scenă, în iluminările și penumbrele ei.

După o prelungită suferință, Julieta aflase o liniște înșelătoare. Un calm tenebros o mână cu o hotărâre irevocabilă spre o limpede rezolvare a conflictului. Cu obrajii trași, cu ochii goi, cu o tristă și înțeleaptă maturitate în suflet, Julieta... muri.

Sala rămase încremenită. Pianistul însuși, cu mâna uitată pe ultima clapă a simfoniei sale, rămăsese pierdut, aplecat spre aceea căreia-i împrumutase, cu o putere neomenească, un peisaj

interior care îi depășea pe amândoi. Fata era și acum acolo, un chip ascuțit, palid, o frunte umbrită, cu ochi rătăciți în priveliști nepământene, paralizante, ea însăși o prezență neverosimilă, de mit.

Greger fu primul care-și aminti elementul spectacular. Aplaudă, și barbaria zgomotului rupse vraja. De peste claviatură se ridică un obișnuit al succeselor, purtând în colțul buzelor, ca pe o floare, un surâs foarte sigur de sine. Consumată, trădând o jenă impersonală, ca după un strip-tease, reapăru și tânăra vivace cu ochi încondeiați, de care toți cei de față uitaseră cu desăvârșire, în frunte cu ea însăși. Un knicks și câteva bezele hollywoodiene deconcertară pe ultimii romantici care oftând, se mulțumiră să-și adauge aplauzele întârziate la ale celor mai harnici.

6

Rămâne un mister neelucidat persoana lui Electronicus. Era acesta un vizionar, o fire de artist care adopta din calcul stilul degajat, mai accesibil și comercial? Ori în fața aparatului, rod al valențelor sale pozitive, tehnicianul transfigura interior până la a cunoaște inspirația? În fine, s-ar fi putut ca partitura să fie compusă de altul, un real cunoscător al marelui englez, părintele Julietei, cineva care ar fi primit să conceapă acest original digest pentru un pian al sentimentelor.

Cert este că, odată numărul încheiat, Electronicus mătură cu privirile sala care, la picioarele înaltei sale staturi, semăna mult cu o perie dreptunghiulară tunsă uniform. Fără exces de modestie, cu brațele larg îndepărtate de corp, el invită pe scenă, drept ultimă parte a exhibiției, orice persoană care ar fi dorit-o. O făcea, spunea el, pentru a demonstra lipsa oricărui șiretlic. Domnișoara vivace era, ce-i drept, antrenată, însă cu oarecare aproximație oricine ar putea repeta experiența. Înțelegând reținerea acelor care nu ar fi primit să devină un instrument docil în mâna unui Electronicus necunoscut, aici avu un surâs fin, inventatorul invita pe scenă o pereche, un cuplu care să probeze în colaborare posibilitățile pegasului negru.

Sala chicoti amuzată, nimeni însă nu se grăbi să primească. Electronicus trebui să stăruie. Și, stăruind, întâlni privirea lui Greger. Citi în ochii lui un mesaj încurajator. Trădau o dorință abia reținută de-a avea acces la marea jucărie de lac strălucitor. Drept care omul de pe scenă se crezu îndreptățit să-l arate cu degetul. Invitat personal, cu belșug de gesturi și într-un stil prolix, Greger se ridică în picioare. O furtună de aplauze îl încurajă. O prinse de mână pe Hulda fără să asculte protestele ei conformiste. Bunul ei simț îi părea o enormitate, îl făcea să surâdă. Sub această elitră de pânză cu nervuri de aluminiu domneau alte legi, cum de nu-și dădea seama? Cu o nepremeditată atitudine părintească o trase ușor

după sine și ea ascultă, ieși după el din rândul unde șezuseră, îl urmă pe scenă.

Un elan interior, subconștient, îi șoptea lui Greger că este de datoria sa să facă față situației în mod onorabil. Seara lor de libertate, consacrată zeului distracției, trebuia încheiată într-un spirit de consecvență. De altfel nu întrevedea nici un chip de a se eschiva, iar pe măsură ce se apropia de estradă era tot mai convins că se poartă așa cum trebuie. Avea în buzunar un bilet de intrare, era deci în drept să se bucure de tot ce intra în preț.

Pe scenă lucrurile se schimbă. Plasată avantajos de volubilul Electronicus și trezindu-se în văzul tuturor, Hulda se regăsi brusc, aflându-și un echilibru aparent în mina serioasă pe care o arboră. Cât despre Greger, acesta brava de parcă o viață de om nu făcuse altceva decât să evolueze pe estrade de Luna-park.

Se făcuse tăcere. Proprietarul pachidermului electronic coborâse în sală unde, cu mâinile în șolduri și sincer curios, aștepta.

Greger își dresă glasul, de parcă s-ar fi pregătit să vocalizeze și, după o îndelungată șovăială apăsă o clapă.

Hulda aștepta încordată, să înfrunte forța irezistibilă a unei voințe străine. Nimic de felul acesta nu apărură. Fu sincer dezamăgită, drept care... bătu din picior.

Greger o privi bănuitor. Se temu că fusese o

manifestare spontană și repetă. Hulda repetă la rândul ei. Bărbatul apăsă iar și iar aceeași clapă, cu atenție și curiozitate. Execuția mecanică a comenzii sale de către iubita sa Hulda îl înduioșă. Se simțea bun, recunoscător.

Ceea ce îl uimea totuși era senzația de firesc. I se părea normal ca Hulda să-l asculte, așa cum brațul îi asculta creierul, și asta era nemaipomenit. De altfel, tot ce se afla în jur, luminile, oamenii, Electronicus, totul era orientat către el, totul îl asculta, îi pune în valoare prezența. Hulda își făcea cu strălucire datoria. Era mândru de ea.

Sunetul, gestul deveniseră monotone, peria dreptunghiulară aștepta altceva, dar Greger nu înțelegea. O încântare nemaicunoscută îl cuprinsese, o emoție estetică. Hulda se dovedea la înălțime, sala îl copleșea cu atenția ei. Îi iubea pe acești oameni atât de buni cu el. Nu le putea mulțumi decât continuând să lovească, tot mai convins, mai energic, stăpân pe sine, clapa miraculoasă, determinând-o pe biata femeie să bată pe scenă un step îndrăcit, fără să aibă aerul că o face împotriva voinței.

Docilitatea ei îl fermecă pe Greger. Cât despre pian, jucăria funcționa într-adevăr și se afla în puterea lui.

Simți dorința să încerce toate clapele, să le aleagă, să le suprapună, să le combine cât mai ingenios. Cu ochi mari, cu un surâs pe toată fața, își reluă jocul, nevinovat, însuflețit ca un copil. Albe și

negre, la îndemâna mâinilor sale febrile sau departe, în marginile claviaturii, degetele de fildeș ale instrumentului îl solicitau concomitent, iar el se străduia să răspundă apelului lor, întinzându-se după ele, oriunde s-ar fi aflat, făcându-și un merit din a asocia extreme cât mai greu de atins.

Era un artist, un virtuos, un performer în orice caz. Condiția sa diurnă se ascunsese, departe, în ultimul rând, mai departe, în spatele draperiei de la intrare, pierdută, desființată. Uitase s-o urmărească pe Hulda, care se contorsiona în mișcări de nealăturat, trecând în grabă prin stări sufletești și reacții contradictorii, care, în viteza cu care se succedau, îi lăsau femeii doar impresia unui cenușiu dens.

Instrumentul pe care-l stăpânea i se prezentă dintr-o dată lui Greger într-o altă lumină. Era o recompensă, una meritată, un drept al său, o compensație pentru tot ce fusese insatisfacție în viața sa. Pentru toate studiile la care nu avusese acces, pentru toate carierele pe care nu le realizase, pentru cărțile nescrise, pentru invențiile neînfăptuite, pentru expedițiile în țări neumblate pe care nu le întreprinsese, pentru banii, femeile, fericirea la care nu ajunsese.

Greger își aminti de Hulda. Ridică privirea și tresări văzând grotescul spectacolului ce i se înfățișa. Abia în acest moment înțelese ce forță nemăsurată poseda. Se simți stimulat ca un sportiv. Trase aer în

piept, ridică mâinile și, cu o strălucire nouă în ochi, izbi clapele voluntar, dureros, lacom să transmită umbrei din fața pianului expresia brutală a voinței sale. Sorbea cu o plăcere neimaginată supunerea absolută pe care o provoca în aceea care adesea îl domina pe coordonatele care-i uneau.

Femeia care-și permitea să glumească vorbind despre ocupația lui, aceea care-l înjosea sistematic, abia acum își dădea seama, tăindu-i aripile, subjugându-i personalitatea, femeia trebuia pedepsită și o făcea cu o cruzime plină de necunoscute delicii.

Lumea care-l făcuse o anexă a cifrelor, un rob al acestor insecte vorace, un braț al mașinii de calculat, se refugiase perfid sub chipul Huldei; pe ea o sancționa, justițiar, o călca în picioare, o nimicea.

Niciodată n-ar fi crezut că este capabil s-o facă. Posibilitatea îi dăduse o stare de beție. În posesia unei puteri nelimitate, devenise un altul, omul care știa să tortureze și se bucura făcând-o ca de o plăcere fizică.

Peste ochii femeii se lăsă un vâl gros și totul dispăru în neantul leșinului. Căderea ei și stuporea sălii nu determinară decât o sporire a înverșunării lui Greger. Ea refuza să execute, se revolta, înceta să se supună. Asta n-avea să admită! Omul continua, tot mai înverșunat, să izbească peste degete monstrul de lac negru săgetându-și soția cu priviri ucigătoare, convins că în felul acesta va învinge rezistența,

inertția ei, obstrucția gălăgioasă a sălii.

Câțiva încercară să se opună, protestând cu energie. Îngrijorat de soarta pianului, Electronicus venea în goana mare.

Dar Greger nu se temea de ei. Sări în picioare, se opinti din răspuțeri și împinse instrumentul cu bătaia asupra sălii. În secunda următoare izbea, în culmea surescitării, clapă după clapă, râzând cu hohote.

Parterul se ridică în picioare, se așează zgomotos, se ridică din nou, repetând absurd mișcarea ca o clasă indisciplinată, sancționată astfel. Greger râdea din răspuțeri. Sala ridică, unanim, mâna dreaptă (în afară de stângaci!), desenă în aer un zbor de insectă, strigă în cor vocala *o* și făcu alte asemenea năzbâtii într-o atît de severă uniformitate și cu un aer atît de convins, încât răsul oricui ar fi fost cu totul îndreptățit. Greger încetă însă curând să rîdă. Îl interesa în cel mai înalt grad noua expresie a puterii sale. Gusta uluit voluptatea de a putea comanda unei întregi colectivități. O avalanșă de gesturi și stări, alăturate absurd, coborîră sala într-o animalică orbire, în care nu supraviețuia decât dorința atroce de a executa totul, în litera și ritmul comenzii. În picioare la pupitrul acestei orchestre impersonale, Greger dădea frâu liber uriașei ranchiune ce o acumulase față de omenire și viață, răzbunătorului refulat pe care-l purtase, șarpe, sub pieptul scrobit al civilizației.

După ce depăși paroxismul, în vreme ce continua, mecanic, violentarea claviaturii, începu să-și piardă suflul. Criza trecea. Curând își dădu seama că se află într-o situație fără ieșire. Era cu neputință să continue la infinit. Să înceteze, era primejdios. Se și vedea înșfăcat, lovit, brutalizat, călcat în picioare de către cei care - pentru cât timp încă? - se aflau în puterea lui.

Transpirând abundant și gâfâind căuta febril o soluție. Optă pentru o clapa care impunea un exercițiu istovitor, un fel de săritură pe loc. Perseveră asupra ei până când primele victime căzură, neputincioase, insensibile. După încă două-trei minute socoti că toți trebuie să fie la pământ, istoviți, sfârșiți. Și atunci, cu o viclenie de alienat, în vreme ce mai lansa un ultim apel al demenței, își făcu vânt printre ei, către singura ieșire vizibilă.

Calculase bine. În câteva secunde era afară, unde izbuti să ia un aer degajat, având totuși grijă să se îndepărteze rapid.

În urma lui, sala începuse să-și revină. Peste un sfert de oră nu mai rămăseseră decât puțini curioși care-l consolau pe bietul Electronicus, cufundat într-un prim control al stării instrumentului său. Câțiva se ocupau de Hulda, pe care o aduseseră în fire, fără a-i putea explica ce se întâmplase. Mai mulți se oferiră s-o conducă acasă.

Undeva, printre siluetele de neon din Luna-park, Greger mai rătăcea încă, vid de gânduri,

purtând în suflet ecoul unui zbucium neînțeles, al unei mari satisfacții și disperări. Trecu pe lângă spițele de neon ale roții celei mari cu straniul sentiment că nu de mult avusese alături un obiect, o ființă, un bun personal pe care-l pierduse. Evitând să privească marele cerc rotitor sever ca un ochi, se îndepărtă grăbit, trecând ca un cuțit prin aluatul mulțimii, prin lumina vâscoasă, prin zgomotul ca o avalanșă de zăpadă neagră.

FOCURI DE ARTIFICII

1

Ușa se trânti, ușa se trânti, ușa se trânti obraznic, nepăsător, violent, ironic, ușa se trânti încă o dată, de două ori, de trei ori, de patru ori, de câte ori? De fiecare dată zgomotul se suprapunea peste zgomotul anterior care nu apuca să se stingă, i se însuma, îl amplifică într-un crescendo asurzitor, încât cabinetul se umplu de zgomot ca de o apă densă, ca de o viață misterioasă, invizibilă, copleșitoare. Ușa continua să se trântască, nu mai conținea să se trântască, părea că asta va face veșnic, se va trânti fără încetare peste nervii lui Firu Aman.

În sfârșit, veni liniștea, veni pe neașteptate, căzu ca o secure, ca o ghilotină peste zgomotul dinainte, retezându-l, decapitându-l. Liniștea era grea, o liniște de pământ, o liniște de beton, o adevărată liniște de observator astronomic; liniștea umplea totul, ocupa tot locul, acaparatoare, sufocantă ca zgomotul care o precedase.

Ușa era iremediabil închisă, fusese închisă de prea multe ori ca să mai poată bătea vreodată din aripile ei geometrice, se fixase definitiv în cadrul ei de lemn, prinsese rădăcini în cele patru laturi ale acestuia, forma cu el o singură lespede albă de lemn, o piesă masivă de lemn care ținea să semene cu o

ușă, fiind însă o ușă care nu se mai putea deschide, o ușă pe care nimeni nu va mai intra niciodată, nimeni nu va mai fi alungat, nimeni nu va mai trânti-o ieșind.

În picioare, cu sângele rupându-i tâmpile, Firu Aman tremura de mânie. Obrajii îi erau roșii, palmuiți de ecourile ușii trântite. Se lăsă în fotoliu cu o mișcare grea, sacadată, întreruptă, ca o bâlbâială, și-și duse mâinile la urechi. Acum avea să-și audă cuvintele și asta era extrem de supărător, nu voia să le audă, era destul că le rostise, că le împrôscase în obrazul celuilalt, că încredințase urechilor lui, memoriei lui. Nu-și dăduse seama că astfel cuvintele se vor înfige mai cu seamă în propriile sale urechi, în memoria sa, unde nu vor mai putea fi ajunse din urmă, de unde nu vor mai putea fi smulse și de unde vor începe imediat raiduri răzbunătoare, teribile reveniri în auz ale unor cuvinte regretabile, care nu vor mai putea fi retrase, nimicite, decât o dată cu recipientul ce le conserva.

Aman se bucura că ușa era iremediabil închisă, era blocată în cadrul ei masiv, se bucura că se află încarcerat, baricadat în această gaură de șarpe înțesată de liniște, în care nu mai încăpea nimic altceva decât liniște, în care nu putea pătrunde nimeni, în care era singur cu sine, cu rușinea și regretul său.

Ah, dacă lunganul n-ar fi fost atât de sigur de sine, dacă nu s-ar fi purtat cu atâta degajare firească, dacă s-ar fi dovedit puțin vulnerabil, puțin lingău...

Dacă ar fi uzat de o politețe diplomatică, dacă ar fi pomenit, fie și în treacăt, celebritatea lui Firu Aman, autoritatea lui în materie de astronomie... Ar fi putut găsi atâtea mijloace de a i se vâri sub piele, atâtea forme pentru a-l cuceri, putea încerca cel puțin, era datorია lui să prezinte interes pentru cetatea care-i stătea în față și care nu aștepta decât să fie cucerită. Dar nu, lunganul nu se gândise la toate acestea, lunganul nu se gândea la nimic, lumea era a lui, putea nesocoti orice măsură de prevedere, orice calcul, el nu lua în seamă formele, nu-și punea probleme, nu se gândea că tonul său zgârie urechea și că fularul său multicolor supără ochii. Dacă cel puțin extravaganta lui podoabă n-ar fi avut un metru jumătate lungime, ori dacă și-ar fi scos-o înainte de intra în cabinetul savantului!

Dar nu, lunganul nu făcuse nimic pentru a plăcea, nimic pentru a-și facilita reușita, venea spre victorie, spre realizarea ideii sale, a personalității sale așa cum s-ar fi dus la un spectacol, la o întâlnire, fără să le acorde vreo importanță, își sfida viitorul, destinul, sfidând omul de care depindea, îl sfida pe acesta prin faptul că nu-și dădea seama că de el depinde, că nu făcea un gest menit să-i câștige simpatia, că-l ignora.

Ah, acești tineri! Aman duse mâna la inimă nu pentru că îl durea, ci pentru a fi mai convingător în singurătatea sa. Ar fi trebuit să prevadă incidentul, era transparent încă de la scrisoarea prin care se

anunța, de la bilețelul derizoriu care declanșase totul.

Da, scrisoarea era de-a dreptul revoltătoare. Aman cotrobăi cu mâna prin sertarul în care o azvârlise. O găsi mototolită:

„Tovarășe profesor, sunt în posesia unei mici invenții care o să vă intereseze. Dacă vă place să priviți stelele de aproape, primiți-mă în ziua... la ora...”

O semnătură obraznică încheia misiva.

Aman nu-și putu reține o nouă pornire mânioasă în fața imaginii vii, neșterse, violent imprimate pe retina lui bolnăvicioasă, imaginea lunganului cu fularul multicolor.

Apăsă cu un arătător bătrân butonul soneriei. Apăru secretara.

— Cheamă-l, te rog, înapoi pe tânărul care a ieșit.

Cuvintele erau străine, reci, sunau ca rostite la dictafon, ca imprimate pe un disc prost de către un actor prost.

— Cred că a plecat, șovăi blondina și se grăbi pe urmele vizitatorului alungat.

2

Criza lui Firu Aman avea un violent caracter subiectiv. Era, și el o știa mai bine decât oricine, expresia grotescă, animalică a fricii de viitor, de scadență, de moarte. De undeva, din urmă, venea

către el, venea peste el un tambur colosal, un tăvălug de fontă care avea să-l ajungă, să-l strivească, trecând victorios mai departe. Această întâlnire fatală, această catastrofă trebuia amânată, Aman trebuia să câștige cât mai mult timp, să păstreze un avans cât mai considerabil, mobilizând în acest scop toate resursele sale.

Modul acesta de a gândi și a acționa reprezenta secretul personalității sale, cheia succeselor sale de până atunci. Cu ajutorul lui, Aman izbutise realizări importante, pentru că uneori scopuri egoiste obligă spiritele interesate la o activitate constructivă. Firu Aman era un om harnic, muncise și muncea încă plin de o râvnă tinerească, și nimeni nu-și bătea capul să explice pe căi întortocheate o atitudine perfect normală față de îndatoririle proprii.

Undeva, pe un plan secundar, la baza alarmei savantului se găsea și un factor obiectiv. Aflat într-o strânsă competiție cu timpul, omul nostru nu putea privi calm evoluția lentă, în progresie aritmetică, a tehnicii astronomice. Undeva, pe plan teoretic, aceasta ajunsese în stadiul observatoarelor suspendate în afara atmosferei. Sateliții utilizați cu telescoape moderne și populați de savanți puteau fi adesea admirați în revistele ilustrate, dar totul era un proiect, unul avansat, pus la punct și totuși nepractic încă, pentru motive care depășeau competența publicațiilor policrome. În situația dată, astronomilor li se cereau răbdare și folosirea până la epuizare a

posibilităților terestre.

Firu Aman însă nu putea să aștepte. El nu avea timp. Îl mânau din urmă vârsta înaintată, întrecerea, de loc pașnică, dintre existență și neant, marea ambiție de a o lua nu numai înaintea morții, dar mai ales înaintea celorlalți, de a se păstra în frunte, în categoria demnă de invidiat a celor unici, incomparabili, de neînlocuit.

Pe fondul acestei stări de lucruri căzuse vizita tânărului cu ținuta neglijentă, purtând un fular lung, zvârlit cu nepăsare peste umăr, a tânărului care, fără nici o pregătire, fără nici o grijă pentru formă și pentru efect, îi oferise, privind pe fereastră, cheia problemei și i-o luase înapoi înainte s-o poată atinge, înainte s-o poată cel puțin recunoaște ca atare.

După o viață în care noțiunea de telescop evocase pentru Firu Aman lumea corpurilor solid ancorate de Pământ și, în orice caz, masive, îi venise greu să ia în serios propunerea, formulată cu un aer distrat și insuficient de reverențios, de a lansa în atmosferă o lentilă din... cristale de gheață. Vizitatorul nu făcea nici un efort să pară competent când povestea cum va trimite în înaltul cerului o pulbere de compoziție originală, care se va dispersa după legi proprii și va provoca apariția, la temperatura și umiditatea indicată, a unui nor de cristale de gheață pe care va ști să-l modeleze de pe Pământ, să-i asigure prin teleghidaj forma unei lentile de dimensiunea dorită, neapărat gigantică.

Discontinuitatea materialului nu-l îngrijora, o asemenea cu a imaginilor cinematografice sau de televiziune, ori mai bine cu discontinuitatea oricărei lentile, compuse, la urma urmei, din molecule și atomi.

Totul avea un aer de mare farsă, de improvizație și diletantism. Omul părea foarte departe de optică și astronomie, nu considerase necesar să se documenteze temeinic înainte de a se prezenta, ci apăruse cu ideea în mâna goală, ca un copil care a găsit un ciob colorat de sticlă.

Crispat și bănuitor, batjocorit în patetismul căutărilor sale, Aman vibră într-un refuz structural. Și astfel când se aștepta mai puțin, junele cu fular se trezi alungat, după o vehementă morală în care ideile despre seriozitate și respectul față de îndatoririle omului se interferau cu precepte elogiind rigoarea științei, denigrând impostura, jocul steril, aventura. Firu Aman era jignit personal, umilit, urmărit de comparația pe care nimeni în afară de el nu ar fi putut-o face între sfâșierea dialogului său interior și nonșalanța acestui fluieră-vânt care, propunând ușuratic soluții radicale, avea aerul că se grăbește la un meci.

Rupt între vehementa sa pornire împotriva tinereții agresive și înțelegerea faptului că fără a-i folosi calitățile nu putea supraviețui, Aman își pierduse echilibrul.

Tânărul rămăsese, desigur, confuz, uluit de

primire, dar nu timorat. Respins într-un mod atât de neașteptat, își mai răsucise o dată fularul în jurul gâtului și plecase fără a insista, având aerul că-și făcuse datoria și că nimic nu mai depindea de el, în afară de închisul ușii pe dinafară, pe care avu grijă să-l realizeze într-un mod atât de grăitor.

Secretara cea blondă se întoarse.

— Tânărul a plecat. Avea o mașină... Nu-mi amintesc numărul...

Aman o privi bănuitor, ca un om care se întreabă dacă nu e luat peste picior, și o concedie.

Odată singur, începu să se plimbe agitat prin birou. Dacă ar fi știut cel puțin că nu are de-a face cu o invenție reală, de valoare. Ori dacă ar ști, dimpotrivă, că ideea tânărului reprezintă ceva, are acoperire, și ca atare merită să-ți storci creierii pentru ea. Dar nu, fularul lung era răzbunat tocmai pentru că nu izbutise să-l convingă, pentru că păstrase acel aer ambiguu, între știință și farsă, între adevăr și ficțiune care putea înnebuni pe oricine.

Se repezi din nou la scrisoarea mototolită cu violență. Așa cum se aștepta, semnătura n-avea nimic de solicitant, era indescifrabilă.

Aman înțelese că ziua e ca și pierdută. Se cunoștea îndeajuns ca să știe că avea să-și muște unghiile ceasuri în șir pentru gafa sa. Se cunoștea totuși insuficient, nu crezuse că întâmplarea avea să-l preocupe îndelung, că avea să-i influențeze întreaga existență pentru mult timp.

Într-unul dintre multiplele saloane ale hotelului se aflau sihaștrii de la Observatorul Păiuș, care hotărâseră să întâmpine Anul nou împreună. Prin ușile înalte de cristal ce răspundeau spre terasa adâncă, se vedea silueta gravă a lui Aman, căreia o uriașă haină de blană, domesticind îmbrățișarea unei întregi haite de lupi, îi dădea masivitatea unei statui.

Aman părea că inhalează, perfect împăcat cu sine, aerul sărbătoresc al Capitalei. Credea că prezența lui în mijlocul celor cu care lucra, al familiilor lor, îi șterge negurile de pe frunte, îl face sociabil, apropiat, iubit.

Trecuseră luni de zile de la incidentul din cabinetul său. La început Aman regretase numai faptul că alungase un om util, omul care putea să-l mențină pe linia de plutire încă o bună bucată de vreme. Apoi însă, când era prea târziu, Aman căpătase o încredere totală în realitatea invenției nimicite, era convins că, alături de tânărul cu fular lung, ar fi putut să se apropie cu încă un pas de stelele pe care le iubea cu atâta gelozie și de care nu se voia despărțit.

Firu Aman hotărî să caute acul în carul cu fân. Pentru a-și reîntâlni omul nu-i rămânea decât să nădăjduiască în ajutorul întâmplării, deși hazardul, care-i oferise o dată șansa, avea motive să fie grav supărat pe el.

Începu să consulte, fără convingere, publicațiile în care ar fi putut să afle o cât de vagă aluzie la omul său, la realizarea undeva a ceea ce acesta imaginase. Nimic nu arăta însă că tânărul ar fi perseverat, dimpotrivă, tăcerea părea să confirme aprecierea inițială a savantului, care considerase ideea întâmplătoare, iar pe purtătorul ei un inventator de ocazie.

Urmară dese călătorii de investigație, comportând neglijarea unor obligații și a jaloanelor stabilite ale vieții sale personale de om în vârstă. Nereușita continuă, lipsa de metodă, ucigătoare și pentru savant și pentru bătrân, îl oboseau peste măsură. Nemulțumirea cronică de sine, alura de om căruia nimic nu-i mai poate reda interesul pentru viață făceau și mai bizar colindul său anarhic, dar neobosit. Se socotea vinovat fața de sine și se condamnase la o continuă insatisfacție și dezamăgire, ale căror semne se citeau pe chipul său și în seara aceasta destinată bucuriei.

Într-adevăr, ce ar fi putut reda nădejdea acestei personalități anacronice, acestui om depășit? Nimic nu-i putea servi. Refugiul în răutate și obstrucționism se dovedise nepractic, regretul era și el gratuit. Undeva, în străfundurile conștiinței, încerca să germineze o idee supărătoare, gândul că, poate, dacă ar fi fost altfel structurat, dacă s-ar fi înconjurat cu tineret, dacă s-ar fi apropiat cu înțelepciune și sinceritate de acești crainici ai viitorului, dacă ar fi

calculat mai puțin și ar fi iubit mai mult, însuși profitul său personal ar fi fost mai mare. Nu era convins, dimpotrivă, totul în el se opunea unei asemenea presupuneri, de altfel acum totul era pierdut, toate firele posibilităților rupte, nu-i rămânea decât să aștepte scadența, și asta făcea, păstrându-și pe cât putea ținuta exterioară: aștepta ziua, clipa marii judecăți, aștepta să i se trântască în față masiva, imensa, invulnerabila ușă a vieții.

Largă, semănată cu flori de iarnă și fântâni arteziene în funcțiune, piața strălucea sub luminile în cascade. În pofida gerului, cu fiecare minut care apropia miezul-noptii mulțimea creștea, multiplicându-se la nesfârșit. Ocrotirea tăcerii, lege a vieții citadine, fusese abolită. O muzică ușor infantilă făcea să ningă peste chipurile îmbujorate cristale sonore.

Aman se lăsase într-un scaun de pânză și, cu o lăcomie bolnăvicioasă, respira porții mari de aer înghețat. De undeva, în piață apăărură grupuri costumate, urmărite de reflectoare. Câțiva extravagandanți se foloseau de picioroange. Din elicoptere se aruncau confeti. Vreme de câteva ore lumea avea să-și satisfacă toate fanteziile.

Deodată, într-un strigăt general, luminile din piață se stinseră. Marele orologiu electronic al Palatului Republicii, care nu suna decât ceasuri festive, își făcu auzit glasul. Din cele douăsprezece

lovituri de clopot, numai primele fură perceptibile. Pe celelalte le acoperi explozia simultană și repetata a nenumărate jerbe de artificii. În piața vastă ca un aeroport pe care mulțimea întâmpina încă un fiu al timpului, artificiile făceau un efect sporit. Alcătuirea buchetelor și culorile se schimbau la nesfârșit, specialiștii făcând o adevărată demonstrație de măiestrie și gust. Întregul cer era o dantelă gândită și realizată cu migală, denotând o concepție. Una după alta, grupările de lumini realizară o feerie care ar fi mulțumit și pe cei mai exigenți critici de artă.

Apoi totul se stinse, în aplauzele celor din piață. Dar forfota continua pe terasa palatului, în fața hotelului, unde se vedea statul-major al artificierilor. De la înălțimea etajului douăzeci, Aman urmărea agitația grupului de specialiști, vizibili abia cât niște furnici, care lucraseră în unison cu alte grupe, dispersate în tot orașul. Curând oamenii își regăsiră calmul, așezându-se la locurile stabilite. Cineva ridică mâna, apoi o cobori ca pe comandă. Urmă un zgomot inferior rafalei precedente. O mică rachetă se ridică fără spectacol până la o altitudine medie, unde se desfăcu în bucăți. După prima parte a serii, atât de izbutită, nimic nu promitea o ieșire din comun. Dinăuntru rachetei, ale cărei părți componente coborau acum lent pe micile lor parașute, se desprinsese un ghem de materie luminescentă care se dilata. Volumul ei creștea văzând cu ochii. Lumea urmărea micul nor semitransparent cu o curiozitate

binevoitoare. Norul însă nu se grăbea. În curând, dilatându-se, deveni tot mai cenușiu, ba își pierdu și regularitatea formei. Câteva limbi începură să crească, totul pornind să se ramifice în fel și chip. Evoluția era greu de urmărit, întrucât materia devenea mereu mai obscură. Și deodată izbucniră luminile. Toate reflectoarele, îndreptate spre cer, își zvârliră cu violență săgețile spre ciudățenia din înalt. Parcă fără nici o legătură cu aceasta, pe firmament se aprinse o imensa floare de gheață, un fulg în nea în filigran, cu meandre conștiincios repetate pe fiecare rază. Obiectul strălucea atât de puternic încât mulți fură nevoiți să închidă pentru o clipă ochii. Efectul era covârșitor. Desenul se decupa hotărât de fondul negru al nopții, continuând să crească într-un ritm egal. Ceea ce uluia era simetria perfectă.

Aman era numai ochi. De altfel, terasa gema de lume. Astronomul își apăra cu greu locul lângă balustradă, de unde căuta cu privirile spre palat. Văzu oamenii aceia privind și ei spectacolul, cu mâinile în buzunare. Dacă era vorba de un teleghidaj, acesta nu-l ocupa decât pe un tânăr cu fular lung, singurul aplecat peste un aparat.

Aman îl fixa magnetic, pradă unei agitații neînchipuite. Deodată, întorcând spatele pieții, începu să-și facă loc cu energie printre privitori. Își arătă dinții într-un râs mut. Reintră în hotel, dădu buzna în ascensor și ieși în stradă. Era o temeritate să încerce a străbate piața prin formidabila

aglomerație. Avansa cu prețul a nenumărate mici conflicte, căci oamenii priveau cerul și doreau s-o facă în voie.

Timpul trecea. Floarea de gheață se extindea tot mai mult. Curând atinse marginile vizibilității și se pierdu. Aplauzele se împletiră cu binemeritate ovații. Apoi se auzi zgomotul unei alte lansări. Firu Aman se opri să contemple noua imagine.

De astă dată nimic simetric. Totul arăta un haos, lansarea părea o nereușită. Fără a lua vreun contur precis, imaginea se clarifică, apărând bătrânului tot mai familiară. Intrigat, se opri. Ce putea să fie? În sfârșit, lumina scoase intenția din anonim și astronomul recunoscă, nu fără emoție, constelațiile, aceleași care se văzuseră și cu ochiul liber. Impresia era totuși diferită, stelele păreau mai strălucitoare, grupările lor se distingeau din ce în ce mai pregnant. Dimensiunile dantelei cerești erau mărite și se măreau încă treptat, perceptibil, ca în vizorul unui telescop...

Aman își descheie paltonul. Nu mai putea înainta. Ovațiile se prăbușeau peste el ca doi pereți sonori.

Imaginea se lărgea neconținut, se apropia, dădea privitorilor senzația că pătrund în constelația cea mai apropiată, că sunt gata să-i surprindă viața secretă.

Râsul pierise de pe figura lui Firu Aman. Se simțea bine printre oamenii atât de prietenoși în

uimirea lor, era un inițiat. Înțelese absurditatea conflictului său interior, a rupturii dintre el și cei de pe terasa palatului dintre el și toți cei care-l înconjurau. Se văzu în preajma tânărului cu fular lung, de prisos acum când ideea acestuia se realizase atât de spectaculos, bucuros totuși că se înfăptuise, deși fără contribuția sa. Ridică brațul drept și începu, fără nici o premeditare, plin însă de mândria de a ști, să identifice pentru cei din apropierea lui stelele.

PRIETENUL BIP

Se spune despre mine că sunt un om atașabil și nu am motive să contrazic un punct de vedere care mă onorează. Sunt dat ca exemplu de sociabilitate și, într-adevăr, cunosc multă lume și-mi face plăcere să-mi revăd cunoscuții. De aceea poate au șovăit cei în drept înainte de a-mi propune o nouă însărcinare, dificilă prin faptul că presupunea izolarea pentru multe ore ale zilei. N-aș fi refuzat nici o altă muncă, și cu atât mai puțin pe aceasta, care viza una dintre cele mai pasionante laturi ale specialității mele. Mai ales n-aș fi refuzat pentru că era greu, pentru că pretindea un volum imens de calcule și programe concentrate într-o perioadă de timp limitată. Și cum fuga de tot ce e facil și pudoarea m-au împins adesea pe calea cea mai puțin confortabilă am primit cu reală mulțumire și în total acord cu mine însumi însărcinarea propusă, despre care mă angajez să nu pomenesc nici măcar un cuvânt, profitând de faptul că nu atinge în nici un fel fondul celor ce vreau să vă povestesc.

În mod excepțional, îmi fusese aprobat un program triplu, de douăsprezece ore de lucru pe zi. Singurul meu tovarăș avea să fie Bip, un excelent calculator, jucător de șah și povestitor de anecdote, pe care-l cunoșteam bine. M-am bucurat de întâmplare și am impresia că și glasul lui avea o

rezonanță specifică atunci când mi-a spus: „îmi pare bine că vom colabora”.

Nu știu de ce toată lumea își închipuie automatele de calcul ca având neapărat o înfățișare asemănătoare omului. Bip nu era decât un dulap mare, cât un perete, după dimensiunea căruia și fusese croită camera de lucru. Binevoitorii puteau considera că Bip este înzestrat cu vedere, deoarece știa să citească singur, altminteri nimeni nu se preocupase să-i dea o fizionomie, deși acesta este un amănunt important pentru cei care lucrează multă vreme cu un automat. În ce mă privește îl înzestrasem cu una, considerând în mod convențional câteva dintre aparatele de măsură plasate simetric pe platoșa lui drept elemente ale unei înfățișări cvasi-umane. Oricum, îmi era mai ușor să vorbesc (și trebuia s-o fac) unui monstru de metal cu vagi trăsături omenеști decât unui perete impersonal.

Ca să mă apropii de esențial, trebuie să mai adaug că-l priveam cu multă bunăvoință și că eram hotărât să închei cu Bip o adevărată prietenie.

Pornirăm la lucru cu toată hotărârea. După cum era și firesc, imensul volum de muncă ceru din parte-ne o perfectă organizare a efortului. Experiența mea și calitățile lui Bip se uniră cu folos, rezultatul arătându-se repede ca foarte încurajator. Curând, o rutină de bun augur ne făcu să întrecem orice așteptări în materie de viteză. Cât despre precizie, verificării lui Bip nu-i scăpa nimic.

Cel mai bine se adapta îndatoririlor sale prietenul meu. Pe măsură ce un mare număr de raționamente și calcule se înmagazinau în memoria lui, Bip rezolva tot mai rapid și cu o siguranță de necrezut problemele.

Veni și ziua în care nu mai puteam pridi, în care Bip semnaliză o rămânere în urmă din vina mea. Trebui să mă grăbesc, ceea ce nu întârziai a face. Dar din același moment calitatea muncii mele începu să scadă. Fără pic de timiditate, cu sfânta nerușinare a dreptății, Bip îmi dezvăluia erorile, solemn și imparțial ca un Dumnezeu. Pedant, deveni plicticos, obsesiv. Îi simțeam în spate privirea de cenzor, citeam în bâzâitul lui leneș scepticismul, ceea ce-mi săpa cu fiecare zi încrederea în mine.

Acesta fu sfârșitul prieteniei noastre. Eram ridicol, înfrânt, sarcina mă depășea. Cred că am contractat un complex de inferioritate, deoarece deveneam, în singurătatea noastră severă, când timid și folosind la exces formulele de politeță, când irascibil și grosolan. Uneori îi dădeam un program și, făcându-mă că lucrez, îl urmăream cum se descurcă. Mi se părea că descifrez în ansamblul sonorităților aparaturii sale de câte mii de ori este obligat să reia calculele din alt și alt punct vedere, până la obținerea soluției optime și mă bucura gratitudinea soartei lui. Când, în sfârșit, venea dezlegarea, eram departe de a fi încântat, dimpotrivă, aveam impresia că, deși obosit, mă sfidează.

Bip era foarte bine dotat pentru munca lui. Știam că numai în glumă ar putea cineva tinde să i se asemeze, și totuși, pe măsură ce trecea vremea, fiecare calitate a lui devenea pentru mine un motiv de invidie și de suferință. Împotriva oricărei logici, doream să am forța lui de judecată, memoria și capacitatea lui de lucru.

Aceasta nu m-a îngrijorat. În fond, nu toate dorințele noastre sunt realizabile și trăim foarte bine alături de unele năzuințe de domeniul imposibilului. Numai că gelozia mea total nefrățească mă împiedica să lucrez, să uzez de modestele mele calități omenești. Îl țineam astfel locului pe Bip, dându-i prilejul să-mi reclame cu impertinență aportul.

Avem cu toții capacitatea de a privi critic o porniri a noastră, chiar dacă nu facem nimic pentru a o anihila. În ce mă privește, cumulam atitudinile cele mai diverse. Invidiam conștient capacitățile lui Bip, abia disimulându-mă în fața lui. Antipatizam din acest motiv prezența lui în ansamblu, de care totuși eram fascinat. Totul îmi apărea într-o lumină incertă și în același timp aveam impresia unei căutări precise, dar numai undeva departe, în subconștient. Dacă aș fi adus pe masa de lucru, deschis în fața mea problema: *cum să devin Bip*, pe lângă senzația unei înfrângeri recunoscute, m-aș fi în inhibat, fără îndoială, pentru multă vreme. În straturile ascunse ale ființei mele lucrau însă forțe neștiute, încât peste un timp avui în minte, clară și simplă, soluția. Puteam

să-l ajung pe Bip, să lucrez ca Bip, să fiu Bip.

Nu era vorba să renunț, desigur, la starea umană, nu era vorba de sinucidere. Bip avea o instalație de comandă prin biocurenți, cu ajutorul căreia lucram în cazul unor probleme mai puțin matematice. De mine depindea să pun în funcțiune circuitul care să transmită voința și preocupările mele în aparatura lui Bip. O simplă inversiune de sens, o adaptare la îndemâna mea și... Bip mi-ar fi transmis el mie comenzile primite în prealabil tot de la mine! O astfel de comandă m-ar fi împiedicat, desigur, să divaghez, mi-ar fi dat acea visată, neatinsă putere de concentrare din care omul nu are nevoie decât de o fracțiune pentru a fi un geniu.

Cred că ai mei erau îngrijorați. Obiceiul ce-mi luasem de a lucra cu ușile încuiate, muștenia și refuzul oricărei tovărășii în orele libere nu puteau să nu pară ciudate. Aveam toate manifestările extenuării, patruzeci de zile îmi ridaseră fața cât un deceniu, în același timp evitam orice întrerupere și orice ar fi adus a control. Mai cu seamă uimeau satisfacția mea ascunsă, pe care mi-o citeau în ochi, strigătul de izbândă cu care-i întâmpina fiecare din trăsăturile mele obosite atunci când, serile, mă arătam.

Lucrările se acceleraseră în așa măsură, încât colectivul abia mai ținea pasul celor doi turbați.

Experiența mea izbutise. Cel mai greu era să-l programez pe autorul de programe, adică pe mine.

Odată efectuată însă această muncă, mă cuplam cu Bip, și atunci automatul îmi trecea însărcinările în forma cea mai succintă și în ordinea strict logică a unei mașini. Reușise mai ales transmiterea acelei calități diabolice a automatelor, unilateralitatea, capacitatea de organizare a efortului pe o singură direcție. În timpul lucrului, nimic nu putea să mă tulbure, cel care bătea la ușă rămânea fără răspuns, iar videotelefonul putea semnaliza mult și bine.

Izbuteam acum să închei în cinci și patru ore munca prevăzută pentru douăsprezece. Căci, să ne înțelegem, nu făceam munca lui Bip și nici nu uzam de aparatura sa, ci treceam prin structura lui propriul meu program, făceam ca el să-mi ajungă prin Bip, căruia îi foloseam pentru câteva ore capacitatea ordonatoare.

Niciodată până atunci nu putusem sta patru ore la masa de lucru efectuând fără întrerupere lucrarea hotărâtă. Acum nu mă stingherea nici un alt gând. Oboseala nu o resimțeam decât după, dar mai ales nu existau ispite, dorințe și, aveam să mă conving, senzații care să mă poate scoate din ordinea de idei hotărâtă. Plictisul, monotonia deveniseră termeni vagi, ținând de o experiență trecută. Încetasem a dori să fac altceva decât făceam, gustam satisfacția îndeplinirii întocmai a programului. În sfârșit, se lichidase antipatia ce o contractasem față de Bip, pe care-l simțeam acum și fizic apropiat, pentru care căpătasem o reală înțelegere frățească. Răgazurile,

serile mi le petreceam fie în contemplație pasivă, fie analizându-mi evoluția, ori propunându-mi scheme de program pentru a doua zi permițându-mi libertatea de a calcula cu aproximație termenele finale ale lucrării, de a mă bucura de apropierea lor ca și, de ce n-aș recunoaște-o, de faptul că mai era destul până să fie atinse. Nu fusesem niciodată vanitos, dar devenisem aproape insensibil la admirația celor din jur, pe care o primeam ca pe un dar cuvenit. Conversația lor m-ar fi deranjat însă, de aceea priveam grija rezervată cu care mă înconjura, tăcerea lor afectuoasă, dacă nu cu recunoștință, căci nu acesta e cuvântul, oricum cu plăcere.

O singură prezență continua să mă îngrijoreze, căci mă urmărea mai mult decât aș fi dorit și nu-mi respecta autoizolarea.

Era, desigur, Irina. Găsea momentele cele mai puțin potrivite ca să apară. Se apropia cu priviri surâzătoare, se așeza lângă mine într-o tăcere guralivă, enervantă, total opusă preocupărilor mele. Ori, dimpotrivă, se mulțumea să intre în cercul privirilor mele rămânând la distanță, perturbându-mi de acolo șirul calm al raționamentelor. O vedeam acum în toată platitudinea. Discreția ei făcută, dragostea aceea declarativă cu care mă copleșea, totul mă alunga din preajma ei. Când nu mai știu să-și mascheze panica, deveni supărătoare și puțin a lipsit să i-o spun. M-a oprit prudența, obișnuința de a verifica, datorită căreia până și în cele mai mărunte

comportări personale mă consultam în prealabil, mental cu Bip. Insistentă și vulnerabilă, limitată în interesul față de mine, Irina mă dezamăgi cu desăvârșire și în curând evitam locurile unde aş fi putut-o întâlni. Realizam tot mai limpede că-mi provoacă un sentiment pe care nu-l mai încercasem, straniu și feroce, livresc întrucâtva. Cu timpul aveam să-mi amintesc că această pornire care urcă sângele în cap în legătura cu o persoană sau o idee era altădată un sentiment foarte răspândit și se numea ură. Ceva se revoltă în conștiința mea la constatarea că o fază atât de depășită a omenirii renaște în mine, dar nu întârzie să arunc vina asupra aceleiași Irine.

Treptat îmi pierdui orice interes pentru oameni. Declarei că pretind să nu ies din camera de lucru, unde trebuia să primesc toate cele necesare, și nu acordai o importanță exagerată efectului produs de cuvintele mele. Munca mea alături de Bip făcea progrese impresionante, care nu puteau fi privite cu indiferență, dimpotrivă, constituiau o platformă. Experiența în care era antrenat grupul nostru nu putea fi întreruptă pentru un capriciu destul de inofensiv. Primii satisfacție.

Cu atât mai surprins fui când, într-o zi pe care n-o voi uita niciodată, Irina pătrunse în micul meu laborator. Îndrăzneala cu care îmi ceru socoteală, și încă în fața lui Bip, mă scoase din minți și atunci i-am spus tot ce cred despre ea și despre felul în care mă urmărește. I-am declarat că sunt un om al științei și

că ea îmi pare la mare distanță de menirea ei în postura de vânător de bărbați. Am caracterizat întreaga situație prin optica momentului, iar atunci când a îndrăznit să arunce o pretinsă vină pentru cele întâmplate asupra lui Bip am dat-o afară și am zăvorât ușa.

A doua zi am cunoscut cel mai îngrozitor coșmar din existența mea.

Am trăit destul ca să mă obișnuiesc cu ideea morții. Nu-mi dau totuși seama cum am putut rezista senzației de răsturnare a tuturor valorilor pe care am trăit-o atunci.

Am tresărit încă în zori, după un somn agitat. Am renunțat să mai dorm și atunci m-am apropiat de Bip căruia i-am urat bună-dimineața. Pentru prima oară de când îl cunoșteam, Bip nu mi-a răspuns. Abia atunci am observat că aparatele sale de măsură staționează la zero și nici una dintre luminile care-l animau nu este aprinsă. Am încercat zadarnic să fac ceva, să-l readuc la viață pe singurul care mă înțelegea, dar a fost imposibil. Bip rămăsese fără curent.

Am smuls atunci zăvorul ușii, am năvălit în institut risipind înfricoșătoare acuzații. Cum, în mod premeditat, nu mi se acorda nici o atenție, m-am întors la Bip. Era tot atât de neînsuflețit. Și am plâns atunci, lung, cu sughițuri, ca în copilărie.

Apoi am adormit și am dormit mult, atât de mult încât la trezire aveam o barbă de patru degete

și slăbisem grozav. Eram însă vindecat. La căpătâiul meu se afla Irina, cu fermecătorii ei ochi prelungi, plini de taine alături de care se adunau în grabă toți prietenii și colegii noștri. Le-am surâs și totul a fost iarăși ca odinioară.

Numai că, de atunci, ocolesc încăperea în care, ocupând un întreg perete și lipsit de orice trăsătură omenească, lucrează Bip.

MOARTEA PĂSĂRII - SĂGEATĂ

E o târzie oră de noapte. Sunt singur în laborator, puțin obosit, dar fără somn. Toată cinstea acestui unic avantaj al bătrâneții: puțină nevoie de a dormi.

Mă las pe spătarul scaunului tare. E o liniște unică.

Singurătatea nu mă apasă. Ar fi destul să întorc butonul și radioul mi-ar răspunde, ecranul stereovizorului s-ar ilumina, pereții încăperii ar deveni translucizi și m-aș afla în centrul oricăruia dintre cele câteva zeci de decoruri naturale pe oare le pot comanda.

Nu uzez decât arareori de confortul care mă înconjură. Singurătatea nu mă indispoze, de altfel nici nu este vorba decât de una relativă. Avem atât de puține prilejuri de a ne întoarce asupra noastră, de a medita la trecut și viitor fără presiunea unor măsuri practice de luat, încât se cade să le prețuim chiar și pe cele mai neplăcute. Viața modernă ridică la tot pasul probleme, te obligă neîncetat să adopți hotărâri, apoi să le respecti ori să le încalci. Modul nostru de existență este deliberarea. Creierul se află într-o veșnică stare trează, ca un zgârie-nori cu mii de ferestre iluminate zi și noapte. Locatarii lui, indivizii unilaterali care ne formează personalitatea, ingenușul și scepticul, entuziastul și negativistul,

băiețandru ușor de impresionat și bătrânul robot al experienței țin un consiliu fără sfârșit. Ceea ce ne diferențiază de ceilalți este prioritatea la cuvânt a unuia sau a altuia dintre aceștia. Unii n-or să vorbească niciodată, alții așteaptă prilejul, sunt mai greu de urnit ori mai prudenți, vor să fie provocați. Totul se petrece ca într-o reală adunare de oameni feluriți, legați printr-un singur fir, elastic, însă trainic, esențial.

Îmi place să-mi las vocile să vorbească, le ascult cu interes. În puținele clipe de răgaz le ies în întâmpinare, le caut. Ca să le stârnesc ajunge să slăbesc chingile disciplinei mele interioare, până la a apăsa butonul aparatului de proiecție din stânga mea.

E un obicei deprins pe Spiros, acolo unde s-a petrecut și accidentul.

Încă înainte de a se fi produs, descoperisem cu uluire fantastica bibliotecă de imagini terestre a „spiralilor”. Reprezentanții planetei gazdă ne-o dezvăluiseră nu fără solemnitate.

Mi-e vie în minte seara aceea, sub reflexele odihnitoare ale unui cer pământean artificial, arborat în cinstea noastră în sala unde ne petreceam orele de odihnă. După o introducere poetică, un spiral cărunt atinsese câteva mici figuri sculptate pe masa care ne reunea. Azurul cupolei se stinsese, trecând nuanțat prin fazele unui apus de soare. Paralel, un ecran se iluminează. Recunoscui catifeaua neagră a cerului, pe

care apăru o constelație. Imaginea se mări. Curând întreg spațiul fu ocupat de un singur sistem solar. Numărai planetele. Erau 9. A treia avea un singur satelit. Pământul!

Imaginea continua să se apropie. Strălucirea slabă a planetei se traduse în contururi vagi, apoi tot mai decise, ușor colorate. Globul se rotea lent sub ochii noștri, pe ecran decupându-se acum continentele, oceanele, masivele muntoase.

Vizibilitatea creștea. Amănunte plastice ne rețineau atenția. Aglomerările de fum și praf ale orașelor, rețeaua în stea a căilor ferate convergente, întinderile agricole. Spiralul alese o metropolă și continuă să mărească imaginea. Relațiile geografice ne orientară. În fața noastră era Viena. Parcurile, bulevardele, străzile se desenau tot mai limpede, clădirile mari se distingeau și ele, iar în curând putu fi remarcată intensă circulație de pe Ring. Performanța nu-l mulțumea, se pare, pe operator, de vreme ce imaginea nu înceta să se apropie.

Singurul punct nemișcat de pe ecran, singurul care se dilata fără să iasă din cadru era terasa unei cafenele. Se pare că nu era oră de vârf, sau poate că era prea cald, de vreme ce numai puține persoane se aflau pe terasă.

În centrul imaginii se fixase acum punctul rotund al unei pălării. O pălărie de vară, împletită. Omul cu pălăria citea un ziar. Când imaginea se mări destul, puturăm citi un titlu: „Iminenta plecare a

expediției către Spiros. Din echipaj face parte și...”

Omul își scoase pălăria, spre a-și face vânt cu ea. Era vizibil emoționat. Un singur moment își lăsă capul pe spate, scrutând cerul deasupra sa. Părea că ne privește drept în ochi. Am tresărit. Omul de pe ecran eram eu.

Spiralii se întrecuseră pe ei înșiși prin delicata lor atenție. Le-am mulțumit și i-am rugat să-și explice performanța. Ne-au relatat că puseseră la punct de mai multe decenii un sistem de înregistrare și analizare a luminii stelelor, ba și a planetelor. Metoda comporta mijloace optice și electronice cu totul neobișnuite. Ea includea, între altele, autocorectarea diformărilor provenind din caracterul ondulatoriu al luminii. Stupefiantă era păstrarea celor mai fine detalii acolo unde mărirea de mii și mii de ori a imaginii înregistrate ar fi putut să le dizolve. Și unică, fără precedent era răbdarea cu care căutaseră în oceanul imaginilor de care dispuneau pe ale fiecăruia dintre noi. Era un gest menit să ne miște și care într-adevăr ne-a impresionat.

Curând m-au învățat să conduc singur aparatajul și uneori îmi petreceam seara cu înregistrările spiralilor. Filmul planetei noastre se întindea pe parcursul mai multor generații.

Distanța făcea, desigur, ca evenimentele surprinse să fie întotdeauna rămase în urmă. Era bizar să vezi ca câtă convingere se agitau semenii

noștri pentru mobiluri prin forța lucrurilor depășite. Disproporția îi făcea întrucâtva comici, cum păreau și afișele proaspete ale spectacolelor vechi, linia modei rămasă în urmă, titlurile ziarelor de o actualitate apusă.

Nu era ușor să aflu ziua înregistrată. E ciudat cum pe o planetă pe care se tipăresc anual peste o sută de milioane de calendare, nu se află aproape nici unul public, în vreme ce sumedenie de ceasuri străjuiesc la răspântiile bulevardelor ori în aer, deasupra marilor centre. E încă o dovadă a disproporționatei atenții pe care o dăm încă timpului minor față de cel major, părții față de întreg.

O paralelă între timpul de pe Spiros și cel de pe Pământ era dificil de trasat. Trebuia un calcul pentru realizarea căruia ar fi fost nevoie să fac apel la prietenii mei. Or, ei erau prinși până peste cap cu însărcinările lor. În sfârșit, interesul meu pentru neașteptatul mod de a-mi studia planeta nu avea dreptul să-mi ocupe decât timpul liber, era o distracție pasageră.

Mă amuza să mă caut în haosul terestru. N-a fost ușor să dau peste alte imagini ale mele. Trebuia să știu data înregistrării și apoi să-mi amintesc ori să deduc cel puțin unde m-aș fi putut afla și la ce oră, și anume în ce loc m-aș fi găsit sub cerul liber, căci înregistrările se limitau, firește, la exterioare.

Într-o zi izbutii să mă surprind pe treptele universității clujene, la ora când se goleau

amfiteatrele. Abia mă distingeam în grupul pestriț, agitat, din care nimic nu mă remarca.

Am privit îndelung imaginea depășită a ființei mele exterioare. Nimic deosebit, nici o flacără nu izbucnea din ochii mei. În jur colegii sporovăiau, râdeau, gesticulând neîncetat, făcând câțiva pași dezordonați spre a reveni, zburându-și părul cu mișcări largi, ușor scenice, Fetele erau mult mai sobre, se supravegheau mai bine. Nici eu nu eram tăcut, dar peroram destul de plicticos, cu un gest unic al mâinii drepte, un tic pe care-l uitasem. Mă ascultau așa cum se ascultă la douăzeci de ani, adică fără a întrerupe debitul generos al propriilor observații.

Despre ce putea fi vorba, ce ne-ar fi putut înfierbânta în amiaza aceea copleșită de soare? Cămășile colorate viu, cu mâneci foarte scurte, arătau brațe formate prin sport. Fetele erau grațioase, deși nu fragile, cu linia gâtului desenându-se fin pe cenușiul zidului vechi. Nu mai recunoșteam pe nimeni. Erau blonda care în amfiteatru ocupa un loc în rândul doi, dreapta, și care nota aplecând mult capul pe caiet, tânărul cu profil roman care asculta prelegerile lăsat pe spate, aproape întins, cu picioarele depărtate, indiferent, în stare totuși să reproducă fiecare cuvânt după luni de zile.

Memorasem pitorescul colegilor mei, care deveniseră însă pentru mine personajele unei piese uitate, continuând să existe prin câteva culori și

atitudini siluete fără nume și semnificație.

Cu atât mai surprinzător era concretul imaginii lor care nu se suprapunea pe amintirea irizată ce le păstrasem. Erau violent conturați, strident, neverosimil de reali, nu puteam crede în ei.

Nici în mine nu credeam. Nu eram decât unul dintre acei tineri pitorești, prea puțin personali, impenetrabili totuși, împotriva elocvenței lor mimate. Nu mă îndoiesc că la fel de străin m-aș fi regăsit și pe mine dacă aș fi avut prilejul să mă revăd pe dinăuntru. Aceasta pentru că nu-mi amintesc prea multe despre mine însumi, pe atunci toate antenele mele fiind îndreptate în afară. Apoi pentru că timpul mi-a format o anumită viziune subiectivă, despre mine, care nu ar fi putut corespunde imaginii reale a „interiorului” meu.

Cum va fi arătat el? Ce idei voi fi apărat în ziua aceea zăbovind în arșița soarelui, cu degetele vântului răsfirându-mi părul? Aș fi vrut să mă aud. Nu era o dorință înțeleaptă. În cel mai bun caz aș fi putut *să-l înțeleg* pe tânărul de pe treptele universității. El mi-ar fi rămas totuși străin, nu l-aș fi recunoscut, cum nu ne recunoaștem vocea imprimată pe o bandă, pentru că înregistrarea obiectivă diferă de rezonanța interioară a glasului nostru. Iar gândul rostit trădează prea adesea gândul inițial.

De la distanța care mă separă de omul care găsea un amuzament în a-și redescoperi trecutul,

totul capătă acum alte culori.

Nu este melancolie, nici regret.

Eram cel mai „bătrân” din expediție, dar asta nu a contat până în ultimele săptămâni, când s-a pus problema explorării craterului Ro și când a trebuit să fac pentru prima oară caz de numărul anilor mei.

Ro era un rebel extrem de interesant. Nimeni pe Spiros nu cunoștea originea craterului. Vulcanică? Meteorică? Greu de precizat. Ca și pe Pământ, cercetarea planetei proprii rămăsese în urma altor domenii în care progresul era foarte avansat. Un paradox care nu se cere explicat, deoarece științele sunt departe de a se dezvolta într-un ritm armonios.

Spiralii ne-au sfătuit să-l ocolim pe Ro, dar am impresia că, au făcut-o sperând să ne determine a-l cerceta cu tot dinadinsul. Nu puteam proceda altfel.

Venerabilul Ro arăta verde și împădurit, cu abia câteva linii de piatră marcându-i osatura. Veritabilă pată albă, îi îmbia pe îndrăzneți și pe amatorii de aventuri. Aceștia trebuiau să rămână totuși departe, deoarece masivul emana până la mari distanțe miraculoasa lui forță. Era vorba de o irradiație necunoscută, extrem de penetrantă, dar greu definizabilă.

Contoarele înnebuneau semnalând primejdia, însă nici un simptom nu confirma caracterul nociv la care ar fi trebuit să ne așteptăm. Flora era luxuriantă, iar dintre animalele regiunii multe vedeau bătrânețe, ceea ce dovedea că acolo se putea trăi și chiar

îndelung. Totuși, o superstiție antică alunga orice intenție de a locui ori chiar numai de a păși pe terenul iradiat.

Zona lui Ro nu fusese niciodată populată de oameni, iar în ultimele secole spirali o izolaseră conștient. Crescută în voie, vegetația locului alcătuia o adevărată junglă.

Primele săptămâni trecuseră, pline de nenumărate descoperiri. Întâlnirile acestea ale lumilor și-au fixat un adevărat protocol. Ele se transformă tot mai mult în savante schimburi de experiență și solemne stabiliri de „relații diplomatice”. Cantitatea de informații culese de noi era impresionantă, dar numai schimbul de mesaje, rachete-robot doldora de memorie electronică, urma să realizeze grosul. Și ne vom cunoaște de-a binelea numai când marile instalații automate de primire, selectare, prelucrare și livrare a informațiilor, diferențiate pe specificul beneficiarilor, vor lua singure contact între ele. Față de munca pe care aveau s-o depună aceste instalații, expediția noastră devenea o excursie de plăcere.

Și totuși, nu ne puteam întoarce pe Pământ fără măcar să fi încercat elucidarea tainei lui Ro. Trebuia să aflăm despre ce e vorba, să știm ce nu știm, pentru a putea reveni acasă cel puțin cu nedumeriri serioase, iar nu cu simple ridicări din umeri.

Scurt, trebuia să vizităm craterul, și aceasta împotriva prescripțiilor care ne interziceau accesul în zonele cunoscute ca primejdioase. Am dezbătut toate

aspectele problemei până am izbutit să ne irităm cu toții. În cele din urmă, colegii mei au trebuit să accepte că e mai rațional să încerc eu, specialistul în iradiații. Discuția a avut un aer ciudat, undeva părea că se ascunde o condamnare la moarte, dar câteva ironii acide i-au pus la punct pe sentimentali.

Am obținut mână liberă, dar nu m-am grăbit să profit. Am lansat mai întâi peste Ro câteva proiectile încete cu aparataj de înregistrare cât mai variat. Le-am recuperat dincolo de zonă. Înregistrările nu erau concludente. Radiația era o necunoscută, nici unul din testele mele nu reuși. La ele trebuia să adaug și cercetările de până atunci ale spiralilor, la fel de lipsite de rezultat. Am vrut să obțin probe de sol. Spiraliile păstrau mostre din sondajele lor automate, executate la diferite adâncimi. Amestecuri și aliaje inofensive. Nimic nu perpetua iradiația în afara zonei craterului.

Noi probe de sol, extrase cu aparataj teleghidat, nu aduseră nici o lumină. Elemente diverse, aliaje bizare câte vreți, iradiația însă de loc. Iar probele fuseseră luate din chiar epicentrul iradiației. După câteva săptămâni de muncă migăloasă și inutilă, eram sufocați de mulțimea probelor și de complicata lor evidență. Singurul rezultat pozitiv era izolarea unui element necunoscut pe Pământ, pe care l-am numit spiralit. Cercetarea lui nu ne duse însă prea departe.

Fotografiile luate din zborul rachetelor de

cercetare nu arătau nici o pauză a vegetației, nici un accident de teren ieșit din comun, în afara craterului însuși. Nu aveam de ales. Trebuia să merg la fața locului.

Am deschis cu prudență ușa metalică a elicopterului care mă adusese în zonă. Mă întâmpină un armonios ciripit de păsări. Pe vârful unde coborâsem, adia un vânt pașnic.

Ieșii din carcasa metalică a aparatului. Contorul, care protestase și înăuntru, izbucni în semnale asurzitoare. Suna ciudat, în liniștea fără griji a locului. L-am scos din funcțiune. Am făcut câțiva pași. Încurajat, mi-am făcut măsurătorile, am notat tot ce credeam că-mi va servi. Mă grăbeam, mai mult de teamă că prietenii mei, care așteptau, își vor pierde răbdarea și vor veni după mine.

Am cules din iarba uriașă o mică zburătoare. Era un pui dezvoltat al unei păsări cu capul triunghiular și golaș. Avea o piele albăstrie, bine întinsă, elastică și era foarte vioi. Cânta subțire și se întrecea în triluri repezi. L-am adus cu mine, și vreme de câteva zile a fost distracția noastră preferată. Creștea văzând cu ochii și pe măsura dezvoltării se lungea și se ascuțea. Colegii mei l-au botezat pasărea-săgeată.

Programul serilor mele se schimbase. Înregistrările privind importanta mea persoană trecuseră pe planul al doilea, cedând locul cercetării

materialului cules. Aveam numeroase date noi, însă nici o concluzie nu se cristaliza.

De la întoarcerea mea trecuse mai puțin de o săptămână. Câteva nopți nedormite îmi scofâlciseră fața, îmi încrețiseră pleoapele. Mă simțeam slăbit. Am hotărât să revin la un program rațional. Drept prim pas am încheiat ziua de lucru o dată cu colegii mei și am trecut împreună cu ei să-mi vizitez protejatul, pe care-l neglijasem.

Mă aștepta o surpriză. Pasărea era de nerecunoscut. Din albastru, pielea capului i se înroșise, ochii își pierduseră vioiciunea, ca și mișcărilor. Coada îi atârna. Unde era pasărea-săgeată? Glasul i se schimbase cu desăvârșire, devenind un fel de scârțit întrerupt de o tuse răgușită. Respira greu și se mișca absurd de colo-colo prin marea colivie ce-i fusese pusă la dispoziție.

Am socotit că e de vină captivitatea. Am eliberat pasărea, dar ea nu și-a luat zborul. Se mulțumi să rătăcească pe treptele intrării unde o depusesem. Făcea evidente eforturi pentru a umbla, mânată de o neliniște fără sens.

În seara aceea m-am întors la imprimările mele. Am constatat că, inconștient, îmi lipsiseră, și încă într-o asemenea măsură, încât reîntâlnirea lor m-a înduioșat. Era cu totul straniu.

Curând am încetat să urmăresc imaginile ce rula în gol. Mă pierdeam în amintiri. M-am desprins

în câteva rânduri, spre a reveni la ecran. Ca niciodată revederea fiecărui loc binecunoscut avea în mine un adânc ecou sentimental.

N-aș putea zice că incursiunea mea în trecut îmi făcea plăcere. Era în ea ceva extrem de necruțător, care zgâria fața delicată a nostalgiilor, opunându-le fotografii zguduitoare, însă prozaice. Aveam totuși o vitală nevoie de ele. Colindam Bucureștii. Vechea clădire a Operei îmi apăru impresionantă, deși copleșită de ornamente, vetustă. Imaginea concretă păli în fața nostalgiilor mele dezlănțuite, în care plutea un teatru monumental, intim însă cu familiarul meu loc de la ultimul balcon, de unde făcusem cunoștința feeriei.

Eram mișcat. Spectacolul absolut care mi se păruse în adolescență că este opera lăsase în mine o nestinsă flacără de recunoștință. Sub plafonul aurit învățasem ce înseamnă să fii plin de sunete, să absorbi muzică, așa cum absorbi aer, iar vibrațiile acustice să persiste în tine, apărute cu gelozie, săptămâni și luni de-a rândul. Între pereții aceștia rigizi armoniile se depuneau în fluide straturi, comunicante, dar independente, sunând fiecare și rezonând la orice atingere, sonore până la a părea materiale, încât uneori aveam sentimentul că aș putea pași pe muzică.

Mă îndrăgostisem de operă. Mă trezeam nopțile dirijând, în beza și liniștea camerei mele, orchestrele imaginare care-mi populau visele. Neagra cortină de

pluș a întunericului se ridica în fața decorurilor fastuoase, pe gustul vârstei mele de atunci, și cu o exaltare wertheriană, neverosimilă, care-mi aducea totuși sincere lacrimi în ochi, dădeam în fața neantului un istovitor spectacol, sinteză a celor mai cuceritoare lucrări lirice asimilate de un gust pervertit. Patima mea se comporta ca atare, unilateral adică, încât ea prilejui primele și, probabil singurele mele absențe nemotivate de la școală, mobil al cărui secret îl ascundem cu vigilență de ingeniosul spirit batjocoritor al colegilor mei, care s-ar fi amuzat să-l afle. Taina sporea, de altfel, valoarea aventurii, încât o întrețineam pe jumătate conștient.

Faza ultimă, apogeul și degenerarea fură încercarea de a aborda practic genul și compromisul pe care l-am făcut, încercând, dacă nu eram în stare să compun în muzică, cel puțin să versific librete de opere viitoare. Mă dedicam, astfel, idolului meu, părăsindu-l în fapt, pentru că abordam o altă artă, cu noi unități de măsură și multă bătaie de cap.

La început, făceam ore de muzică mentală pentru câteva silabe de vers. Cu timpul muzica s-a estompat căci textul pretindea un efort independent. Într-o zi am realizat divorțul pe care-l semnasem fără să știu. M-am simțit orfan și nedreptățit, părăsit injust pe o insulă pustie, între două țărmuri, ambele prea depărtate ca să le pot atinge. Eram hotărât să aleg fundul mării. M-am mulțumit cu apa sărată a câtorva lacrimi.

Am constatat cu un tremur că în tăcerea nemărginită a nopții spirale reeditam acele melodramatice lacrimi. O duioșie dulceagă, respingătoare mă copleșea, o suferință reală, dar neplăcută. Mă asaltau regretul trecutului, revolta egoistă față de trecerea timpului, adică tot ce nu putusem vreodată admite nimănui.

Era de neînțeles, dar adevărat. N-avea rost să mă ascund de mine însumi. A fost un ceas al nostalgiilor dezlănțuite, scăpate din frâu, o beție de sentimentalism atroce.

Cu un gest voluntar am întrerupt curgerea imaginilor. Trebuia să mă stăpânesc, să-mi revin. Aș fi vrut să-mi trag palme, ca la douăzeci de ani.

A fost destul să înregistrez comparația, că m-am prăbușit cu toată forța sufletească de care dispuneam asupra temei ce-mi oferisem. Nu mai aveam nevoie de nici un fel de înregistrări spirale. Memoria afectivă mi se dezlănțui din nou și căzui într-o reverie fără sfârșit în jurul romanticei categorii a tinereții.

Anii douăzeci constituie vârsta viitorului. Iată de ce nu mi-o aminteam. Devenirea, îmi spuneam, ne lansează în aspirații și peisaje anticipative. La douăzeci de ani eram un receptacol de vieți viitoare, de vieți-proiect. Dețineam variante de tot felul, practice și poetice, constructive și exotice, probabile, posibile și imposibile. Aceste vieți îmi ocupau tot

timpul, se lăfăiau pe întreg spațiul meu sufletesc. Încă netrăite, neînchegate ca lumea nici măcar conceptual, îmi copleșiseră memoria, încât acum, căutându-mă în jurul anilor douăzeci, nu mai prindeam decât imaginile pline de livresc ale vieților mele fantomă.

Fericite zile, gândeam, trăite în cel mai edenic viitor, acela pe care nu trebuie să-l construiești și să-l aperi de întâmplător și de tine însuși. Zile pure, cu desăvârșire lipsite de egoism. Cine oare, în primii ani de facultate, are sentimentul că-și începe viața? Inginerul, medicul, profesorul plutesc în irealitate, îi reține acolo romantismul și modestia vârstei, întrucâtva și o conștientă amânare a ieșirii din copilărie. Nici departe, peste ani, pe calea consacrării, nu credem în caracterul real al drumului ales, avem senzația că o mișcare a volanului ar fi suficientă ca să schimbe totul.

Și nu totdeauna este adevărat. Viața pe care ne-am croit-o și care e poate perfect și echilibrat construită, nu mai are totuși poezia proiectului, a arbitrarului: „Eu pot orice”.

Cumplit mi s-au înregistrat în minte aberațiile acelei nopți neînțelese.

În zori eram lângă mica pasăre, care abia își mai trăgea sufletul. După datele spiralilor, nu putea număra mai mult de două-trei săptămâni. Exemplarul din fața mea se afla însă în extrema bătrâneții! Am

tresărit, cuprins de oroare. Găsisem! Nefericită descoperire. Această hidoasă decadență prematură, bruscă, era acțiunea iradiației nefaste! Însemna că și eu... Oboseala, fizionomia mea schimbată, deplasările psihice, între altele, sentimentalismul atroce din teribila noapte trecută își găseau explicația: eram un bătrân.

În noaptea următoare pasărea-săgeată se stinse. Am asistat la ultimele ei zbateri cu o curiozitate nesecată, bolnăvicioasă. Înregistram imaginea propriului meu sfârșit. Moartă, pasărea își regăsi profilul de săgeată, părea ușoară, ageră, suplă.

Am petrecut câteva zile închis în camera mea. Trebuia să mă adun. Mă priveam în oglindă, încercând să descopăr urme vizibile ale progresului răului. Eram furios și uneori mă cerca frica. Nu am stofă de erou și, de altfel, nimeni nu aleargă cu orice preț după situații de victimă. Consider inadmisibilă suferința pasivă, lipsită de cunoașterea cauzelor și de acțiunea împotriva ei. Ro îmi devenise un dușman personal. Aveam să-l urăsc tot rostul vieții.

Curând m-am împăcat cu imaginea trecutului meu. N-avea rost să mă privesc de ea, acum, când rămăsese puțin până la plecare. Ore târzii de noapte mă surprindeau cu mâinile pe butoanele aparatajului. Liniștea din jur devenea materială, se cristaliza, uneori ajungea să-mi atragă, neplăcut, atenția.

Aveam nevoie de ea, dar îi doze prea mari mă copleșea, ca și singurătatea. „Răsfoiam” nesfârșite ceasuri înregistrările, concentrat asupra locurilor pe unde trecusem, rătăcindu-mă adesea în oceanul imaginilor ce se succedau, căutându-mă inutil acolo unde mi se părea logic să mă fi aflat, descoperindu-mă din întâmplare aiurea. Era o adevărată urmărire, o fugă după un personaj care-mi scăpa printre degete, ale cărui intenții și reacții erau tot mai imprevizibile. Aceasta mă supăra: aveam drepturi asupra lui, iar el nu mi se supunea. Eram preocupat de faptul că în curând voi pleca înapoi, părăsindu-mi pentru totdeauna imaginea regăsită, de care începusem să fiu legat.

Nici acum nu mă recunoșteam în atât de diversele ipostaze în care mă surprinsesem. Dar se născuse în mine duioșie față de necunoscutul de pe ecran, existența lui mă interesa. Îmi inspira o familiaritate limitată, însă reală, o adevărată prietenie, cu toate corectivele care trebuie aduse literaturii brodate în jurul acestui termen pentru a-l apropia de realitate.

Sentimentul își avea romantismul său, minat cum era de suspiciune, de teama în fața surprizei pe care fiecare moment părea că mi-o rezervă. În general trecerea timpului, apropierea de ziua prezentă atenuau însă ciudățenia omului pe care-l analizam, îi sporea legăturile sufletești cu mine, mă ajutau să-l intuiesc întrucâtva mai bine. Rămâneau

neconcordanțe de atmosferă între momente încă vii în memoria mea, prin aceasta involuntar modificate, și imaginea reală. Dar și asupra acesteia se răsfrângea aura de miraculos cu care încununăm clipele preferate ale trecutului.

Întoarcerea acasă e întotdeauna tonică. Numai pe Pământ își regăsește pământeanul simțul proporțiilor, Privite de pe planeta natală, toate lucrurile apar într-o lumină reală, se introduc în noțiuni logice, comprehensibile.

Acum pot nota cu o mare liniște, departe de orice senzațional; da, spiralitul, în cantități care depășesc o anumită masă critică, emite o irradiație nocivă; da, iradiația cu pricina provoacă o îmbătrânire prematură, concentrează ciclul vital într-un mod nefast; și din nou da, am fost expus acestei iradiații și suport consecințele.

Nu-mi permit să regret nimic. Am veșnic la îndemână copiile înregistrărilor de pe Spiros. O vreme m-am temut că reîntâlnirea lor îmi va submina tăria de caracter. Cu timpul mi-am dat seama, dimpotrivă, că am nevoie de acel personaj adus de pe Spiros, care nu mai sunt eu, dar care mi-e vasal. Îmi trebuie tinerețea, inconștiența, mai ales indiferența lui provocatoare. Mă stimulează, îmi stârnește spiritul de contrazicere, vital în situația mea. Cu ajutorul lui studiez îmbătrânirea artificială provocată de spiralit. Ideea mea este că, dacă o anume iradiație poate

accelera îmbătrânirea, o alta contrarie, ar putea-o încetini. Este aici un extrem de fertil domeniu de cercetare, ca să nu spun mai mult. În entuziasmul meu, am viziunea unei viitoare lumi fără bătrâni, plină de viață, animată de generații optimiste, întrecându-se în creație. Văd pieirea ritmurilor lente, a chipurilor brăzdate de ani, a resemnării fataliste în fața implacabilului. Trecerea timpului nu va mai fi sinonimă cu trecerea vârstelor; dorința firească de a accelera scurgerea vremii, pentru a atinge ziua viitoare nu va mai fi contrazisă de năzuința egoistă de a opri mersul planetelor pentru a nu apropia bătrânețea.

Ne aflăm într-un stadiu primar al cercetărilor, până la marea descoperire ne așteaptă un drum lung și sinuos. Aceasta nu mă sperie. Înțeleg din privirile unora că interesul meu pentru problema iradiației antispiralitice poate părea deplasat. Le râd în nas. Ei bănuiesc în spatele pasiunii mele nu știu ce speranțe absurde. Sunt om de știință și-mi dau seama că ireversibilul este ireversibil. Evident, nu voi putea profita de succesul eventual al cercetărilor noastre. În orice caz nu voi trăi până atunci. Lupta mea are însă o bază obiectivă: necesitatea, folosul unanim. Și dacă există o latură subiectivă, dacă, în subsidiar, mă susține și un mobil personal, acesta este răzbunarea. O mare, virilă, totală sete de răzbunare mă face să îndrept toate armele împotriva bătrâneții. Așa am hotărât să celebrez victoria ei derizorie. Acesta e

modul meu de a capitula.

CAZUL TRIC LAURENȚIU

Cei în mâna cărora vor cădea aceste pagini să nu-și facă nici o iluzie cu privire la valoarea lor literară. Am început relatarea terifiantei încercări prin care am trecut, numai pentru a mă elibera de apăsătoarele imagini ce se acumulaseră în mine. Eram ferm hotărât să ascund aceste file, acoperite cu un scris neglijent și febril în fundul celui mai obscur dintre sertarele mesei mele de lucru, acolo unde nimeni nu va ajunge cu indiscreția. Dar o elementară îndatorire umană mă obligă să le public, pentru ca, ajungând la cunoștința generală, să influențeze cit mai decisiv procesul profesorului Banu aflat în plină desfășurare. O fac pentru a pleda în favoarea nevinovăției sale, a dreptului și datoriei omului de știință de a folosi toate mijloacele pentru salvarea unui semen al nostru. El nu s-a oprit în fața unei legi care n-avea cum să prevadă cazul Tric Laurențiu. A trecut peste ea, conștient de ceea ce riscă, dar neșovăitor pentru aceasta. Eroicei sale uitări de sine i s-a dat interpretarea de crimă. Multă lume este de altă părere. Rândurile de față vor să contribuie la cunoașterea întregului adevăr.

de gardă. Medicul de serviciu o deschise. Cred că făceam o figură cât se poate de proastă, cu hainele în dezordine respirând greu după fuga pe scări. Rezerva medicului m-a liniștit. Ordinea desăvârșită din cabinet, severitatea cu care fusese eliminat orice obiect de prisos demonstra că cei de aici nu au nimic de ascuns. Deși, astăzi mă gândesc că în același fel se pot manifesta uscăciunea sufletească, spiritul practic excesiv, dezumanizant.

Calmat fără voie în fața halatului alb, l-am întrebat pe doctor de pacientul Tric Laurențiu. Mi se păruse ori, la auzul numelui, medicul mă fulgerase cu o privire ciudată? După ce m-am recomandat și am făcut apel la prietenia care mă leagă de bolnav, de asemenea după insistențele de rigoare, halatul alb scoase, cu o plictiseală amabilă, fișa bolnavului și-mi relatează ce știa despre el. Suferise un șoc nervos, un traumatism destul de pronunțat, care se agravase progresiv. Deocamdată nu dă semne de însănătoșire. Se afla în atenția specială a profesorului Banu. Nu putea fi vizitat fără avizul acestuia.

Eram vădit încurcat. Tot medicul m-a scos din încurcătură, oferindu-mi posibilitatea de a-l vedea, deoarece la ora aceea pacientul își luase, desigur, somniferele și dormea, astfel încât n-aveam cum să-l tulburăm. Nici profesorul n-avea să afle că dispoziția sa a fost încălcată decât cel mult, de la mine însumi, și atunci aveam să-mi primesc pedeapsa.

Defilarăm pe culoarele în nuanțe pastelate,

scăldate într-o lumină moderată, foarte odihnitoare. Pășeam fără zgomot între șirurile de uși închise, dincolo de care părea că se desfășoară mai curând viața idilică a unui hotel sanatorial, izolat undeva în munți, decât existența dramatică a unor cazuri acute.

Medicul deschise o ușă anonimă și păși înăuntru. Lumina de noapte ardea și sub reflexele ei liliachii figura omului din așternuturi părea aceea a unui mort. Pânzeturile înseși aveau ceva aerian, căci lumina specială atenua caracterul material al lucrurilor. Bolnavul avea aceeași față prelungă pe care i-o cunoșteam, bărbia proeminentă cu linii energice, care însă acum nu făcea decât să-i ascută și mai mult figura, contribuind la aspectul ei dezolant. Buzele moi, lipsite de hotărâre atârnav ca peste o gură fără dinți. Totul exprima o descurajare nemărginită, o deznădejde lipsită de asprimea atenuată de o zguduitoare expresie de rugă.

Din acest punct de vedere, prietenul meu era de nerecunoscut. Părea că poartă o povară psihică peste puterile lui și în somnul său forțat continua să implore izbăvirea. În clipa aceea aș fi dat orice să mă aflu în spatele pleoapelor flasce care-mi ascundeau imaginea suferințelor sale.

Doctorul ne privi și se apropie de ușă. Mă așezai pe scaunul cel mai apropiat, dându-i a înțelege că intenționez să rămân. Continuum să-l privesc pe Laurențiu. Ce taină ascundeau suferințele sale? De ce această respirație obosită, această evidentă epuizare

a gustului de viață?

Privii în jur, memorai numele medicamentelor de pe noptieră, cercetai fereastra și clădirea de peste drum. Doctorul închisese ușa în spatele lui și aștepta cu o liniște fără cusur sfârșitul vizitei.

2

Nu mă grăbeam. Trecuse de ora unu și noi ne aflam încă în elegantul și bine utilatul cabinet al camerei de gardă. Doctorul Preda se dezghețase. Consimți să-mi expună cazul Laurențiu.

Era un caz ieșit din comun. Experiența care-l adusese aici friza neverosimilul, deși stilul doctorului Preda știa să aducă totul la un numitor omenesc. Îl știam pe Laurențiu turist pasionat, mai exact turist auto. Își petrecea toate orele libere pe șosele, străpungând aerul cu botul aerodinamic al mașinii pe care o perfecționase cu mâna lui. Suporta cu stoicism corvoada de a-și scoate la aer prietenii, fiind sociabil și amical. În schimb, după propriile lui declarații, adora să poată goni singur, peste limita nervilor celor din preajma sa. O dovadă a sângelui său rece era absența oricărei sancțiuni șoferești la un asemenea iubitor de excese.

Și totuși nervii au fost aceia care au cedat. Orice uzură duce, desigur, la un moment critic. Lui Laurențiu, conducătorul auto desăvârșit, avea într-o zi să-i tremure mâna. Primejdia de a se strivi de o

namilă de camion a ocolit-o la vreme. Nu însă fără a-l molipsi de teroare pe șoferul din fața sa. De unde apăruse copilul? Sub ochii lui, uriașa uzină pe roți, abia redresată, înghiți trupul firav, înainte ca vreunul dintre șoferi să poată înțelege și interveni.

Nenorocirea se produsese în asemenea împrejurări, încât nimeni nu fusese pus sub acuzare. O tragedie fără vinovați, aceasta era concluzia organelor de circulație.

Laurențiu suferise însă un șoc. Părăsise imediat mașina și de atunci nu mai atinsese volanul. Își pierdu somnul, începu să fie agitat, să facă gesturi necontrolate. Omul contractase o violenta psihoză a vinei, care-i afectase treptat întregul comportament. Umbla adus din spate, încercând să treacă neobservat, rămânea în picioare în fața oricărei adunări, cu ochii neliniștiți. În mijlocul celei mai indiferente convorbiri pornea să-și explice vina, îngroșând totul, complicând și simplificând lucrurile, excesiv, dezechilibrat. Accentuarea continuă a simptomelor duse la internarea lui neașteptată, despre care aflatam abia cu două ore în urmă, după două săptămâni de absență din localitate.

Din descrierea tratamentului am reținut numai faptul că el nu duse la vreo ameliorare.

Laurențiu se considera cu tot mai multă convingere vinovat de omor și se pedepsea în felul său, refuzându-și liniștea.

Starea precară i se agrava încă și mai mult prin

aceea că se considera un vinovat neînțeleș. Era vădit că acceptarea ideii sale de vinovăție l-ar fi ușurat. Psihiatrii studiau problema.

Am ieșit obosit și confuz în ceața fără orizont a orelor dinaintea dimineții.

3

A urmat un adevărat turneu la somitățile medicale de specialitate. Încercări moderate fură urmate de savante ridicări din umeri.

Singurul care acționa era profesorul Banu. Imaginația lui bogată, disciplinată de rigori științifice, îmi stârnea încredere. El fu acela care propuse procesul.

În ziua aceea am fost obligat să mă ascund în fundul unui amfiteatru cu perdelele trase.

Un mic reflector fusese instalat în fața mesei acoperite cu postav verde.

Amfiteatrul părea altul, era viu, plin de o populație invizibilă și curioasă. Se auzi declicul reflectorului.

În centrul luminii lui fu plasat Laurențiu. Privea cu ochi mari, neliniștiți, ca și mine de altfel. Ceilalți erau gravi, tușeau și-și ocupau cu încetineală locurile.

Sub marile panouri de întuneric, în cercul rigid, parcă dintr-o altă materie, desenat de reflector, Laurențiu apărea strivit, plat, imagine fără relief. O umbră derizorie i se încleștase de picioare, mică,

disproporționată, nu putea fi proiecția omului pe care-l cunoșteam. Pe creștetul acestuia se prelingeau fire de lumină scoțându-i în evidență începutul de pleșuvie. Respira dezolarea, o emana ca pe niște stranii radiații paralizante. Se simțea înconjurat de un perete negru, construit din neașteptate blocuri opace, colțuroase, agresive și din goluri la fel de tenebroase, amenințătoare. Risipite, câteva perechi de ochi electrizați de așteptare îi aminteau că nu este singur. Ușa pe care intrase dispăruse și ea, ștearsă de faldurile beznei. Mozaicul dispus dogmatic în pătrate alb-negru nu-i spunea nimic și de altminteri Laurențiu era departe de a se întreba unde se găsește și în ce scop. Atmosfera de teroare cu greu realizată abia izbutea să se desprindă de cenușii spațiului diurn al existenței sale. Medicii păreau mulțumiți și cu atât, deși bolnavul era încă departe de a manifesta curiozitatea și interesul scontat.

Mascarada începu. Curând toți cei de față deveniră protagoniștii unui coșmar organizat, prin tresăririle căruia bântuiau formule avocățești, expresii de tribunal menite să evoce aerul marilor procese.

Singura excepție, e drept, parțială, o constituia Laurențiu. Ne domina prin pasivitate. Se comporta întrucâtva mai atent ca alte dăți, răspundea la întrebări. Dar atât. Accepta convenția? Credea în adevărul judecății la care asista? Era gata să-i accepte concluziile? Oricum, nu refuza să vorbească,

nu arunca în jur priviri bănuitoare, șirete, ca unii alienați excesiv de lucizi în fața înscenărilor.

Actul de acuzare fusese întocmit de către avocatul Nican, prieten al profesorului Banu, care își asumase și rolul procurorului. Drept care documentul avea o sonoritate veridică și o destul de strânsă logică aparentă! False nu erau decât criteriile și optica, esența într-un cuvânt, voit truate pentru a justifica circumstanțele agravante de care era nevoie.

Căile de urmat erau două. Prima, presupunând o imensă finețe, o subtilă conducere a procesului interior, consta în a merge, pe cât posibil, pe linia gândirii bolnavului, spre o interpretare gravă a faptelor, apăsând gradat pedala, tot mai acuzator, până s-ar fi ajuns la identitate cu calificarea pe care le-o dădea Laurențiu însuși în judecata sa intimă.

Odată stabilit contactul, realizată comunicarea, după o suficientă întârziere pe pozițiile pacientului ar fi urmat o atentă dare înapoi, larg argumentată și de loc grăbită formulată în așa manieră, încât să nu se piardă nici o clipă acordul atât de greu realizat.

Astfel, Laurențiu ar fi fost condus în mod involuntar spre concluzii mai apropiate de realitate, ajutat să găsească singur circumstanțele care să atenueze până la anulare culpa.

A doua cale era, dimpotrivă, aceea a contrarierii bolnavului, a adoptării unui ton disproporționat violent care să-i declanșeze o reacție de apărare. Dusă destul de departe, această a doua

metodă promitea mult. Cum însă nici un rezultat nu părea sigur, totul era pregătit pentru ambele variante.

Lectura actului de acuzare nu aduse vreo schimbare fața lui Laurențiu. Omul nici nu se gândea să conteste valoarea tribunalului, autenticitatea judecății, dreptul celor de față de a-l trage la răspundere. La întrebările următoare răspunse invariabil: „Sunt vinovat”. Descurajante erau liniștea cu care constata, convingerea vădită că nimeni dintre noi nu va ajunge la adevărata înțelegere a vinei sale. Era limpede, se pierduse momentul când o simplă înscenare l-ar fi adus la realitate.

Cu aceeași indiferență politicoasă asistă la defilarea câtorva „martori” ai acuzării care declamă un număr de dovezi confecționate.

Laurențiu rămase la fel de indiferent. Nu recunosc pe nimeni, dar nu contestă nimic. Veni rândul „procurorului” și încă nu progresasem nici cu un pas. Acuzatorul își mască profesional emoția reală. Se ridică, luă o poză afabilă și-și începu rechizitoriul.

Urmând itinerarul prestabilit, își exprimă regretul față de împrejurarea în care îi este dat să-l cunoască pe acuzat, despre care ar fi preferat să comunice curții numai date onorabile. Acest ocol era o manevră încercând să atragă încrederea omului cu capul plecat față de roba neagră și chiar acea înduioșare de propria soartă specifică lașilor și care în cazul de față ar fi servit de minune.

Laurențiu avea însă alte date umane.

Acuzatorul trecu la atac direct, aplicând întâia dintre tacticile hotărâte. Descrie faptele într-o lumină nefavorabilă și continuă să le înnegrească treptat, în vreme ce toți urmăreau cu sufletul la gură cea mai mică reacție a pacientului. Pășind astfel din treaptă în treaptă, Nican sui aproape întreg arpegiul de care dispunea. Ajunsese la calificative grave, când Laurențiu păru să iasă din amorțeală. Ascultă o vreme cu o reală atenție apoi, pe măsură ce pedala suna mai profund, începu să aprobe, abia perceptibil și involuntar, cu scurte mișcări ale capului. După douăzeci de minute de rechizitoriu „procurorul” începu să bată pasul pe loc. Era vizibilii pentru toți discrepanța dintre gravitatea acuzațiilor proferate și timidul acord al celui în cauză. Ne aflam departe de unison, de identitatea vederilor de pe care platformă Laurențiu să poată fi readus pe pământ. Nici un indiciu nu ne încuraja să continuăm o tactică evident ratată. Trebuia încercat ultimul remediu.

Nican înțelese și realiză cotitura către acesta cu tot atâta artă câtă ar fi depus pentru a înfăptui o trecere imperceptibilă de la alb la negru. Pentru că nu era suficient să schimbe tonul, trebuia ca omul din cercul de lumină s-o simtă, să fie zguduit, să-și recapete reflexele vitale. Numai un bun avocat, un cunoscător a nuanțelor rafinate putea improviza atât de veridic o rupere de nori. Cele mai zdrobitoare și inumane calificative se uniră cu procesele de intenție

Într-un înmărmuritor concert menit să ardă urechile oricărui auditor. Se pierdu atunci o fulminantă pagină în spiritul inchiziției, de care un autor de romane istoric s-ar fi folosit fără ezitări. Era atât de convingătoare reaua voință, vehemența trăda atâta subiectivitate încât pielea se încreți pe noi. Dincolo de scopul pentru care erau acolo, fiecare dintre cei de față se simți ofensat, rănit, desființat.

Fiecare, în afară de Laurențiu. Acesta asculta cu adevărat, interesat de mersul ideilor, incoerența fiindu-i parcă mai accesibilă, sunându-i logic. Aproba cu aplecări ale capului, privindu-l, de astă dată, fără întrerupere pe procurorul său. Într-un cuvânt, se înviora.

Imaginația noastră, biciuită de așteptare, o lua înaintea evenimentelor. În urechi îi auzeam strigătul salvator.

„Nu-i adevărat! Minciună! N-am ucis! N-a fost cu voia mea! Nu!”

Aceasta însă întârzia. Vioiciunea bolnavului progresa încet și nu în direcția dorită. Departe de a-i trezi instinctul de conservare, violențele care bântuiau în jurul său îi accentuau numai starea morbidă, alimentându-i ideea fixă. Deodată sări în picioare și începu să strige penibil:

— Sunt vinovat! Sunt vinovat!...

Se realizase, dacă vreți „comunicarea”, însă tardiv. După cele spuse până atunci, nici Dumnezeu n-ar mai fi putut întoarce cârma rechizitoriului cu cele

o sută optzeci de grade necesare. Asistam la eșecul calculelor celor mai sigure, îngroziți de adâncimea traumatismului.

Se răspândi îngrijorarea. O asemenea posibilitate nu fusese prevăzută. Ce avea să facă Nican pentru a nu rata totul? Ce avea de făcut „curtea”?

Cei trei de la masa verde se consultau într-o panică ascunsă cu grijă. Eu unul îmi pierdusem cu desăvârșire cumpătul și numai prezența apropiată a doctorului Preda mă determina să rămân rezonabil.

După o nouă clipă de șovăială, Nican adoptă un ton fără echivoc. Și deodată înțelesesem. Încearca imposibilul. Juca o supremă carte. După un iscusit ocol care semăna cu ridicarea securii călăului înainte de a lovi, maestrul se înălță cât putu mai solemn pentru a cere... pedeapsa cu moartea.

Tăcerea care izbucni în clipa următoare sună ca o lungă explozie, asurzitoare. Părea că întunericul se dislocă, spațiile negre prăbușindu-se dezordonat ca o construcție de volume imateriale. Era liniștea unei tensiuni în care totul, pereții, plăcile mozaicului se zbăteau, sufocate, liniștea pe care ne-o imaginăm în miezul fierbinte al reactorului nuclear.

Era, între altele, o liniște activă, pentru că în spațiul minutului care urma trebuia găsită o ieșire, optat pentru o soluție.

Când mi-am putut din nou concentra atenția

asupra lui Laurențiu, am văzut că medita intens, oscilând parcă între două atitudini posibile. Judecătorii observaseră de asemenea faptul. Președintele se ridică în picioare și, cu maximum de sobrietate, cu o morgă cabotină și zguduitoare în același timp, rosti... sentința capitală.

Era o aberație. Își asuma un risc uriaș. Nesocotirea procedurii juridice, renunțarea la etape importante, precum cuvântul apărării nu puteau trece neobservate. Laurențiu avea să descopere improvizația, Să refuze jocul, să dea totul peste cap.

Dar nu, bolnavul era departe de a bănuî înscenarea. Se afla într-un punct mort, pe un teren neutru între revelația adevărului și acceptarea totală a ficțiunii. Oricare dintre aceste două atitudini extreme l-ar fi salvat, căci ar fi făcut să renască în el revolta, instinctul de conservare.

Dimpotrivă, Laurențiu judeca dreptatea condamnării, prin aceasta o accepta.

Înțelegeam. O dare înapoi n-ar fi dus la nimic. Consecvența jocului pe marginea prăpastiei păstra cel puțin semnele de întrebare. Totul depindea de prima sa reacție. Ea nu întârzie să se producă. În fața implacabilului, cel mai slab dintre noi rămase cel mai tare. După ce mai rosti o dată, cu o convingere interioară: „Sunt vinovat!”, Laurențiu lăsă definitiv capul în piept, convins de ireversibilitatea situației. Apoi, epuizat, se prăbuși de pe scaun pe șahul podelei.

Partida era pierdută. Într-o clipă îl înconjură, îl ridică pe brațe. Medicii se alarmă, dar nimic nu se întâmplase. Laurențiu dormea.

4

Somnul, remediul universal, leagănul sănătății... Câte minuni ale medicinei realizate prin activitatea misterioasă a organismului în somn, prin narcoza diferențiată, aplicată la anumite niveluri, în fine, prin hipotermie, somnul frigului, care face posibilă învierea din morți...

Laurențiu dormea și la căpătâiul lui veghea insomnia noastră.

La lumina zilei, tot ce se petrecuse cu câteva ore înainte părea o halucinație bolnavă. Atmosfera pură, zgomotul monoton al spațiului interior anihilau pur și simplu impresiile care ar fi ținut să ne urmeze. În transparența ambiantă nu era loc decât pentru limpezime.

Bolnavul se afla totuși în fața noastră. Opunându-ne cu un mare efort euforiei matinale și oboselii nervoase care se trăda în spatele ei, reluăm, fără nici o ordine, dezbaterea liniei de urmat.

Avocatul nu mai credea în nimic. Medicii deschideau la întâmplare câte un volum din pereții de cărți ai sălii de consiliu în care ne refugiaserăm la un moment dat.

Fiecăruia dintre noi ne-ar fi trebuit, ca și lui Laurențiu, câte zece ore de somn. Dar nu era cu putință. Pacientul nu trebuia drogat și aceasta însemna că se poate deștepta în orice moment. Riscam să ne surprindă înainte de a fi adoptat o atitudine. Hotărârea trebuia luată.

O hotărâre? Nimic mai dificil. Ne aflam într-un cerc vicios. Laurențiu putea, printr-o minune, să uite tot, să renască în somn. Dar nimeni nu credea în basmul acesta.

Dimpotrivă, trebuia să fim gata pentru cel mai paradoxal comportament.

Groi și speriați, încă mai ezitam între variante și argumente contradictorii, dezgustător de artificiale, când Laurențiu se deșteaptă normal sau ce s-ar fi putut chema normal în starea lui. Ne văzu în jurul patului și zise:

— Aha.

Se ridică, privi încăperea în care îl transportasem și întrebă:

— Când?

Ne privirăm pe furiș. Somnul nu făcuse decât să-i liniștească nervii. Era calm, preocupat poate, dar nu obsedat.

— Măine în zori, spuse profesorul pe un ton glacial și cu un gest oficial ne pofti afară.

Laurențiu avea să trăiască în cel mai autentic mod cu putință ultimele douăzeci și patru de ore ale unui condamnat. Liniștea lui va fi aruncată în aer

printr-un nou asalt al teroarei, ori vom pierde totul. Toate reminiscentele livești ale adolescenței noastre concurară pentru a face din ziua aceea coșmarul necesar. Convinși dinainte de inutilitatea încercării, îl trecurăm în cea mai obscură și uitată boxă a subsolului. Fu pus să semneze o recunoaștere formală, în termeni categorici, a vinovăției sale și o luare în cunoștință a sentinței. Îi tunseră părul și-l chestionară asupra ultimei dorințe. Undeva, în romane, procedura era zguduitoare. Laurențiu dovedea resemnare. Nu avea nici o dorință specială. Câteva mici dispoziții testamentare împărțiră puținele sale lucruri unor cunoștințe obscure.

Ziua trecea și nimic nu anunța o schimbare, un progres:

— Ce putem face?

Întrebarea se instalase în sala de consiliu, în care, clipă de clipă, cineva intra sau ieșea fără să aducă nici măcar umbra unei soluții. Profesorul se închisese în cabinetul său. Nu ne îndoiam că e din nou în fața tomurilor deschise.

Amurgea, iar noi ne aflam literalmente la capătul forțelor, în puterea cafelelor și a energeticilor artificiale. Cei care-l observau la răstimpuri pe Laurențiu comunicau că se plimbă prin celulă, s-ar putea zice nervos, în fond cu un calm angelic față de situația sa.

Răsfoii hârtiile ce-i trecuseră prin mâini. Oriunde fusese posibil adăugase invariabilul: „Sunt

vinovat”.

La ora douăzeci și trei profesorul apăru, invită pe toți cei de față să plece acasă, oprindu-ne numai pe mine și pe asistentul său preferat, Preda.

Acesta din urmă fu trimis în mod obligatoriu la culcare, în frumoasa cameră de gardă.

Îl urmași pe profesor în cabinetul directorial. Medicul de serviciu îl aștepta pe culoar, ca să-i raporteze că întreg aparatajul special, verificat în ultimele ore, se afla în perfectă stare de funcțiune.

Când bătu miezul nopții, cabinetul plutea în fumul țigărilor. O măsuță era plină cu cești de cafea.

Cerui permisiunea să deschid fereastra. Profesorul se opuse:

— Zgomotul mă distrează. Ia loc.

Își făcu de lucru cu obiectele de pe birou. Apoi, hotărât, se duse și trase un mic zăvor argintiu fixat pe ușă.

— Ca să nu fim deranjați.

Înțelegeam că e cazul să fiu intrigat, dar belșugul de emoții al ultimei zile mă imunizase, ca și pe Laurențiu. Tăcui, impasibil.

— Ești cel mai apropiat prieten al lui Tric Laurențiu. Ai fost martorul eforturilor noastre. Nu cred să fi putut altcineva face mai mult decât noi. Efectul, deocamdată, e nul.

Nu puteam decât să aprob.

— Atunci? Clinica de boli nervoase? Pe viață?

— Da, vorbi răspicat profesorul. În cazul în care

nu convenim la o ultimă, disperată încercare.

Făcui ochii mari.

— Mai disperată decât condamnarea la moarte
Ce anume i-am mai putea oferi lui Laurențiu după
sentința dumneavoastră?

— Executarea ei.

Eram în picioare. Mă ridicasem sau mă zvârlise
în aer puterea funestă a cuvântului?

— De ce?! Dacă vindecarea nu e cu putința, să-i
lăsăm viața! Și apoi, n-aveți nici un drept...

— Bineînțeles, nici unul. De aceea și discutăm.
Nu se va face fără acordul dumitale.

— Al meu? Profesorul tuși.

— la totuși loc.

Clocoteam de furie și făceam planuri de
sanctiune. Omul acesta avea să învețe ce înseamnă
să te joci cu viața semenilor!

— Ai auzit de stricnină? Întrebarea era de o
simplitate voită.

— Desigur. Otravă puternică. Ricanai: O aveți în
vedere?

Zăvorul argintiu mă jena.

— În doze mici e tonică..

— Ei și?

— Moartea e la fel. Moartea nimicește viața,
dezintegrează toate legăturile vitale.

— Unde vreți să ajungeți?

— Moartea este însă și deconectantul absolut.
În doze mici, ar putea fi salvatoare.

— Moartea... în doze mici?

— Da. Prin anabioză. Am readus la viață șaisprezece pacienți aflați în stare de moarte clinică. O parte dintre ei au dovedit ușoare fenomene de amnezie. O analiză minuțioasă a stabilit ulterior că primele au fost șterse legăturile forțate, șocurile, traumatismele nervoase, ideile fixe. Există o șansă la mie ca anabioza să ne redea pe Laurențiu.

Înghetașem. Îmi vedeam prietenul târât prin firide cenușii spre un perete desfigurat, perforat și ars de gloanțe. Îi simțeam mâinile legate, ochii rătăciți, incapabili totuși să strălucească de revoltă. În fața lui, un braț hotărât întinde pistolul. E profesorul.

— Foc!

Laurențiu se prăbușește chiar în clipa când ar fi lansat strigătul salvator.

— Nu!

Strigasem eu. Profesorul mă examina.

— Îți cer un efort neobișnuit. Nici măcar unui specialist versat nu i-ar fi ușor să se pronunțe în favoarea unei asemenea violențe, oricât ar fi de promițătoare ca experiment. Iar dumneata ești, scuză-mă, profan.

— Sunt prietenul lui. De aceea îmi vine greu. O experiență?

— Întrucâtva. La capătul altor experiențe, oferite de întâmplare. Avem de ales între a încerca și a nu încerca. Singurul lucru de care te pot încredința este că va trăi.

Era infernul. Să ții în mâinile tale firele unei existente și să nu știi ce să faci cu ele!

— Te previn că mai primejdios este pentru mine. Juridic vorbind.

Își privea mâinile cu o indiferență teatrală.

Trecură ore înainte să mă pot hotărî.

Texte pline de autoritate, procese-verbale în toată forma mă asigurară că medicii pot, într-adevăr, într-un număr de cazuri, să redea viața.

Marele risc era unic. Trecând sau nu prin anabioză Laurențiu avea să rămână infirm mintal. În schimb, o șansă la o mie ca încercarea să izbutească și omul să fie recuperat. Am trecut peste mine, peste el chiar, pentru a spune da.

Căzui într-un fotoliu, în vreme ce profesorul declanșa o cascadă de activități pregătitoare. Moartea, acest cuvânt mi se înscria pe retină, sub pleoapă, mă săgeta, îmi usca gura.

Moarte dirijată, moarte în doze mici nu însemnau nimic altceva decât moartea, simpla, credincioasa însoțitoare a omului, modesta umbră care-l așteaptă la ușă de când intră în fastuosul palat al vieții și până când, obosit, îl părăsește.

În jurul meu, totul părea că se învâртеște în iureșul unui delir. Abia observai că mulțimea care se perinda neîntrerupt prin cabinet se rezuma de fapt la aceleași două-trei chipuri. Profesorul se ferea să-și mobilizeze întreaga armată.

Deschisei cu violență geamul. Undeva, departe,

negrul se decolora, anunțând emoția unei noi zile, ultima a celui pe care-l iubeam.

5

Lungul coridor care străbătea subsolul de o geometrie rigidă fu ales drept loc al execuției. Sub influența luminii cadaverice a neonului, păstrat încă în această parte derizorie a clădirii, pereții erau de un alb dezolant. După ce întâlnea ușile înguste ale câtorva box, culoarul se înfunda. Micul zid care-l închidea avea să servească drept fundal ultimului act al existenței lui Laurențiu.

Încadrat de doi gardieni, de fapt doi dintre cei mai apropiați colaboratori ai profesorului, condamnatul ieși din celula sa fără a lua un aer de solemnitate. Pe betonul neted, pașii sunau cadențat. În jur totul era alb, un alb trist, funebru, cum trebuie să apară el în ochii acelor asiatici la care constituie culoarea doliului.

Laurențiu înainta către sfârșitul culoarului, care avea să fie și locul sfârșitului său. În ploaia rece a luminii, umbra îi pierise cu totul, ca și cum de aici ar fi început nimicirea sa fizică. Însă calmul nu-l părăsise. Părea că omul se gândește la altele. Coridorul se scurta cu fiecare pas, metru cu metru. Zidul laturii ultime se apropia implacabil, rectangular ca o lespede.

Cei trei se opriă. Erau la capătul coridorului. Laurențiu tresări. Privi în stânga și dreapta, căutând o continuare a drumului subteran. Și deodată înțelese: acolo... Se întoarse brusc. Între el și ieșire văzu grupul nostru, imobil. Profesorul, purtând ochelari metalici, severi. Nican și cu mine, de nerecunoscut în halate albe, amândoi în spatele ochelarilor de soare.

Din tot ce s-a petrecut în ceața albă a coridorului subteran mi-au rămas numai crâmpie, imagini statice, rupte dintr-un film pierdut. Grupul nostru solidar sub masca ochelarilor. Silueta oblică, fără punct de sprijin, a lui Laurențiu, proiectată pe zidul fără umbre. Pasul crispat al gardienilor care-l păraseau pe condamnat cu o greu stăpânită grabă. Mâna profesorului, de un calm forțat, înfiptă în buzunarul alb. Ușa din spatele noștri închisă cu grijă, izolând mica noastră lume de cea dinafară. Salturile violente ale acului minuscul al ceasornicului de mână electric. Pasul brusc înainte al avocatului-procuror, lectura cu glas metalic a sentinței, ecoul rece al subsolului de beton. Pasul înapoi al aceluiași, marcând încheierea ceremoniei. Profesorul singur, în fața noastră, care ne retrăseserăm cu un metru, îndepărtându-ne astfel instinctiv de imensa răspundere ce-l apăsa. Profesorul cu un chip hotărât. Mâna lui care nu tremura. Prelungita ei rămânere în buzunar. Tobe în urechi, ca la cea mai autentică execuție feudală. Privirea fascinantă a lui Laurențiu, care nu-și permite totuși explozia salvatoare. Mâna

profesorului. Ochelarii noștri, neclintiți. Tobe în urechi. Mâna se pune în mișcare. Mâna iese din buzunar. Ea ține strâns o armă îngustă, elegantă, nichelată chirurgical. Tobe bat ascuțit. Laurențiu se apleacă înainte, să vadă mai bine. Speranțe inutile în spatele ochelarilor noștri. Mâna s-a ridicat. Laurențiu face o mișcare sacadată: se întoarce cu spatele, își astupă urechile. Se ferește de violența sonoră. Slabă acțiune a instinctului de conservare. Mâna e în dilemă. Dar nu, mi s-a părut. Sentința va fi executată. Mâna va trage, traumatismul va fi declanșat, reacția provocată. Rezultatul?

Mâna șovăie. Caută un punct pe pagina vie a atlasului anatomic din fața noastră. Chirurgul alege locul operației. Și atunci când nimeni nu se mai aștepta, când, pierduți în amănunte meticuloase și observații psihologice, aproape că uitasem sensul momentului, răsună focul. Pereții se zdruncină, timpanele fură forțate, ochii se închiseră absurd. Când i-am redeschis, mâna procurorului cobora, lent, cu arma fumegând. În fața lui, peretele strălucea impersonal. La picioarele acestuia un corp omenesc se relaxa: Laurențiu. Apoi am leșinat.

Iată împrejurările exacte ale evenimentelor care au premers marelui scandal și procesul „profesorului Moarte”. Reușita deplină a dublei operații, aceea de realizare a morții clinice, de întreținere a ei de-a lungul timpului calculat, apoi

aceea de reanimare, prin mijloacele binecunoscute, a creat un interes fără precedent în lumea medicală. Sunt martor, împotriva acuzațiilor secundare ce s-au adus profesorului Banu, că n-are nici un amestec în această explozie de celebritate, măsurile sale fiind îndreptate către discreție.

Numărul relativ mare de colaboratori necesari acțiunii și aspectul senzațional pe care l-a luat evenimentul în ochii spiritelor superficiale din preajma profesorului au făcut tot răul de care erau în stare.

Ne bucură faptul că aceste dificile împrejurări nu vor împiedica savantul să-și desăvârșească opera. Merită cea mai înaltă prețuire sângele rece cu care Academia și organele de stat analizează datele problemei. Având în vedere faptul că încercarea sa de a pune moartea în slujba vieții a fost atât de greșit și formal interpretată atât de către cei neavizați, cât și de oponenții profesorului din lumea științifică, noi, cei care am fost în preajma sa și, la rândul său, cel care semnează aceste rânduri, ne constituim parte solidară la dezbateră în curs. Opinia noastră este că spiritul de sacrificiu al profesorului Banu, care știa la ce se expune atunci când își pune în aplicare ideea, merită elogiul în ce privește eficacitatea metodei sale, ne aflăm în plină experiență și trebuie să așteptăm cuvântul practicii.

Savanții care împărtășesc ideile profesorului așteaptă cu emoție rezultatul.

Eu unul, cu îndrăzneala poate iresponsabilă a nespecialistului, îmi exprim convingerea intimă, subiectiv, greu de argumentat, dar perfect solidă, că peste foarte puțină vreme principalul martor al procesului va putea fi audiat. Atunci când în fața tribunalului va compărea un Tric Laurențiu recuperat, întreg zgomotul suscitât de palpitanta cursă care ni l-a redat se va spulbera. Iar profesorul Banu va avea dreptul să-i privească ironic pe cei care i-au refuzat mâna bărbătească a încrederii.

EȘECUL

1

Am cunoscut-o, ca toată lumea, prin stereoviziune. Și iarăși ca toată lumea, oricum, ca toți colegii mei de șaisprezece ani, m-am îndrăgostit de ea.

Avea ceea ce toți numeau un profil inteligent. L-l încadra ca o explozie părul scurt, de un negru albăstrui, care era și culoarea ochilor negri, spirituali. Dansul o învățase să meargă plutind, cântul îi catifelase glasul. Dar esențială era înzestrarea ei pentru dramă, ascuțimea cu care înțelegea și transmitea încărcătura subtilă a textelor clasice și nervozitatea celor moderne. Sensibilă și naturală în toate situațiile, ne făcea de fiecare dată să exclamăm:

— Ce rol! Parc-ar fi fost anume scris pentru ea!

Aveam toate motivele s-o iubesc, deși în dragoste motivele nu atârnă prea greu. Nimbul celebrității, fascinația care aureolează teatrul și stereoviziunea, fantezia și strălucirea care înconjură pe orice artist nu făceau decât să-i sporească farmecul.

La șaisprezece ani totul e copleșitor de important. În anul acela atitudinea față de Mara devenise piatra de încercare a prieteniei, criteriul după care judecam oamenii. Făceam cele mai

întortocheate legături pentru a aduce vorba de marea, neegalata, sublima cuceritoare a inimii mele.

Se pare că e străvechi obiceiul de a scrie idolului tău spre a-i declara deschis admirația și simpatia. M-am conformat, bineînțeles, primind în schimb o splendidă fotografie în relief și culori pe care mâna ei, cel puțin așa cred, scrisese:

„Cu mulțumiri, lui Emil.

Mara”

Cred că fotografia a colindat jumătate din oraș, pentru ca toată lumea să vadă cine este Emil și în ce termeni se află cu Mara. Îmi aduc aminte că nu pierdeam nici una dintre emisiunile în care apărea și că nu o singură dată am fost numit printre aceia care la școală, în timpul lecțiilor, proiecțiilor sau conferințelor înregistrate, urmăresc stereovizorele-ceas. Nu m-aș mira să aflu că mie mi se datorește interzicerea lor în instituțiile de învățământ din România.

Cel mai mult ar fi trebuit să-mi placă s-o văd la teatru, acolo unde iluzia alterează cel mai puțin adevărul. N-am să uit că întâia oară când am urmărit-o pe scenă mi s-a părut întrucâtva mai ștearsă decât pe ecranul stereovizorului. Îmi lipseau prim-planurile, atât de bogate în detalii, apropierea intimă a vocii radiofonice. Teatrul o ținea departe de mine, mereu la aproximativ aceeași distanță. Și apoi, în fața sălii pline, gesturile creșteau în amploare, vocea în profunzime, încât aveam de-a face cu o altă

artistă și o altă artă. Astăzi aş aprecia, desigur, mai mult această imagine autentică a Marei. Dar pe atunci scena ridica între mine și ea barieră pe care o uram. Nu m-am mai dus la teatru. Cum nu mă gândeam nici o clipă să fac un secret din admirația mea față de Marea Mara, toți ai mei erau la curent. Se pare că, dincolo de amuzamentul lor binevoitor, preocuparea mea dăduse de gândit bătrânilor, pentru că într-o seară îl auzii pe fratele meu Costi propunându-mi:

— Emil, nu te-ar interesa să lucrezi cu mine câteva săptămâni?

Am acceptat fără să fi înțeles, intuind numai că este cazul să mă agăț de cuvântul lui, urmând să înțeleg restul după aceea.

Costi nu-mi semăna de loc. Cu zece ani mai mare decât mine, era departe de a fi expansiv și prefera să nu povestească luni în șir la ce lucrează, încât nu o singură dată ni s-a întâmplat să aflăm de la colegii săi că fratele meu este autorul vreunei lucrări remarcabile și remarcate. Și, în vreme ce rezerva familiei noastre era considerată un semn de modestie, noi ne străduiam să ieșim din ignoranță cu fața curată. Cu atât mai neașteptată era propunerea lui Costi și trebuie că fusese rezultatul insistențelor tatei.

Costi avea o meserie nemaipomenită: construia automate pentru spectacolele de păpuși. Era neîntrecut în înzestrarea tradiționalelor păpuși

teleghidate cu noi virtuți, care să le aducă în stare de cele mai neașteptate și ingenioase performanțe. Și azi se mai pomenește în manualele de teatru de clovnul Gică, favoritul copiilor, și de PISOIUL-bucătar în stare să prepare treizeci și trei de feluri de mâncare. Și îl poate uita cineva pe Mache-prestidigitatorul?

Acum, pe Costi îl preocupa o nouă idee. Aveam s-o aflu chiar a doua zi, când m-a primit, prietenos, dar fără a trăda o plăcere deosebită, în sanctuarul său. Dacă socotiseră că voi fi astfel smuls de lângă stereovizor, ai mei își pierduseră vremea, pentru că și fratele meu avea unul în atelier și nu întârzie să mă instaleze în fața lui.

— Privește, îmi spuse el.

Ceea ce vedeam era foarte obișnuit. Câteva personaje evoluau într-un dans de la începuturile jazzului. Transmisia era excelentă. Imaginea celor șase dansatori prinsese un relief atât de precis, încât părea că aceștia se află cu toții dinaintea noastră, în carne și oase.

Costi răsuflă un buton și personajele, care până acum aveau proporțiile unor marionete, crescuseră treptat armonios până când avurăm impresia că vor năvăli peste noi. Apoi reduse până la extrem cele trei dimensiuni ale lor până când totul se topi într-un punct nediferențiat și aparatul se stinse.

— Frumos, nu? spuse Costi. Păcat că aceste imagini care dau atât de bine iluzia vieții se pierd.

— De ce? am replicat. Emisiunea poate fi

înregistrată pe un film magnetic și în acest caz poate fi repetată de nenumărate ori.

— E adevărat. Dar nimic nu e mai plicticos decât această veșnică repetiție.

Și porni să străbată în lung și în lat atelierul.

— Nu înțeleg. Doar tu lucrezi în teatru, unde spectacolele cu aceeași piesă se joacă luni și ani de zile.

— Vezi tu, în teatru totul e viu. De fapt, acolo, nimic nu se repetă. Nu mă refer numai la spectacolele cu text variabil, bazate pe un simplu scenariu, nici la cele prezentate în mai multe regii sau în autoregie. Dar până și în spectacolele cu text și regie fixe interpretarea nu e cu adevărat identică în două seri diferite.

Fiecare dintre actori are zilnic o altă stare de spirit și-și abordează în alt fel personajul și rolul. Aici rămâne de altminteri cea mai însemnată deosebire dintre teatru și cinematograful, ultima rațiune de a fi a scenei.

Pentru imprimările cinematografice sau ale stereoviziunii repetiția mecanică este o calamitate, o plagă. Ea șterge nu numai impresia de autentic, dar mai ales emoția și neliniștea în fața neprevăzutului pe care le comportă faptul viu.

— Dar nu e nimic de făcut, am zis. O imprimare nu e decât o imprimare. Actorii nu sunt marionete.

— Da, actorii sunt oameni. Asta presupune că ei, după ce se formează și se ridică pe culmile

perfectiunii, îmbătrânesc și se sting. Și nimic nu mai rămâne în urma decât aceste înregistrări prin care decenii și veacuri vor putea fi urmăriți repetându-și întocmai gesturile și inflexiunile vocii. E mai mult decât o moarte, este anularea artei lor. Pentru că ceea ce au dat geniile la moment dat nu seamănă de loc cu ceea ce ar fi putut da cincizeci de ani mai târziu, într-un climat artistic evoluat. Încât nouă ne rămâne praful obiectelor de muzeu.

Am tăcut, așteptând ce avea să urmeze. Fratele meu se opri din plimbarea prin atelier. Se vede că figura mea nu-l încuraja să-și continue speculațiile.

— Știi, spuse Costi, am o idee care o să te intereseze. M-am gândit la o combinație a experienței mele păpușărești cu cea a stereoviziunii.

Eram numai urechi, de parcă aș fi presimțit că secunda următoare o să mă apropie brusc de idealul adolescenței mele.

— Ai auzit de Mara Genar?

Era o ironie. Costi știa bine ce spațiu ocupă ea în preocupările mele.

Îți imaginezi, urmă el, peste un sfert de veac va juca încă. Dar nu în rolul Julietei. Păcat, nu-i așa? Nu o dată am auzit câte un regizor exclamând: „Ah, de-am avea-o pe Aristizza Romanescu!” Sau: „De ce nu dispunem de un Bălțățeanu!” Ei bine, cred că-i putem avea. Nu pe ei, firește, dar pe cei care trăiesc și joacă acum.

— Serios? e tot ce am putut să exclam mai

scurt. Eram nerăbdător să aud restul.

— Ce-ai spune dacă ai vedea-o totuși peste vreo cinci decenii pe Mara Genar într-o nouă interpretare a Julietei, și anume într-una propusă de un regizor care încă nu s-a născut? Notează: pe Mara Genar cu înfățișarea ei de acum! Și dacă, își drese glasul, dacă peste o sută de ani ar putea fi văzută jucând într-o piesă care nici n-a fost încă scrisă, pe care ea n-o va mai cunoaște, pur și simplu pentru că atunci nu va mai exista?

Cred că înfățișam cea mai imbecilă mutră cu putință, deoarece, în loc să aștepte insistențele de rigoare, fratele meu grăbi să se explice:

— Să simplificăm. Am elaborat proiectul unei instalații în stare să înregistreze în trei dimensiuni și culori toată paleta unui artist. Este nevoie să înmagazinăm în ea cât mai multe reacții la cât mai diverși stimuli, cele mai diferite moduri de pronunțare a cuvintelor, o infinitate de gesturi și atitudini, de inflexiuni și reacții.

Mașina e capabilă, citind un text, să zicem o piesă de teatru, să aleagă din gama artistului și să prezinte interpretarea cea mai adecvată intențiilor regizorale cărora le este subordonată. În felul acesta, oricine ar putea vedea, atunci când ar dori, o anume interpretare a unui text dramatic, indiferent dacă actorul respectiv l-a jucat sau nu, ori dacă îl va juca vreodată. Regizorii vor avea posibilitatea să-și realizeze chiar și cele mai îndrăznețe experimente. La

rândul lor, actorii vor izbuti nu numai să se controleze, ca prin înregistrările obișnuite, ci să se și corecteze activ, încercând diferite formule până o vor afla pe cea care să-i mulțumească. În fine, toate acestea rămân posibile chiar și după dispariția fizică a actorului, ceea ce echivalează pentru el nu numai cu nemurirea, dar cu imposibilitatea perimării, ceea ce e cu mult mai mult.

Sării de pe scaun frecându-mi palmele plin de energie. Înțelegeam tot, cel puțin tot ce mă interesa. Știam, de pildă, că voi avea prilejul s-o cultiv pe Mara după voia inimii. Eram gata pentru asta să particip la orice experiment, cât de serios.

— Ce am de făcut? întrebai, gata să împing peretele din fața noastră cu forțele unite ale mușchilor și entuziasmului meu.

— Să stai jos, mai întâi, mă potoli Costi, grijuliu cu delicatele jucării din preajmă. Apoi să mă ajuți la cele mai dificile faze ale operațiunilor cu maximum de hărnicie și minimum de încurcături. Între altele, cu discreție.

— Și n-o să lucrez cu Mara? mă auzii întrebând. Costi roși pentru mine, din cel mai pur sentiment fratern.

— Ba da, murmură el, și-și făcu de lucru cu niște planșe. Deocamdată, continuă după un minut, verifică-mi cifrele astea.

Și mă puse în fața unui teanc de hârtii încununate cu o mică, dar eficace mașină de calculat.

Începui astfel o viață nouă: patru ore de școală, prânzul, apoi Costi. Fără a străluci în materie de studiu nu făceam totuși parte din grupa celor slabi, căroră li se recomandă să învețe și acasă, încât o parte tot în mare a timpului meu liber mi-am consacrat-o, nu fără orgoliu, experimentului.

Pesemne că bătrânii noștri habar n-aveau, ca de obicei, la ce lucrează Costi, fiindcă „supravegherea” lui mă aduse mai aproape ca oricând de realitatea visului meu de a mă învârti în sfera de activitate a Mării. Începui să vizionez sistematic spectacole, împreună cu fratele meu, care-mi deschise ochii asupra multor lucruri ce mi-ar fi scăpat altfel.

Costi mă duse la recitalul unui cunoscut cântăreț african. Dar nu în marea sală unde avea loc spectacolul, ci într-un club, unde putui să urmăresc o transmisie în trei dimensiuni, color și stereo de un tip special scenic, foarte fidel.

Urmării altă dată montarea unei piese istorice în cadru autentic. De fapt decorul era constituit din câteva încăperi a căror imagine în relief fusese înregistra la Castelul Bran. Era uimitor să urmărești mișcarea plină de siguranță a actorilor printre planurile imaginare care-i înconjurau. Stofele grele contrastau plăcut cu nuanțele moi ale cadrului imaterial. O grimă inteligentă ajuta personajele să

evolueze oarecum peste decor, în vreme ce convenția teatrală avea grijă să evite contactul strident între cele două lumi scenice.

Apoi vizionarăăm un spectacol experimental în care se întâlneau două vedete ultracelebre. Senzațional era faptul că, neputându-se deplasa din cauza unei filmări urgente, unul dintre parteneri se afla în Groenlanda. Inițiatorul spectacolului transformase piedica în sursă de inspirație și improvizase o primă încercare de a asocia pe scenă un actor real cu unul „fictiv”.

Reprezentăția a fost emoționantă. În multe momente iluzia a fost perfectă, încât toată lumea uita aspectul tehnic al realizării, lăsându-se în voia emoției estetice. Alteori însă cele două imagini ezitau să se îmbine, apăreau șovăieli. Se remarcă uneori distanța dintre replici, pentru că, oricât de rapid zboară electronii, imensul aparataj pe care-l avea de străbătut fiecare cuvânt de pe scena noastră până la receptorul ascuns în urechea „groenlandezului” consuma un timp sensibil.

E lesne de înțeles că în special această din urmă reprezentație ne atrase cu deosebire atenția, mie și fratelui meu. Reușita ei îl confirma, îl încuraja în ce privește eficacitatea artistică, ideea sa tehnică nefiind decât subordonată acesteia.

Începurăm să urmărim realizările Marei. După o dublă lectură a piesei pe care o interpreta, spectacolul fu mai puțin impresionant. La a cincea

vizionare mi se păru că obosesc. Împestrișasem amândoi textul dramei cu însemnări făcute în semiobscuritatea sălii. Încercam să definim stările de spirit ale Marei în diferite momente ale acțiunii. Atunci am înțeles ce voise să spună Costi explicându-mi că, jucată de actori, în fiecare seară piesa e alta. Începui să înțeleg imensa muncă artistului și în ochii mei aureola celebrității lăsa primul loc respectului.

Curând am putut, Costi și cu mine, să înșirăm pe zece pagini mari principalele stări sufletești înregistrate de noi. Și nu era vorba decât de o singură piesă. Repetarăm cu o a doua. Experimentați, observarăm cu mult mai multe nuanțe decât în cazul precedent. Dicționarul trăirilor proprii Marei se îngroșa. În sfârșit, fu anunțat un mult așteptat recital Mara Genar. Abia acum înțelegeam de ce Costi o alesese tocmai pe ea din multitudinea de actori talentați apți pentru încercarea sa. Naiv, considerasem firesc din partea fratelui meu s-o prefere. În realitate, alegerea lui viza recitalul programat, care oferea un excelent prilej de trecere în revistă a tuturor posibilităților actriței.

Într-adevăr, avurăm prilejul s-o vedem pe Mara trecând prin toate vârstele și mediile, de la adolescență la senectute, pe fondul capitalelor-gigant ori al pustietăților cosmice. Fu rând pe rând îndrăgostită și războinică, visătoare, și cinică, intrigantă și sfântă. Admirația mea atinse apogeul.

N-a fost ușor s-o convingem pe Mara de utilitatea întreprinderii noastre. A trebuit să facem apel nu numai la rațiune, ci și la elementul de sentimentalism care dăinuie în fiecare actor când e vorba de sine. Artista avea îndoieli de principiu, care în ochii noștri păsură destul de conservatoare. Eram însă atât de entuziaști, încât sfârșirăm prin a o determina să accepte.

Urmă o epuizantă perioadă de muncă. În atelierul lui Costi improvizaserăm un adevărat studio. Fratele meu procurase utilajul trecând prin destule plictiseli, pentru că insista să-și prezinte lucrarea numai în formă finală. Reflectoarele, camerele de filmare tridimensională, procurarea energiei au cerut din parte-ne minuni de perseverență și imaginație. Slujirăm pe rând de dublură pentru fixarea unghiurilor și luminilor optime, pentru reglarea aparatajului și verificarea lui experimentală.

În sfârșit, pe ușa „studioului” intră Mara Genar.

Se declară sincer impresionată de strădania noastră. Porni să ne ajute cu tot sufletul. Începu prin a sistematiza, pe baza marii sale culturi și practici teatrale, „dicționarul trăirilor” pe care-l alcătuisem. Elimină câteva momente care se interferau și adăugă pagini lungi de noi și neașteptate nuanțe de sentiment. Apoi realizează ea însăși o planificare a activității „studioului” în funcție de programul teatrului.

Spre deosebire de prima etapă, a discuțiilor de

principiu, Mara nu mai încerca să ne descurajeze. Lucra foarte conștiincios, fără nici un fel de capricii, fiind extrem de punctuală și atentă.

Uneori disciplina ei ne deranja, contrasta cu caracterul amator al lucrului nostru. În ce mă privește fusesem convins că va urma o perioadă boemă, încât surpriza mea fu cu atât mai mare. De altfel Mara nu ținea de loc să facă impresie, munca ei se desfășura interior.

Minunate zile, neșterse în memoria mea, deși evenimentele ulterioare aveau să încerce să le altereze.

Seriozitatea cu care privea întreprinderea noastră ne determină să ne luăm la rând-ne mai în serios. Ne puserăm pe citit ca niște nebuni, încercând să înțelegem până la capăt fenomenul artistic. Era greu s-o ajungi din urmă pe Mara, fie și ca spectator. În ce mă privește, îmi puneam nădejdea în Costi, care mai avusese contingente cu arta spectacolului. Mie unuia îmi era de ajuns s-o privesc, nu țineam s-o și înțeleg.

3

Sosi și ziua marelui experiment. Îl pregătisem cu o anume solemnitate, din care nu lipsea secretul. Prima fusese îndepărtată de la munca pregătitoare... Mara. O jenă explicabilă ne-ar fi împiedicat să lucrăm în voie, n-am fi putut dirija copia de față cu originalul.

Actrița, înțeleaptă, nu insistă.

Costi și cu mine am ales o scurtă piesă la modă, din care ne plăcuse evoluția surprinzătoare a unui personaj feminin. Am făcut un adevărat caiet de regie în care am prevăzut totul, adică tot ce se poate prevedea în materie de interpretare, decor, costum.

Țineam foarte mult ca nimeni să nu asiste la prima încercare. Costi din timiditate, eu din venerația față de Mara, nu ne-am fi iertat un eșec public.

A trebuit deci ca unul dintre noi să-și asume rolul spectatorului. Eu am fost cel ales. Am obținut astfel un soi de vacanță, nedorită, dar unică în felul ei, străbătută cum era de fiorii nerăbdării.

Pe Costi îl vedeam rar. Arăta când plin de speranțe, când dezamăgit. Uneori bătea pasul pe loc zile în șir, încât simțeam nevoia de a-i sări în ajutor. El mă oprea. Trebuia să ne păstrăm judecata limpede, și pentru aceasta era nevoie ca unul dintre noi să se țină departe de faza pregătitoare.

Câteodată mă înfuriam. Prea dura mult. Doar totul era pregătit. Lui Costi nu-i rămânea decât să apese butoane!

Fratele meu dădea din cap. „Tu nu înțelegi”, îmi spunea. Făceam totuși eforturi. Mi-o imaginam pe Mara, strălucitoare, inteligentă, intrând în rol ca într-o mănușă, jucându-se cu el, dominându-l cu acel firesc neegalat care era primul atu al artei sale. O vedeam coborând și urcând fiecare treaptă a destinului cu măreție și simplitate, necedând răului până la a-și

pierde personalitatea, nedăruindu-se fericirii până la a ignora condiția umană, demnă de ea și de noi. Devenise pentru mine o nelipsită prezență interioară, era veșnic a doua în singurătatea mea, a treia în discuțiile cu Costi.

Mă gândeam că, nu peste mult, atunci când succesul întreprinderii noastre va mai fi adăugat o rază aureolei sale, îi voi spune totul. O voi ruga să mă asculte numai, să nu mă alunge din preajma ei, să-mi dea voie s-o iubesc. Nu-i voi cere nici un răspuns, tăcerea ei olimpică îmi va ajunge. Aveam însă nevoie ca ea să știe că exist pentru a o adora. Aceasta avea să-mi fie unica răsplată...

În dimineața experimentului mi se păru că întârzie să se facă lumină. Orele de școală au fost nesfârșit de lungi și plictisitoare. Habar n-am ce proiecții am vizionat, ce experiențe am făcut. M-am prezentat ca un elev cu totul lipsit de opinii. Colegii nu mă recunoșteau. N-am dat atenție faptului. Ochii mei erau veșnic pe ceas.

În sfârșit, la ora fixată și în haine de gală am sunat la ușa atelierului.

Costi îmi deschise arătându-mi niște, ochi rătăciți. Purta un costum formidabil, ca la o adevărată premieră. Nu dormise toată noaptea, era evident.

A închis ușa, scoțând și soneria din funcțiune, ca să nu fim deranjați, apoi îmi întinse o cafea rece. O băui în tăcere. În sfârșit, nu mai puteam amâna. Costi întrebă inutil:

— Începem?

— Începem, am răspuns.

Mă așeză pe un scaun, cu fața către un unghi al atelierului cu totul lipsit de ferestre. Coborî perdelele și lumina zilei lăsa locul unui cenușiu confuz. Costi trecu la butoanele sale.

Totul era minuțios pregătit. Nu lipsea nici cortina clasică, proiectată și ea, ca tot spectacolul, în trei dimensiuni. Peste câteva clipe se ridică.

Eram numai ochi și urechi. Costi pregătise numai principalele scene ale Marei, căreia, în lipsă de parteneri, îi dăduse el însuși replica, numai în sonor. Prezența unui singur personaj urma, de altfel, să ne oblige a ne concentra atenția asupra lui.

Mara apăru. Avea mișcări line, firești. Compunerea lor se făcea excelent. Curând uitai că totul fusese reconstituit din fragmente diverse. Instalația lui Costi lucra extrem de conștiincios.

Era atât de familiară prezența Marei în colțul acela, în dimensiuni naturale, încât replica lui Costi îi veni firesc în întâmpinare. Experiența teatrală a fratelui meu era derizorie în comparație cu a mării artiste, dar nu lipsea cu desăvârșire. Și apoi Costi avusese destul bun-simț ca să prefere să-și spună corect rolul decât să-l „interpreteze” mizerabil.

De altfel, obiectiv și subiectiv, nu mă interesa decât Mara. Evoluă grațios dintr-o parte a „scenei” în alta, avea ezitări și precipitări cu finețe surprinse de regizorul amator. Glasul ei unic împrumuta viață

textului, îl punea în valoare.

Esențiale erau trecerile dintr-o gamă în alta. Costi procedase îndrăzneț, pe principiul montajului cinematografic. Același minuscul fragment plasat altfel în spațiu și încadrat de alte imagini căpăta valori noi, devenea de nerecunoscut.

Experimentul abia începuse și eram convins de izbândă. Ideea lui Costi, instalația lui își primeau confirmarea. Am respirat ușurat. Greul fusese depășit. Ceea ce conta era principiul. Perfecționările puteau fi nesfârșite.

Vremea trecea. Conflictul era în toiul desfășurării, ciocnirea de idei avea o violență neobișnuită. Observai însă că atenția mea nu e dintre cele mai exemplare. Evident, învinovății cunoașterea prealabilă a piesei. Totuși, de ce asistasem de atâtea ori cu gura căscată la reprezentațiile Marei și ale altora în perioada pregătitoare, iar acum interesul scădea?

L-am învinovățit pe Costi. Era poate un prost actor și un prost regizor. În schimb, ideile sale despre text le dezbătusem împreună, erau și ale mele. Acolo, undeva, jucam și eu și ar fi trebuit să aștept cu emoție rostirea fiecărui cuvânt!

Mă frământam pe loc. Încercând să scap de insatisfacția care mă copleșea. N-avea rost să-l stânenesc pe Costi vorbindu-i despre toate astea. Nu știam cum i-aș fi putut explica ce se întâmplă.

Am privit mai departe, cu dinții strânși, cu

pumnii încleștați, chinuindu-mă să rămân obiectiv. Sufeream.

Și deodată am înțeles. Insuportabil era faptul mecanic, absența personalității Marei Genar din tot ce făcea Mara Genar! Marionetizarea anula totul. Artista se putea mișca după voia lui Costi, putea vorbi conform ideilor lui, putea executa orice fantezie regizorală, toate cu condiția să nu mai fie ea însăși. Dar jocul acesta de umbre era departe de a da naștere unei satisfacții artistice, anula, dimpotrivă, cele mai bune intenții, ne arunca, pe Costi și pe mine, cu totul departe de teatrul căruia voiam să-i servim. Luam parte la asasinarea Marei, la desființarea artei sale și a artei în general. Fiecare pas, fiecare intonație, cu cât mai riguros gândită, cu cât mai pedant executată, o nimicea pe artistă, prefăcea personajul într-o caricatură de cel mai odios tip.

Era de necrezut. Eu unul fusesem convins că oricum și oriunde vederea Marei nu-mi putea provoca decât bucurie. Acum aveam senzația unui viol. Era insuportabil, încât am sărit de pe scaun strigând:

— Oprește!

Costi nu făcu un gest. Abia acum îl privii. Se uita cu ochi îngroziți la fantoma fără viață care evolua în trei dimensiuni conform minuțioasei sale programări. I se părea de necrezut.

N-am așteptat să-și revină. Am apăsător la întâmplare cât mai multe butoane și totul s-a terminat.

Am rămas amândoi muți în obscuritatea aproape totală a atelierului. Se simțea un ușor miros de ars. Pesemne că provocasem un scurtcircuit. Peste un timp ne-am luat pardesiurile și am ieșit, încuind cu grijă ușa. Am rătăcit o vreme fără țel și fără a rosti un cuvânt.

Se însera când ne-am trezit la intrarea marelui Teatru Național. Ne-am privit încruntați. Ne simțeam vinovați nu numai față de artistă, ci chiar și față de monumentală clădire care-i adăpostea arta.

Am intrat totuși. Ne-am ascuns într-un balcon, unde nimeni nu ne putea descoperi. Simțeam nevoia să ștergem imaginea nefericitei noastre după-amieze, repunând-o la locul ei în conștiința noastră pe Mara Genar. Trebuia s-o revedem, să ne-o amintim așa cum era în realitate, s-o reclădim în noi pe coordonatele ei autentice.

Numai când, în sfârșit, cortina se ridică și, după ce, primele replici fiind rostite, Mara intră în scenă, ne simțirăm eliberați. Ea era acolo, adevărată, nealterată, experimentul nostru de diletanți nu-i putuse face nici un rău. Arta ei diminua vina noastră. Când se făcu lumină, în timp ce lumea aplauda, noi ne privirăm cu un surâs, împăcați.

N-am mai căutat-o pe Mara ca să-i povestim rezultatul. La viitoarea mea vizită în atelierul lui Costi, toate instalațiile dispăruseră, nimic nu mai amintea eșecul. Costi era preocupat de un nou tip de jucărie: ciroul cu cincisprezece actori și menajerie completă.

TITI ȘI FURTUNA SOLARĂ

1

— E încă tânăr, glumeau vecinii, luptătorului.

Într-adevăr, privindu-l cum cobora scările, cu umeri masivi și picioare agile, cu un sac de sport bine burdușit atârându-i de un deget, nu puteai să nu-i admiri tinerețea. Totuși, nu la splendoarea sa athletică se refereau conferențiarul de la doi sau librăreasa de la parter, care de altfel nu era de loc nepăsătoare față de farmecul exterior al lui Titi. Ei băteau în singura zonă umbrită a existenței tânărului nostru.

Viața lui era visată, literalmente, noaptea de către copiii care-i făceau alai dimineața, care-l strigau de la ferestre și-i făceau semn cu mâna când încăleca bicicleta la care nu renunțase din rațiuni sportive, deși ar fi putut avea o mașină. Cât despre mine, îl înconjuram cu o invidie plină de simpatie, căci iubeam tinerețea și forța lui la care nu mai puteam să aspir, dar al căror spectacol mă stimula ca un vin bun.

Dacă însă în miez de noapte, atunci când fiecare se întoarce spre sine, ori dimineața, când viața reintră în drepturile ei, conferențiarul va lăsa tocul asupra paginii din cursul pe care-l scrie, librăreasa își va întrerupe masajul facial, iar mie mi

se va strânge inima în timp ce voi ciuli urechile, involuntar, spre apartamentul de la primul etaj, aceasta va fi pentru că iar și din nou luptătorul și soția lui au o discuție.

— E atât de tânăr, clătina sardonice din cap conferențiarul.

Întâlnise foarte multe conflicte amoroase rotund construite în cărțile din biblioteca sa și întotdeauna la baza lor se afla o înlănțuire perfect logică a sentimentelor. De altfel, el însuși se bucura de o căsnicie model, care-i dădea un enorm ascendent asupra celorlalți.

— E tânăr, n-are experiență, spunea librăreasa, care, ce-i drept, o avea. Merita o soartă mai bună, adăuga ea. gândindu-se poate că luptătorului i-ar fi fost ușor să facă o alegere mai fericită printre persoanele din imediata lui apropiere.

— E un naiv, o conștiință pură, era opinia mea, care însă nu-mi putea fi smulsă decât după al doilea pahar de coniac.

În fața unei asemenea miopii, atât conferențiarul, cât și iubitoarea lui soție izbucneau în proteste și motivări literare, pentru că, se știe, specialitatea bărbatului devine întotdeauna tribuna soției.

— Titi e un dulce copil, demonstra doamna Sabin. Când îl vezi la televizor cu umerii ca niște munți, dar talia atât de frumoasă, intuiești imediat că în viața lui trebuie să existe un dezechilibru.

— Mă îndoiesc, protestam, soția lui e o fată cuminte, am toată încrederea în ea, uitați-vă la ochii cu care-l petrece. Cei cu care-l privește în față sunt, desigur, foarte frumoși, dar în urma lui, când nu poate fi văzută, are priviri de îndrăgostită.

— Atunci de unde infinita, obositoarea, exasperanta gelozie a lui Titi, care a devenit o problemă pentru toată casa? Tot nu începi să înțelegi, tu, care te afli la vârsta tuturor începuturilor?

Ironia avea vechime și se referea la începuturile de chelie și burtă cu care mă gratificase vârsta.

În asemenea clipe, în chip de protest, mă priveam în oglindă. Greșeau. Chelia nu era decât o promisiune, proeminența bazinului - o perspectivă... Greșeau și pentru că toate vârstele sunt ale începuturilor, de când începem a respira până începem să murim...

Astfel, discuția noastră în jurul paharelor pe jumătate goale lua o altă întorsătură, iar Titi era izbăvit o vreme de blamul familiei universitare. Mă găseam adesea în situația de a apăra buna reputație a soției luptătorului. Geloziei lui Titi trebuia neapărat, după opinia blocului nostru, să-i corespundă o vină proporțională a tovarășei sale de viață. Asemenea idei mă scoteau din fire și uneori încercam să demonstrez contrariul. Mi se reproșa de obicei că, dacă presupunerea lor cădea, chinurile lui Titi deveneau gratuite și absurde.

— Pe o femeie adulteră nu poți fi gelos,

replicam, înfierbântându-mă. O poți urî sau disprețui, o poți iubi mai departe, în unele cazuri, fără s-o mai poți însă vedea în ochi. Ești gelos numai pe aceea căreia nu-i poți reproșa nimic și care merită a fi iubită.

Gelozia, mă auzeam perorând, gelozia e o parte a dragostei, chiar dacă nu cea mai frumoasă. Este neliniștea care urcă prețul fericirii. Este umbra care pune valoare strălucirea dragostei. Mai ales, gelozia e un sentiment intim, chiar egoist, e o răfuială între tine și ceea ce-ți aparține. A urî nu înseamnă încă a renunța, dar este a nu mai dori. A fi gelos e a iubi pentru doi...

La un pahar, asemenea ideii nu făceau decât să sporească animația, să provoace zgomotoase aprobări sau dezaprobari, precum și contraexpuneri la fel de pătimăse.

Dincolo de ziduri îl vedeam însă pe Titi, pe invincibilul și neajutoratul băiat urmărind pe furiș mișcările prin casă ale copilei care-i era soție și care suporta îngerește privirile suspicioase pe care luptătorul nu și le putea reține. Știam, citeam pe fața lui că suferă serios. Îl vedeam pe ecranul televizorului punând la podea adversari care erau materializarea neliniștii sale a suferinței lui chinuitoare, răpuse prin forța mușchilor.

Totul suia înspre un deznodământ care întârzia. Sub ochii dezamăgiți ai conferențiarului și librăresei, în fiecare dimineață Titi cobora în fugă scara, grăbit

parcă să scape de sub cenzura privirilor pline de reproș, spre a se refugia în baia de admirație infantilă care-l aștepta în împărăția șotronului, a mingilor și zmeelor, a candoarei care era și substanța sa.

2

Ridicasem ochii de pe carte. Arborii clădiți generos revărsau cascade verticale de umbră, ziduri de apărare împotriva caniculei.

Era o liniște proaspătă, răcoroasă. Nimic nu stingherea respirația ierbii, a frunzelor, pe care o ureche fină ar fi auzit-o. Numai că parcul era pustiu.

Am pus faptul pe seama furtunii solare declanșate cu câteva zile în urmă.

Desigur, capriciile astrului nostru sunt departe de a mai constitui o senzație. Și totuși, semenii mei se neliniștiseră. Se pare că intensitatea dezlănțuirilor electromagnetice ieșea din comun. În fiecare zi erau semnalate perturbări în telecomunicații. Emisiunile radio se întrerupeau din senin, navele oceanice se vedeau în neputința de a comunica și de a se orienta. Cât despre lansările în Cosmos, acestea fuseseră de la început suspendate. În aer stăruia o irizație sensibilă și se constata creșterea luminescenței nocturne a Pământului.

Primele victime s-au numărat, așa cum ne așteptasem, printre cardiaci. Măsurile profilactice obișnuite se dovediseră insuficiente. În aer se

acumula îngrijorarea. Nervii încordați făceau oamenii să se adune ori să se însingureze mai mult ca de obicei. Lumea căuta să se informeze și în curând toți se aflau la curent cu puținul care se cunoștea. Numai că acest puțin era copleșit, în majoritatea cazurilor, de construcțiile abracadabrante pe care le broda, cu o voluptate ad hoc, fantezia amatoare a cetățenilor, ca și cea profesionistă a gazetarilor. Toată lumea avea o opinie personală, iar conferențiarul și librăreasa și le disputau zgomotos pe ale lor.

Numai fizicienii, cu binecunoscuta lor pudoare față de cuvântul simplu, își ascundeau îndoielile în formulări ultraștiințifice, fapt care nu împiedica totuși mase imense de nespecialiști să le caute publicațiile.

Nu lipsiră diversiunile. Cotidianul „Relativist” al specialiștilor în macrocosmos desfășură o polemică extrem de acidă cu „Gazeta chimiei fizice”, în care mediocri reprezentanți ai științelor respective își imputară reciproc ignoranța, profitând de faptul că somitățile prea ocupate de fondul chestiunii, lăsaseră libere tribunele. Revistele de literatură se mulțumeau să graviteze liric în jurul ideilor fierbinți, abia aruncând ici și colo câte un pai peste foc. Economisții, specialiștii în alimentație, transporturi, locuințe, telecomunicații se lansau în presupuneri pentru a trage apoi concluzii alarmante, ori, dimpotrivă, suspect de liniștitoare. În așteptarea cuvântului celor inițiați, diletantismul triumfa.

Atmosfera de sinistru nu se instalase însă decât

În oamenii slabi și nici aceștia nu încetau a-și face datoria.

Conferențiarul își continua cursul, librăreasa vindea mai multe cărți ca niciodată. Cât despre Titi, acesta înregistrase un nou șir de succese, care-l ocupară în suficientă măsură ca să uite un timp să-și mai necăjească soția.

Imaterialitatea amenințării, pe care nimeni n-o simțea nemijlocit, lipsa factorului vizual, spectaculos, lăsa să planeze un vâl de neverosimil asupra revoltei astrului nostru. Nu era prima dată când natura umană ne juca renghiul, ea care vibrează cu atâta interes în fața implicațiilor și consecințelor, a speculațiilor de tot felul, încât ajunge să neglijeze faptul care le-a declanșat.

La toate acestea mă gândeam, instalat comod într-un fotoliu de fibre plastice din parcul în care mă prinsese amiaza. Din cer ploua cu aur topit, văzduhul părea cețos. Umbra era o binefacere. Închisei volumul de pe genunchi, mă lăsai pe spate și coborâi pleoapele, gustând singurătatea și tăcerea ca pe o cafea tare.

Deodată auzii pronunțându-mi-se numele. Apăruse totuși cineva. Nu dădui atenție. Vocea mi-era străină. Un trecător, un cititor care m-a recunoscut și, surprins, s-a pomenit numindu-mă cu glas tare. Am preferat să rămân cu ochii închiși. Curând se auzi din nou.

Ascultai o listă cu totul anarhică a lucrărilor mele. Câteva titluri trunchiate, câteva idei din care n-am desprins cu certitudine decât faptul că folosea în legătură cu mine persoana a treia izbutiră să mă umple de curiozitate.

Vorbea ciudat. Nu se ostenea să închege fraze rotunde, perfect cursive. Neglijent și grăbit, se exprima ca în fața unui prieten care te înțelege din jumătăți de cuvânt.

Deschisei ochii, precaut. Într-o latură, la mai mulți metri de mine și aproape ascuns de verdeață, într-un fotoliu identic cu al meu se odihnea un tânăr de douăzeci și ceva de ani cu o revistă pe genunchi. Omul era singur.

Era limpede că mă văzuse, dar acum se întorsese pe trei sferturi cu spatele spre mine.

Nu știu ce m-a uimit mai mult: faptul că vorbea fără să se adreseze nimănui, că nu respecta liniștea parcului, ideea de a vorbi ireverențios despre cineva de față și încă atât de tare încât să fie auzit?

Monologul continua. Tânărul făcea eforturi să-și amintească tot ce știa despre mine. Vocea i se auzea o claritate total nelalocul ei dacă țineam cont de distanță și de unghiul emisiei vocale.

Rezistai o vreme, dar nu prea mult. În cele din urmă, solicitat de enigma ce mi se oferea, mă ridicai atent, făcui câțiva pași către stânga, astfel încât să mă aflu în spatele tânărului, și începui să mă apropiu de el. Cu fiecare pas vocea i se auzea mai puternic,

repezită și întreruptă de suspensii supărătoare. Mă întrebai dacă, eu fiind subiectul, comportarea lui nu ascunde o intenție jignitoare.

Eram foarte aproape. Tânărul părea că strigă. Își păstra în același timp poziția relaxată de până acum. La doi pași mă oprii, examinându-l cu interes. Îi vedeam ceafa îngustă, delicată, cu epiderma întinsă, pe care nu se citea nici o vibrație. Maxilarele vădeau și ele un repaus absolut. Era evident: *omul tăcea*.

Nu mă putui stăpâni să nu exclam interior. Îmi amintesc bine: fălcile mi-erău încleștate, ca și pumnii, într-un mod care mi-e propriu în clipele de consternare. Dar tânărul se întoarse brusc.

— Ați spus ceva? Întrebă confuz, cu o voce puțin spartă, oricum de tenor și nu profundă, baritonală, cum era cealaltă voce a sa.

„Mă fac de râs”, îmi spusei. Și, întorcându-i spatele mă grăbii să mă îndepărtez.

— Ce s-a-ntâmplat? De ce vorbești așa? Îmi răspunse vocea tenorului. „E nebun”, adăugă baritonul fără convingere.

Lungii pasul. Misteriosul ins mă urma, ocupat să se disculpe.

— Nu-mi dau seama cum v-am putut supăra, șovăia tenorul. În vreme ce baritonul expedia un „Să mă ia dracu dacă pricep...”

Eram evident, iritat. Fusesem de două ori ridicol apropiindu-mă de el și fugind, încât mă bucurai când

ieșind din liniștea parcului, fui izbit de zgomotul străzii.

Rămăsei locului, părându-mi-se că halucinez.

Mulțimea vocifera. În aer se întretăiau glasuri de cele mai felurite timbre și intensități, exprimând interesul, nedumerirea, amuzamentul, teama, nepăsare curiozitatea, plictisul, exasperarea, panica, un întreg caleidoscop de senzații și sentimente în cel mai perfect amalgam. Oamenii se opreau unii pe alții, se examinau reciproc, își puneau întrebări, dădeau semne de neliniște, râdeau și încercau să înțeleagă, apoi porneau mai departe într-un vacarm amețitor. Ceea ce constituia trăsătura de unire a majorității vocilor ce se făceau auzite era persistența suspensiilor, a expresiei improvizate, a acelei inexplicabile scontări pe dinainte înțeles și subînțeles care mă frapase și la tânărul din parc.

— Dumneavoastră înțelegeți ceva? mai mult ghicii decât auzii un bâlbâit în spatele meu. Mă răsucii înapoi, excedat. Cu ochii dilatați, tânărul privea peste umărul meu. Fără nici o explicație, îl apuca de braț. Aveam nevoie de stupoarea lui: o legitimizea pe a mea.

Strada gemea de lume. Circulația se oprise. În jurul nostru, fiecare era ocupat să-și exprime sentimentele, îngrijindu-se cu tot dinadinsul s-o facă cu glas tare, să declame, să strige. Ca un corolar al absurdului, toate fețele erau lungite de o unică expresie, acea holbare alarmată a omului căruia nu-i

vine să-și creadă urechilor.

Simții tentația să alerg acasă, să încui ușa și să-mi ascund capul sub pernă.

— Nu vă simțiți bine; îmi permiteți să vă conduc? strigă cel de lângă mine, înainte ca eu să fi putut deschide gura.

Mă oprii. Omul acesta *îmi ghicea gândurile*. Iar eu le auzeam pe ale lui. Fenomenul era general. Toată strada se minuna monoton și prolix, iar torentul de banalități, care vuia între pereții înalți ai clădirilor, era expresia surprizei. Oamenii fuseseră luați pe neașteptate. În ce privește lipsa de stil, cuvintele neterminate, legăturile eliptice, ele se explicau prin aceea că pe noi înșine ne înțelegem de la jumătatea cuvântului.

Definirea fenomenului nu ținea locul explicației. Ce făcuse cu puțință exprimarea directă a gândului? Nimeni nu cunoștea răspunsul. Ceea ce nu împiedica sute de oameni să încrucișeze pe deasupra capetelor noastre cele mai fantastice presupuneri.

Refuzai pe însoțitorul meu voluntar și o pornii la întâmplare pe străzi. Simțeam zece tentații chemându-mă în zece direcții. Explicabil sau nu, fenomenul mă putea face să aflu ce gândesc despre mine prietenii, confrății, familia mea. În situația dată n-ar fi trebuit decât să le apar în față. Nimeni nu și-ar fi putut disimula gândurile. Aș fi văzut ce se petrece în spatele frunților impenetrabile, ce substanță acoperă surâsurile binevoitoare, care-i fondul

jurămintelor cu mâna pe inimă. Mă considerasem întotdeauna un individ credul, și probabil fusesem, așadar, ocazia ce mi se oferea nu trebuia pierdută.

Grăbii pasul. Treceam cu dificultate printre grupurile pestrițe, care comentau, gălăgios, evenimentul. Se vorbea de la un trotuar la altul, de la balcoane, de la ferestre. Șoferii se orientară și-și reluară fără consemn dreptul de a claxona, ceea ce desăvârșea haosul.

La un moment dat simții nevoia să întorc capul spre centrul bulevardului pe care mă aflam. Tresării. Îl zărisem într-un taxi pe conferențiar, congestionat la față, aplecat spre șofer, îndemnându-l, evident, să se grăbească. Nu era singurul, toți trecătorii nu făceau altceva decât să alerge, cu sau fără sens. Lumea aceasta care gonea în atâtea direcții îmi dădea un fel de rău de mare.

M-am oprit. Încotro mă îndreptam? Oare mă interesa, într-adevăr, ce se gândește despre mine? Numai într-o anumită măsură. De fapt orgoliul era cel interesat.

M-am opus tentației. Prietenii îmi văd, fără îndoială, slăbiciunile. Aceasta nu-i împiedică să-mi fie prieteni. Colegii, desigur, au o privire mai acidă, ceea ce uneori atacă însuși metalul analizat. Oglinzile strâmbe nu-mi plac, le disprețuiesc. Dar a încerca să determini o oglindă strâmbă să reflecte o imagine justă e timp pierdut. Pe de altă parte, bunele relații civilizate, curtoazia, îi împiedică pe oameni să fie

sinceri până la capăt, dacă nu sunt legați printr-o amiciție profundă. Micile treceri cu vederea, judecățile aproximative fac să se acumuleze exagerări secrete, care ajung să se suprapună, să devină primejdioase și neadevărate eșafodaje de subiectivism.

Să surprind mecanismul acesta? Nu era ispititor. M-am întors către singuraticul meu bârlog.

3

Eram, în sfârșit, la mine, cu ușa încuiată, ferit de neplăcerea oricărei indiscreții, fie chiar și a mea. De la etajul doi răzbăteau până la mine ecourile surde ale unui conflict conjugal. Căsnicia ideală a conferențiarului lua apă! Era limpede, spre casă grăbise omul, alerga să scruteze cât mai adânc în conștiința jumătății ale. Rezultatul analizei se auzea și fără amplificator.

Mă plimbam prin cameră plin de revoltă împotriva tuturor panglicarilor.

La naiba, îmi spuneam, să nu luăm numai latura urâtă a lucrurilor. Să facem un efort de imaginație.

Să ne gândim: cum ar fi lumea dacă am atinge acel prag al înțelegerii omenești când în mod curent gândurile ar circula singure, libere de vorbire? Când ar dispărea orice posibilitate de interpretare subiectivă și eronată a ideilor și cuvintelor? Când am

putea renunța la explicațiile greoaie și prolixе, la balastul neplăcut al justificărilor, în absența cărora gesturile și expresiile noastre să poată fi, în sfârșit, primite cu semnificația lor expresă? Când sinceritatea nu ar mai fi o întrebare și nici încrederea o problemă?

Dar oare divulgarea generală a gândurilor nu ține de monstruos? Înzestrat cu o însușire nefastă, omul ar pierde o trăsătură definitorie. Cât de uman este semenul nostru care-și cenzurează reacțiile prin filtrul exigențelor civilizației, al ierarhiei valorilor și simțului ridicolului!

Este oare de dorit să dispară din viață clipele de singurătate, când omul compare în fața severului judecător care este el însuși? Și cum s-ar putea evita imensa revărsare de mărunț și neesențial pe care ar presupune-o trecerea în domeniul public a locurilor comune, a balastului uriaș de jumătăți de idei și jumătăți de gesturi din care rațiunea alege ideile și gesturile care ne reprezintă?

Îmi amintii prognoza unor savanți care prevedeau că până într-o mie, două de ani vom fi lipsiți de organul vorbirii și vom comunica direct pe calea gândului. Să nădăjduim că până atunci omul va pune la punct un alt sistem de comunicare cu sine însuși, un mod simplu și delicat de delimitare între clocotul contradictoriu, de atelier, al gândurilor personale și gândurile publice. Omul trebuie să devină tot mai sever cu sine, tot mai exigent, mai reprezentativ. Numai atunci, îmi spuneam, când de

pe scoarța cerebrală va emana sinteza convingător elaborată a activității sale, produsul superior, final al spiritului său, omenirea nu va mai avea motive să se rețină în fața destăinuirii generale.

Plimbarea mea neliniștită prin cameră mă aduse la fereastră. Involuntar privii în stradă.

Tresării văzându-l pe Titi. Îl uitasem. Se rotea în fața clădirii, nehotărât. Îl văzui strivind țigara, pornind brusc înspre intrare. Apoi se opri. Reveni către colțul străzii. Avea un mers alb, împiedicat, care nu: era al lui. Vedeam limpede că e prada a două tendințe opuse. Îl priveam cu sufletul la gură.

Ce va face? Va profita de situația neobișnuită pentru a seca dintr-o lovitură izvorul tuturor chinurilor sale? Sau va prefera să sufere în continuare, refuzând o incursiune brutală în conștiința omului cu care-și împarte viața? Porniri contradictorii îl mânară din nou când într-o direcție, când în alta.

Strângea pumnii inutil, își trecea mâinile prin păr, căutând să prindă un dușman invizibil, care-i scăpa. Lupta cu sine se dovedea mai grea decât tot ce văzuse el în sport.

Eram furios. Invincibilul nu avea tăria de a se lăsa confruntat cu sentimentele celei pe care-o iubea.

Deodată, îl auzii. Un glas limpede, copilăros răzbătea până la mine prin vuietul surd al orașului. Am ascultat atunci o cristalină pagină de candoare. Titi nu era laș. Titi iubea adevărul mai mult decât pe sine. Într-un fel era obligat de iubirea lui, de

suferințele sale, să scruteze în apele tainei ce-l chinuia. Dar Titi avea scrupule, Titi nu se putea hotărî să se holbeze în sufletul altuia, i se încrețea pielea gândindu-se la asta. Ar fi fost o siluire, simțea că în clipa aceea și-ar fi pierdut respectul de sine. Știa, aceasta însemna perpetuarea neliniștii sale, prelungirea până la infinit (ori, mai aproape, până la înțelepciune, aș fi adăugat, în locul lui) a sfâșierilor, a nesiguranței. Știa și totuși scăpa ocazia, renunța. O făcea voluntar, ascultând un impuls interior; erau transparența, puritatea unui material nobil.

În cele din urmă Titi întoarse cu hotărâre spatele casei noastre și se îndepărtă. Respirai ușurat. O colosală bună dispoziție mă cuprinse. Titi îmi justificase încrederea. Bravo, luptătorule! Ești demn nu numai de medalii sportive, ci și de respect. Bravo și ție, bătrân începător în ale cheliei, ai văzut bine în inima atletului-copil. Oamenii merită să-i iubești, oricât s-ar necăji în acest moment conferențiarul de la doi!

Peste încă o oră, lucrurile reintrară în normal. Curând ediții speciale confirmau fenomenul, punându-l în legătură cu neobișnuita ionizare a atmosferei datorată furtunii solare. Cauzele și mecanismul anomaliei aveau să formeze obiect de studiu pentru savanți.

Se însera când l-am văzut pe Titi revenind. Ochii lui mari păreau două ferestre deschise prin care i se vedea în adâncul sufletului un peisaj neînchipuit

de frumos.

OMUL CARE ARE TIMP

1

În toamna aceea mă obseda perisabilitatea vieții. O activitate exagerată, războiul cu nopțile, abuzul de călătorie îmi zdruncinaseră sistemul nervos.

Nu înțeleg cum se adaptează unii la o viață nomadă. Sunt făcut să lucrez pe orice vreme și-n orice condiții, dar am nevoie de câteva elemente constante, în primul rând de casa mea. Bineînțeles, profesiunea mi-am ales-o la opusul acestor date. Inginer prospector înseamnă un veșnic vagabondaj.

În toamna aceea eram istovit. Plăteam un succes binemeritat al grupului nostru și al meu. Nu mi se întâmpla pentru prima oară. Dimpotrivă, ori de câte ori o lucrare trecea de punctul critic, cel care pretindea maximum de mobilizare a energiei, organismul meu continua să funcționeze încăpățânat, cu o intensitate disproporționată acum, după punctul culminant, până când, odată rezervele terminate, consumul începea să atace „capitalul” însuși. Aceste perioade de supraactivitate mă lăseau într-o epuizare nervoasă din caree cu greu mă refăceam.

Și, iată, azeam din nou clopotul de alarmă:

„Stop! Inginer Macri, depune armele!” Era însă târziu. Criza se dezlănțuise. Îmi amintii că suntem muritori și trebuiri să fac față unor penibile ceasuri de melancolie.

Starea aceasta idioată mă aflate în India. Mai aveam peste o lună până la întoarcere. Greul muncii fusese dus la capăt. Se făcea partea scriptică, se preda totul în mâinile beneficiarilor. Se întocmeau referate de specialitate, se formulau propuneri de exploatare optimă.

Lucram într-un oraș de pe malul oceanului și aveam toate serile libere. Conducându-mă după o terapeutică proprie, rod al unei îndelungate autocunoașteri, mă tratam cu plimbări în aer liber. Vizitam orașul, împrejurimile, colindam ore întregi de-a lungul țărmului, străduindu-mă să-mi înșel organismul cu o falsă activitate, menită să-i aducă relaxarea pe care un regim sedentar ar fi îndepărtat-o.

În plimbările mele mă însoțea Raj, un indian tânăr care știa românește pentru că studia la București.

L-am cunoscut întâmplător. Grupul nostru căuta o instituție. Raj ne-a auzit vorbind românește. S-a apropiat îndrăzneț, ne-a dat explicații și în cele din urmă ne-a condus. Tovarășii mei erau mai mult amuzați de întâmplare, Raj în schimb se bucura deschis, cu un surâs alb pe fața mobilă și expresivă, cu totul opusă imaginii convenționale a indianului

impenetrabil din romanele secolului trecut.

Mi se părea firesc să mă bucur la rândul meu. Undeva, întâlnirea mi se părea semnificativă. La mii de kilometri de patrie să auzi limba ta vorbită de un indian, să-l asculți enumerând cu mândrie locuri din București familiare tuturor... Eram înciudat că tovarășii mei nu-i acordă atenția meritată și continuă să pună la punct problemele pe care aveam să le discutăm cu cei ce ne așteptau. Cred că mă supărasem de-a binelea. Dar cum nu țineam să se vadă, mi-am ascuns tulburarea, pe care, de altfel, fără să greșesc, am asociat-o mai târziu cu starea nervilor mei. O clipă mi s-a părut că Raj înțelege ceva, dar totul s-a spulberat în momentul când l-am privit în ochi. Îi avea adânci, emoționant de negri.

Incidentul m-a preocupat în asemenea măsură, încât nu-mi amintesc mai nimic din întâlnirea noastră cu oficialitățile locale. Aveam senzația incertă a unui eveniment la care participam inconștient, simțeam că peste capul meu se poartă un dialog care-mi scapă.

Nu mi-am revenit decât seara, după ce, îndopat cu o doză dublă de somnifere, m-am lungit sub cearșaful răcoros ca să adorm.

A doua zi am fost calm. Am pornit-o foarte de dimineață spre ocean și am privit verdele lui până ce n-am mai distins nici o culoare. Simțeam o liniște absolută, o pierdere a facultăților emotive cu totul paradoxală după seara precedentă. Respiram cu împăcarea melancolicilor incurabili. Nu doream nimic.

Nu-mi era foame, deși plecasem de la hotel înainte de micul dejun. Mă simțeam un bătrân proptit în baston, la soare.

Târziu mă ridicai și pornii fără grabă înapoi spre oraș.

Mergeam de o oră când mă trezii în fața instituției din ziua precedentă. Portarul mi se adresă politicos, întrebându-mă pe cine caut. Mi-am cerut scuze și am plecat confuz.

Nu înțelegeam ce mă adusese acolo. Eram supărat de-a binelea. Doar nu mă ramolisem cu desăvârșire! Cincizeci și unu de ani nu sunt optzeci! Încercai să pricep ce fusese. Reconstitui faptele și înțelesei că nu făcusem decât să reiau drumul din ajun. Dar nu de la pornire, ci din momentul întâlnirii cu Raj. Era de înțeles. Până la locul cu pricina nu prea știusem încotro să ne îndreptăm, încât momentul Raj se înscrisese în conștiința mea ca adevăratul punct de început al fixației ce contractasem.

Întâmplarea nu era de natură să mă liniștească. Dar, cum nu era de găsit nici o explicație, am ridicat din umeri și m-am dus să-mi regăsesc tovarășii care, pesemne se întrebau unde sunt.

2

În seara următoare ne-a căutat Raj. Era liber și i-ar fi făcut plăcere să ne însoțească. Aveam un program?

Devenii volubil. Îl încredințai că prezența lui e o plăcere pentru toți. Până atunci muncisem în junglă. Cunoscusem satul, muncitorii cu care lucram la prospecțiunile geologice. Autentic, însă puțin. Aveam să părăsim India fără a vedea ceea ce se arată și ultimului vizitator. Raj ne va ajuta să cunoaștem orașul, obiceiurile, să ne arate ciudățeniile pe lângă care trecusem. Să vină oricând, chiar și-n fiecare seară dacă n-are ceva mai bun de făcut.

Ai mei râseră: „Poate se mai plimbă tânărul cu vreo fată, ce-l legi de căruța noastră”. Raj însă ne promise că ne însoțește ori de câte ori voim.

Venea la apusul soarelui. Era în vacanță. Ne conducea spre vechile temple a căror arhitectură n-o mai întâlnisem din manualele școlare. Ne purta prin periferiile supraaglomerate, ne ducea la spectacole tradiționale și la circ.

Rareori îl urma întreg grupul. În fond nici unul dintre noi nu se simțea turist. Mie-mi făcea însă tot mai multă plăcere să-l văd pe Raj. Curând rămăsei singurul care-l urma. Raj nu era supărat. De altfel nu era niciodată supărat când eram împreună. Ne apropia o prietenie ciudată, pe care trei decenii distanță nu o puteau stânjeni.

Ajunserăm intimi. Îi depănam imagini din copilărie pe care le crezusem uitate, îi împărtășeam gânduri pe care încă nu le exprimasem cu glas tare.

Am copii și știu că fiecare părinte adoptă, când povestește, ceva dintr-o atitudine scriitoricească față

de fapte, rotunjind întâmplări și reliefând momente după criterii de pudoare, de intenție sau estetice. Adesea procesul se petrece inconștient, încât povestitorul ajunge credă în propria sa versiune mai curând decât în realitate.

Lui Raj îi relatam lucrurile așa cum se petrecuseră, fără să simt nevoia de a le înfrumuseța sau de a mă prezenta într-o lumină favorabilă. Monologăm singur cu mine, iar Raj nu era o prezență străină. De altfel, tânărul se purta la fel, ceea ce dădea serilor noastre un firesc absolut.

Descoperii treptat că aveam date temperamentale comune.

Desigur, între noi contrastele abundau. Românul era ambasadorul unui popor liric și constructiv, de o tinerească receptivitate față de nou, totuși greu de uimit, o ironie nesecată, respirând însă prin toți porii o pilă sete de absolut. În Raj se vădea reprezentantul Indiei aprinse și disciplinate de canoane milenare, a Indiei meditative și musonice. Între aceste două lumi nu păreau cu puțință asemănări. O sensibilitate sporită, datorată stării mele bolnăvicioase, apoi intuiția, în fine cunoașterea, fie și parțială, a țării în care ne aflam mă ajuta să descifrez dincolo de diversitatea formelor, înrudirile. Descopeream în Raj un echilibru identic cu al meu între atenția îndreptată spre lume și privirea interioară, o formulă caracterologică apropiată, care făcea tot mai de prisos explicarea între noi a

gesturilor și a reacțiilor noastre față de lucruri și oameni. Manifestam preferințe comune și reprobam aceleași fenomene. Este drept că, dacă aceste descoperiri își dezvăluiau pentru mine întreg neobișnuitul, Raj le observa mai puțin. Se compensa prin atenția cu care întorcea capul după tinerele trecătoare, care pentru mine prezentau mult mai puțin interes. Asemenea manifestări țineau să-mi amintească importanta diferență de vârstă dintre noi.

De altfel, Raj era făcut să atragă privirile fetelor. Fără a fi un atlet, destul de puțin înalt, se bucura de o înfățișare plăcută. Avea un ten auriu. Brațele subțiri și puternice, cu mușchii întinși sub pielea netedă, se diferențiau puternic de brațele mele, bronzate și încă voinice, dar cu vitalitatea în vădită scădere. Ale lui Raj iradiau lumină. Ale mele sugerau apusul. Brațele lui Raj nu avea nimic din fierbințeala pe care te așteptai s-o înmagazineze. Tot soarele era reflectat înapoiat cu promptitudine lumii.

Deseori toate acestea mă oboseau, mă iritau. Dar nu diminuau curiozitatea pe care tinerețea înfloritoare o provoca omului aflat în pragul îmbătrânirii.

Cine putea bănuși că răul avea să se declanșeze chiar de aici?

Alături de mine, Raj arbora o nepăsare firească față de valoarea și estetica anilor săi și nu ghicea că în prietenul lui se înrădăcinase, în dauna interesului de până acum, un sentiment degradant. Eram, de

pildă, gelos pe brațele lui. Mi se părea o injustiție faptul că ele nu-mi aparțin, că nu mi le pot pune ca pe o pereche de mănuși, aruncându-le pe cele uzate. Rațiunea se opunea, dar îmi cunoșteam mâinile: tânjeau în neputința lor de a intra în formele juvenile ce li se înfățișau. Raj în ansamblu devenea tot mai mult pentru inginerul bolnav reprezentarea tinereții victorioase, în fața căreia bătrânețea se dezagregă, iar moartea caută un ungher în care să se ascundă.

3

Curând n-am mai putut suporta. Nevoia de a disimula invidia care submina tot mai definitiv prietenia mea pentru Raj mă făcea abject în proprii mei ochi. Izbutii să nu mă trădez, dar într-una din seri, când a întrebat de mine, indianul nu m-a mai găsit la hotel. Îl părăsisem, lăsând alor mei numai câteva rânduri prin care ceream să nu fiu căutat și mă angajam să revin la data plecării spre țară.

În noua mea cameră mă zăvorâi, hotărât să las afară tot ce mă coborâse în fața judecății mele de-a lungul ultimelor săptămâni. Eram conștient că întreaga complicație fusese rezultatul stării mele de spirit, al prăbușirii nervoase pe care o sufeream. Neputința de a o stăpâni mă exaspera. Voința nu-mi dispăruse însă cu totul. Evadarea mi-o dovedea. Hotărâi să nu ies până în trei zile, făcând din respectarea acestei decizii proba rezistenței în fața

stihiei.

Ceea ce nu izbutise rațiunea au înfăptuit istovirea nervoasă și inaniția. În cele două zile de încarcerare îmi regăsii îndârjirea din epocile laborioase.

În a treia dimineață eram sănătos, pe cât puteam fi. Mă simțeam o păstaie goală. N-aș fi putut vorbi. Tenebrele dispăruseră, lăsându-mi în cap un cenușiu inform și calm.

Coborâi clătinându-mă, urmărit de privirile necunoscuților cărora le tăiam drumul.

În fața unei tarabe, mă așezai neinvitat pe scaunul vânzătorului, care se ridicase politicos și începui săi mă-ndop cu turtă dulce și fructe, bomboane și pesmeți. Mi se părură delicioase. Când mă simții sătul, scosei un pumn de mărunțiș și, lăsându-l pe tarabă, plecai fără să răspund întrebărilor îngrijorate ale omului.

M-am întors la hotel, am intrat în odaia mea și m-am întins pe pat. M-am trezit după treizeci de ore, înconjurat de tovarășii mei palizi și nedormiți. Le-am surâs. Cred că nimic nu-i putea surprinde mai mult. Mă luară cu ei fără ca eu să opun vreo rezistență. Meraserăm cu alai la primul frizer, căci aveam o barbă de patru zile.

Încurajați de comportarea mea civilizată, opriră la un restaurant, unde sărbătorirăm, cu precauțiune însă, regăsirea. Conveniseră, pesemne, să nu mă întrebe nimic. Îmi comunicară vestea că plecăm peste

o săptămână.

4

Patru luni mai târziu ieșeam dintr-un sanatoriu de psihiatrie din București. Eram complet refăcut. Îmi simțeam nervii spălați, apretați și călcați. Îmi regăsisem echilibrul fizic, vedeam, auzeam, mâncam cu o poftă nefirească, în general funcționeam ca o mașină prea nouă, cu un lustru festiv și de o precizie bătătoare la ochi.

Moartea nu mă mai preocupa, era o etapă banală, o bornă pe lângă care aș fi trecut nepăsător. Amintirea crizei mele se comprimase într-un ungher obscur. Nimic nu mă îndemna s-o stârnesc. Mi se părea total neverosimilă, refuzam să-i acord vreun sens. O ascunsesem medicilor în chip firesc, fără să deliberez. Își pierduse actualitatea.

Sănătatea mea regăsită îmi dădea o splendidă stare de spirit, puțin artificială, poate, dar justă ca o geometrie.

Mihai și George, băieții mei, făcuseră ca la data ieșirii tatălui lor din sanatoriu să se afle în concediu. Și, astfel, a doua zi descindeam în Sinaia, toți trei cu schiurile pe umăr. Soțiile lor trebuiseră să rămână acasă, așa hotărâse judecata fiilor mei, și recunosc că ne-am supus fără protest.

Cred că nici un sport n-are vitalitatea schiului.

Multe cer un efort superior, dar nici unul nu dă satisfacții mai nobile. Căci plutirea pe albul imaculat răsfrânge asupra îndrăznețului ceva din inefabilul spațiilor din care ne vine zăpada. Probabil de aceea nu mă gândisem nici o clipă că aș putea să par ridicol, la o vârstă respectabilă și nu prea tras prin inel, cu cele două tălpi de mahon pe umăr. Corespundeau cu peisajul meu interior și aceasta-mi era de ajuns. Faptul că nu schiasem niciodată nu prezenta importanță. Băieții aveau să mă învețe.

Începură cu tot tactul pedagogic de care se simțeau capabili. Curând se contraziceau însă cu ardoare, luându-și vorba din gură unul celuilalt, polemizând întru apărarea metodei proprii și pentru denigrarea ereziei adverse ca doi profesioniști. Altminteri nu se sfiau să râdă împreună de stângăcia elevului lor. Dezarmanta mea bună-dispoziție dizolvase tracul și îngrijorarea cu care porniseră.

Erau mulți schiori cu care schimbam o vorbă, două, dar nu cunoscurăm pe nimeni mai îndeaproape. Fiii mei mă fereau de oboseala de a face cunoștințe, de a întreține relații. Mă îndopau cu aer curat și mă obligau să dorm cât șapte, ceea ce era destul de plăcut. Astfel, pe neobservate, elevul învăță dificilul balet pe zăpadă și curând fu lăsat să-și încerce forțele în compania celorlalți începători. Într-adevăr, nu era secetă de concursuri. În fiecare dimineață aveau loc câteva, pe cele mai ingenioase categorisiri.

Într-o zi avui surpriza de a mă auzi chemat la startul uneia dintre întrecerile la care asistam. Băieții mi-o făcuseră. Mai în glumă, mai în serios, hotărâi să mă prezint. Ideea concursului pusese stăpânire pe mine. Pesemne că nu toate laturile inteligenței noastre se maturizează în același ritm...

La start, majoritatea concurenților erau aproape copii. Mă simțeam emoționat. Îmi verificam pentru a zecea oară legăturile, îmi dregeam în mod inutil glasul și râdeam prostește spre ai mei. Priveam pârția sclipitoare și uneori mi se părea că urcă, în loc să coboare într-un univers cu alte coordonate.

Mă calmai brusc când, în sfârșit, mi se dădu și mie plecarea. Aveam atenția perfect trează. Timpul curgea încet, încât primii metri de alunecare păsură că durează minute. Zăpada se vedea, granulată, pe marginea urmelor lăsate de cei dinaintea mea. La câțiva metri, brazi și molizi cu coaja aspră întindeau brațele. Viteza creștea. Căutam să prind vântul, să-mi joc genunchii pe jumătate îndoți.

Undeva, la dreapta, urcau, cu schiurile de-a latul, câțiva tineri în flanele foarte colorate. Aș fi vrut să-i salut. Dar acum înaintam repede. Nu mai puteam privi în lături. Vedeam numai drumul, și pe acela în linii generale, ca printr-o ceață. Aerul mă izbea, dându-mi, cu violența lui, o senzație de forță. Aproape că zburam, deși panta nu era mare. Țâșnii ca un bolid printre două limbi de copaci care se apropiau până la câțiva metri, ca niște chei ale fluviului de

zăpadă. Mai departe se zăreau altele. Vâjiitul continuu al aerului îmi dădea o stare de beție. Priveliștea plutea în irealitate, noțiunile sus și jos deveniseră vagi, se confundau. Și atunci s-a petrecut. Prin vuietul care-mi căptușea urechile a străbătut, ca dintr-o hrubă a memoriei, strigătul. În aerul glacial răsună uluitor de limpede. Vibra cristalin, deși grav, și făcea spațiul alpin să-mi repete numele:

— Nene Macri!

M-am rostogolit ca un bulgăre de zăpadă, nimerind cu toată viteza între molizii cei mai apropiați. Am auzit zgomot de răzătoare, o lovitură puternică, apoi m-am oprit.

Fusesse glasul lui Raj.

5

Cele ce au urmat mi s-au clarificat, treptat, în spitalul din Sinaia. Mai întâi, când mi s-a luat ceața de pe ochi, am crezut că albul ce-l vedeam e tot pârtia. Era peretele. Nu mă durea nimic, dar capul nu mi-l puteam urni din loc. Când au văzut că mi-am revenit, mi-au administrat o injecție, și iar nu mai știu nimic. M-au ținut multă vreme într-o stare de semiconștiență.

Într-o zi, deșteptându-mă, rămăsei cu ochii închiși. Voiam să aud, să observ, refuzam narcoticul. Dar nu mă simțeam capabil să vorbesc. Am înțeles că aveam capul fixat de niște suportți, ca să nu-l mișc.

Numai o mică parte din obraz nu era bandajată.

Aveam dureri, așa că gemui și astfel mă trădai. Un medic fu chemat. După ce se convinse că putem comunica, îmi ceru să rămân în totală imobilitate, explicându-mi că mi se făcea o grefă de piele pe obraz. Dacă nu țineam să rămân parțial desfigurat, trebuie să dovedesc disciplină. Am închis ochii în semn că accept.

A durat mult. Treptat îmi recăpătăm forțele și în scurtele răgazuri de stare trează îmi puneam probleme. Să fi fost, într-adevăr, glasul lui Raj? Nu era exclus. Ne aflam în plină vacanță universitară. Atunci de ce nu se arăta? Doar mă recunoscuse, mă strigase, accidentul se petrecuse sub ochii lui. Drept răspuns îmi apăreau sclipirile de superficialitate amuzată pe care le surprinsesem la el încă din zilele cunoștinței noastre. Și avui pentru Raj surâsul sceptic al unui bătrân. De altfel, analizam cu greutate și mă simțeam străin de mine, falsificat de medicație.

În sfârșit, avu loc operația finală și începu vindecarea. Aveam dureri mari, ceea ce nu-i împiedica pe doctori să-și frece mâinile, satisfăcuți de reușită. O ultimă operație plastică avea să șteargă aproape orice urmă a accidentului. Capul meu bandajat semăna dizgrațios cu o minge enormă de gheață sau cu o cască albă de cosmonaut. Dar nu mai eram imobilizat.

Acum, că nici drogat nu mai eram, fracturile se dovedeau și ele dureroase, iar eu tot mai puțin răbdător. Aveam ciudate stări de neliniște, o nerăbdare mă furnica prin tot corpul. Devenisem nervos. Câte o ieșire violentă aducea lacrimi în ochii surorii jignite. Apoi regretam. Venea parcă un altul, veneam eu, omul care depășise cincizeci de ani și-l mustra pe cel dintâi. Întins în pat, neputând să fac decât puține mișcări nedureroase, mă concentram în privirea pe care o aruncam în conștiința mea. Simțeam cum se manifestă în mine un mic animal revoltat, care are gesturi abrupte și porniri anarhice. Acestea se limitau, ce-i drept, la o mișcare cu piciorul pe care fractura o interzicea ori la o privire pe sub sprâncene în chip de sfidare adusă lumii întregi. Câteva clipe mai apoi reîncepea domnia logicii, a experienței, mă regăseam. Straniu este faptul că în anume momente micul revoltat și judecata critică se manifestau concomitent, iar tot mai des monoloagele moralizatoare *ale mele* erau ascultate cu furnicăături în palme de *celălalt*. Toate acestea mă speriară. Îmi amintii criza din toamnă și mă temui că forțele nervoase încep din nou să manifeste uzură.

Revedeam cu limpezime amănuntele accesului de nebunie din India și mi se părea că prevăd un altul.

M-am consultat cu doctorul Pricopan. Acesta

mă privi pătrunzător și, liniștit probabil în ce privește resursele mele psihice, îmi povesti:

— Încă nu ți s-a spus totul despre accidentul dumitale. Trebuie să știi că s-a soldat cu o puternică comoție cerebrală. De altfel, am vrut s-o afli cât mai târziu. Măsura face parte din tratament.

Într-adevăr, vizitele ce promisem de când eram conștient se puteau număra pe degete.

Pentru combaterea comoției cerebrale, doctorul Pricopan folosisese o metodă originală. Introdusese în diencefalul meu un program în prealabil înregistrat de la un om sănătos. Ca să pot înțelege, ca nespecialist, doctorul îmi aminti de vechea metodă de stimulare a activității inimii bolnave cu ajutorul biocurenților unui cord în stare de sănătate perfectă. Diferența era fundamentală, deoarece în hipotalamus, acolo unde hotărâse știința să-și impună voința, se află centrii superiori ai sistemului neurovegetativ. De aici se dirijează întreg ansamblul orchestral al organismului. Aplicată cu multe precauțiuni, metoda se dovedise până acum practic infailibilă, vindecarea era totală, urmele păreau excluse, după cum o demonstraseră numeroase cazuri precedente.

— Vreau să spun, preciză medicul, că ciudățeniile de care ni te plângi pot fi excese de imaginație, după cum pot fi totuși simptome reale, în care caz au o importanță neașteptată. De aceea, te rog să le observi cu obiectivitate și să le înregistrezi, ceea ce voi încerca și eu, de altfel.

Pricopan mă părăsi destul de îngrijorat. În ce mă privește, eram foarte încrezător.

Vindecarea prospera. Primii dezlegarea să ies, întâi în cârje, apoi în baston. Mai târziu începui gimnastica specială. Mi se recomandă să mă plimb, să-mi refac mersul.

Într-o zi, pe terenul de sport, unde priveam un joc între convalescenți, o minge nimeri între mine și un alt spectator. Atunci, cu un gest firesc, m-am grăbit să-l driblez pe vecinul meu și să trimit mingea puternic spre centru, după care m-am prăbușit înapoi pe bancă, pradă unor suferințe cumplite. Vecinul mă certă, știa cum stau cu fracturile. Ceea ce nu-i puteam explica era însă faptul că de multe decenii piciorul meu nu mai avusese prilejul de a lovi o minge și-și pierduse orice reflex.

Nu o dată, pe terenul de care acum aproape că nu mă mai despărțeam, mă pomeneam strigând, ridicol între pușinii spectatori bolnavi, îndemnuri către echipa preferată, ca pe cel mai autentic stadion bucureștean. Și aceasta o făceam eu, care nu mai călcasem pe un teren de sport din copilărie.

Când mă surprinsei trăgând cu ochiul după surori hotărâi să-mi trag palme. Avertizat de observatorul din bine, medicul făcea ochii mari. În trei luni de zile se schimbaseră ceva. Analizele ar fi trebuit să-l entuziasmeze, dar pentru aceasta simțea nevoia să-mi înțeleagă evoluția. Tensiunea scădea către treisprezece cu opt, respirația devenea tot mai

regulată. Îmi plăcea dimineața să trag aerul rece până-n fundul plămânilor. Slăbisem mult, dar mușchii nu deveniseră flasci, nici pielea nu atârna, cum se întâmplă persoanelor de oarecare corpolență când pierd în greutate. Aveam o poftă de mâncare sporită, în schimb colesterolul aproape că dispăruse. Mai erau microsimptome pe care nici nu le puteam descrie: ușurința cu care întorceam capul, mobilitatea privirii, jocul tot mai viu al ideilor.

Totul fu lăsat la o parte în clipa în care mă îndrăgostii.

Mai întâi am crezut că mi se pare. Umblam pur și simplu toată vremea după superba șefă a laboratorului de electronică medicală. Găseam infinite pretexte puerile pentru a-i adresa cuvântul. În sfârșit, sufeream departe de ea. Tânăra doctoriță îl observă pe ciudatul pacient cu purtări neînțelese. Stătusem și până atunci de vorbă, știa despre călătoriile mele, mă privea ca pe un om cu experiența vieții. Și deodată această curte insistentă, această manieră ieftină! Ezită înainte de a se supăra. Înțelegeam, și cu atât mai vârtos mă înfuriam pe stângăcia mea. Mă trădau însă clipele de pornire spontană, când nu-mi făceam probleme.

Ca niciodată într-o asemenea împrejurare, mă simțeam în dreptul meu. Nu vedeam nici o contradicție între istoria amoroasă și faptul că împlinisem cincizeci și doi de ani, și aveam doi băieți însurați. Când mi se aduna familia în jur mă simțeam

În continuare conducătorul ei legitim și primeam cu satisfacție atenția și dragostea fiecăruia. Revederea lor nu-mi diminuă interesul pentru frumoasa mea, iar fulgerătoarea iubire nu impieta asupra amintirii Matildei, dispăruta mea tovarășă de viață.

Îmi lipsea cu desăvârșire sentimentul vinei care apasă cu atâta tristețe asupra iubirilor târzii. Eram un îndrăgostit plin de fantezie, degajat în fața iubitei și în același timp înțelept, judecându-i lucid luminile și umbrele, fără s-o iubesc mai puțin pentru acestea din urmă.

Lia îmi mărturisi mai târziu, când devenise soția mea, că ceea ce o împiedicase multă vreme să răspundă în vreun fel asalturilor mele a fost lipsa de concordanță dintre conversația mea alertă și spirituală, dintre modul glumeț de a o înconjura cu atenții departe de orice desuetudine și duioșie matură, bagajul de experiență umană pe care-l trăda îndrăgostitul în alte momente.

Om al medicinei și femeie, Lia observă cu atenție procesul. N-a fost o adaptare treptată, o împăcare, un acord între două porniri, ci, în mijlocul anarhiei caracterelor, nașterea unuia nou. Între manifestări superficiale și meditații paterne apărea tot mai des un tânăr - după spusele ei - fermecător. Ceea ce admira la el era seninătatea, care nu fugea de probleme, ci le căuta și le diseca, bazându-se, evident, pe tot ce poseda bătrânul. Mobilitatea gândirii, a expresiei se păstrase, dar unde erau

superficialitatea, risipirea gratuită a forțelor? Cuceritorul își permitea mici fantezii, precum un buchet lăsat pe fereastra laboratorului, dar n-ar mai fi sărit înuntru, ca altădată, cu glezna încă în ghips, pentru a o surprinde pe Lia cu prima sa declarație.

Tânăra mea iubită acceptă să ne vedem, dar nu răspunse dragostei mele decât mai târziu, când schimbarea se desăvârșise. La ora aceea înregistrasem un noian de fapte care-l făceau pe doctorul Pricopan să rămână pe gânduri. Era suficient, de altminteri, să mă privească, să-mi vadă chipul întinerit, pielea obrazului netedă, departe de cutele vârstei mele reale. În privirea dreaptă cu care-l întâmpinam respira o dragoste de viață statornică și convingătoare. Aveam gesturi calme și precise, un perfect simț al echilibrului. Gimnastica mă transformase într-un bărbat bine antrenat, puternic, armonios construit, cum nu fusesem niciodată. De acest om se îndrăgostise Lia.

7

Încă de pe când abia începusem să ies în curtea spitalului, pe terenul de sport, când starea mea era considerată în ameliorare, am primit o vizită neașteptată. Îmbrăcat corect, cu flori în mână s-a prezentat la spital Raj.

L-am revăzut cu plăcere, dar nu m-am bucurat pe măsura evenimentului, preocupat cum eram de

conflictele mele interioare. Venirea lui nu mă surprindea. Era imposibil de explicat, dar senzația pe care mi-o crea tovărășia lui era aceea de a-l fi avut alături vreme îndelungată. Slobod la gură cum devenisem, i-am spus-o. A râs. Ne aflasem în paturi alăturate numai vreme de câteva zile. Grefa mi se făcuse de pe brațul lui. Și tot el servise de „donator” pentru înregistrarea bioelectrică necesară tratamentului comoției mele cerebrale. L-am îmbrățișat. Raj nu mă trădase. Nu eram surprins. Suna ca o concluzie elementară pe care eu însumi ar fi trebuit s-o trag pe baza premiselor existente. M-a durut îndoiala trecută, oricât de secretă fusese. L-am obligat să-mi explice de ce tocmai el s-a, oferit pentru grefă, când băieții mei ar fi făcut-o din prima clipă.

— Îți amintești, mi-a spus, cursa ta pe schiuri? În ziua aceea suiam și eu pârția, cu un grup de studenți. Îți pierdusem urma încă din India, cu plecarea voastră precipitată. Am admirat coborârea ta, deși se mai ghicea schiorul începător. Când te-ai apropiat,, te-am recunoscut. Nu mi-am putut stăpâni un strigăt. Eu sunt vinovat de accident. Am fost primul lângă tine. Te-am urmat la spital în ambulanță. Când fiii tăi au aflat că este nevoie de grefă, propunerea mea și fusese acceptată.

Cu prilejul acelei întâlniri am re trăit emoția accidentului și nu mi-am pus alte probleme. Treptat m-am simțit însă tentat să fac legături. Am consultat-o pe Lia: oare grefa de la un om tânăr

poate introduce în cineva... personalitatea altuia? Lia râse cu poftă de mecanicismul meu de profan. Mie însumi mi s-ar fi părut facilă o atare explicație.

Doctorul Pricopan nu-mi putu nici el lămuri nimic și-mi dădu un singur sfat: să nu mă las obsedat, să nu redevin ipohondru, ci să mă bucur din plin de avantajele noii mele tinereți. Ceea ce am și făcut.

Când medicii mi-au permis-o, mi-am reluat munca. Am lucrat în țară, apoi din nou am călătorit. Mă căsătorisem. A doua tinerețe a mea devenea un fapt notoriu. Acum puțini m-ar mai fi deosebit de cei doi fii ai mei. De câte ori reveneam după câte o absență mai lungă, înregistram privirile lor mirate și primeam bucurosi complimentele.

Cu timpul am observat că Mihai începe să se rotunjească, iar George chelește. Pe trăsăturile lor se săpau cute, semănând cu ale mele de pe vremea când mergeam spre patruzeci și care dispăruseră.

Lia însăși înceta să mai arate ca o fetișcană. Numai eu nu mă schimbam.

Trecuseră ani de zile și singur eu rămăsesem în starea la care ne aliniase pe toți aventura mea. Încă după primii zece ani de la accident, între fiii mei și mine se instalase o jenă care ne făcea să nu ieșim, pe cât posibil, împreună. Numai Lia era veșnic îndrăgostită, dar și ea purta în ochii adânci ca și cerul nocturn o melancolie constantă.

Depășisem șaizeci de ani. Fusesem de mai multe ori chemat la comisia de pensionare. Nu era ușor să le explic că n-am urmat tratamentele Parhon-Aslan. Ultima discuție a fost interminabilă și, dacă n-aș fi manifestat suficient simț al umorului, ar fi rămas și ineficace. Într-o privință ne-am înțeles totuși, în cele din urmă, și anume în aceea că n-are rost să fiu pensionat dacă n-o doresc. Mi-au acceptat cererea de a-mi continua activitatea.

Conflictul era rezolvat, dar acum eu am fost acela care m-am hotărât să dau de capătul firului.

Aveam greutăți la întreprindere, unde funcționarii tineri îmi reproșau că-mi declar o vârstă fantezistă, mă îndepărtam de copii și alimentam durerea ascunsă a Liei. Trebuia să acționez, și cu energie.

Atunci l-am cunoscut pe profesorul Severin.

Insistențele mele l-au determinat să întreprindă un studiu de durată. El a avut ideea să compare datele mele biologice cu ale lui Raj. L-a făcut să-i trimită zeci de diverse analize, dintre cele mai rafinate, iar pe mine m-a supus la infinite plictiseli.

Când, în sfârșit, a considerat munca sa încheiată, m-a chemat la el. Nu mai avea nici un fel de înfățișare profesorală. Era distrat și abuza de mișcări inutile.

— Deocamdată, îmi spuse, nu sunt decât în

posesia unei ipoteze. Ea trebuie verificată multiplu. Cazul dumatile este unic în analele medicinei și o concluzie revoluționară într-un domeniu fundamental precum acela al bătrâneții și morții nu se poate baza pe o excepție. Dar personal sunt convins că ne aflăm în fața unei reguli.

Profesorul mi-a explicat că a constatat, după nenumărate reverificări, că datele mele biologice coincid cu ale lui Raj până în amănunte de mare subtilitate. Este un caz rarisim, ca și descoperirea a două amprente digitale identice. Corpul meu fusese un înțelept, se purtase ca și cum ar fi recunoscut în Raj un frate biologic. Aceasta era logica manifestărilor absurde de altădată. Vechea mea criză avusese nevoie de motive aparente. A folosit predispoziția de a melancoliza în fața morții. Entuziasmul exagerat în fața sănătății lui Raj, a tinereții lui ținea și el de mersul bolii. Așa s-a instalat sensibilitatea sporită, dincolo de orice simț al proporțiilor, pentru tot ce ținea de fenomenul Raj.

Ceea ce urmasa era mult mai interesant. Cuvintele profesorului îmi tăiau respirația.

Se pare că introducerea în diencefalul meu a programului produs de cel al lui Raj provocase efectele uluitoare ce se observau. Identitatea biologică făcuse ca formula lui Raj să aibă o rezonanță neașteptată în diencefalul meu. Deși în general nu sunt posibile „grefe” între formulele microbioelectrice ale indivizilor, de regulă, total

diferite, în cazul nostru excepțional organismul meu nu preluase numai șocul necesar combaterii comoției cerebrale, ci își însușise în mod firesc și în totalitate ritmul diencefalului lui Raj. Astfel, pe lângă vindecarea rapidă, „donatorul” a trecut „beneficiarului” și coordonatele sale de tinerețe, făcând ca în scurt timp aibă loc procesul de întinerire prin care trecusem, proces mijlocit de reconsiderarea fundamentală a activității glandelor endocrine.

Neașteptata regenerare a organismului îmi afectase atât structura interioară cât și înfățișarea. Cât privește latura psihică, rezultatul se dovedea o simbioză. Criza de adaptare se manifestase paradoxal, trecuse prin elemente de tinerețe deșuchetă, ca și de îmbătrânire prematură. În schimb, odată realizat echilibrul, noua conștiință se manifesta ca una tânără care păstra însă concluziile, experiența și caracterul individului. Desigur, procesul de îmbătrânire avea să fie reluat. Dar el urma să se desfășoare cu mult mai încet, greu perceptibil, din cauza vitalității sporite a omului „altoit” pe cale bioelectrică.

Profesorul alătură două fotografii. Prima înfățișa un Raj care depășise trei decenii, având acum trăsături clasice și o altă lumină în priviri. Din cealaltă priveam eu. Judecând cu obiectivitate, arătam cel mult douăzeci și trei de ani. Această primă confruntare îmi tăie respirația. Ridicai o privire interogativă spre cel care mi-o prilejuise.

— Se pare, surise el, că avem de-a face cu un fel de „vaccin”. Este evident că, după ce operația inițială v-a adus pe dumneata și pe Raj la un numitor de vârstă comun, „îmbătrânirea” dumatăle progresează încet, într-un ritm mult diminuat față de cel normal. Raj îmbătrânește înaintea dumatăle!

Cea mai revoluționară dintre concluziile sale profesorul mi-a șoptit-o aproape, întrucât se apropia de nebunie și basm.

— Nu înțelegi? îmi spunea. Peste douăzeci sau chiar patruzeci de ani, operația se poate repeta în sens vers. Când Raj va fi față de dumneata în situația în care ai fost față de el atunci când l-ai cunoscut, adică el va avea cincizeci de ani, iar dumneata să zicem treizeci, vei fi în măsură să-i redai, la rândul dumatăle tinerețea. Aș îndrăzni să spun, profesorul tuși, cu fruntea umedă de emoție, că ciclul acesta poate fi reluat de multe ori și că e de prevăzut pentru dumneavoastră o longevitate greu de limitat.

— Cum, profesore, vorbii atunci când putui lega două vorbe. Înseamnă că nu vom mai muri niciodată?

— Există posibilitatea unui accident sau a dispariției unuia dintre parteneri. În sfârșit, nu știu dacă metoda va funcționa practic la infinit. Procesul regenerării celulei nervoase, care încă n-a fost elucidat teoretic, se rezolvă, pare-se, empiric în cazul dumneavoastră. Totul trebuie studiat, firește, și aceasta va dura foarte mulți ani. Dumneavoastră însă, surâse profesorul, dumneata și Raj veți avea

timp s-o faceți.

Am plecat amețit din cabinetul savantului. Trebuia să gândesc, să reevaluez lucrurile. Noua mea situație îmi impunea o comportare aparte, de o altă umanitate, față de cei din jur, față de cei dragi. Trebuia să-i fac să înțeleagă și să accepte ceea ce nu mai fusese înțeles și acceptat.

9

Profesorul nu se grăbea să dea publicității rezultatele cercetărilor. Eu însă eram neîmpăcat. L-am convins pe profesor să se dedice studierii ipotezei sale. Împreună am găsit posibilitatea de a se crea o evidență internațională a datelor biologice ale indivizilor. Am militat cu multă convingere pentru realizarea ei. Câțiva ani după revelația noastră, la Brașov funcționa Institutul mondial de fiziologie comparată, cu o neasemuită bibliotecă, în care se află fișele de sănătate ale tuturor indivizilor de pe glob. Ținute la zi și comparate continuu cu ajutorul automatelor statistice, fișele au arătat că, la populația terestră, coincidențele biologice sunt mai frecvente decât se credea. De atunci încolo, metoda profesorului Severin a fost unanim acceptată.

Cercetări lărgite au dus la concluzii noi. Se consideră posibilă modificarea la oameni a unora dintre datele biologice care nu coincid, fapt care va permite aplicarea mai largă a metodei. Problema se

află în studiu și formează obiectul principal al cercetării conjugate a savanților lumii, repetând la un nivel inimaginabil mai înalt asaltul mondial împotriva cancerului.

Din nefericire, Lia n-a făcut parte dintre aceia care și-au găsit un alter-ego. Era, într-adevăr, unică. S-a stins după multe decenii de căsnicie luminoasă, peste fericirea căreia nu a apăsas decât fatala noastră despărțire.

Soția mea s-a dovedit un caracter puternic. N-am putut să surprind la ea nici o manifestare de protest, de contestare a stării de lucruri. Toate strădaniile de a o salva au dat greș. S-a stins împăcată, frumoasă în bătrânețea ei feerică și, nu-mi pot alunga impresia aceasta, îndrăgostită încă.

Singurătatea de care mă temeam nu m-a copleșit. Lucrez la institut împreună cu venerabilul profesor Severin și cu Raj. După douăzeci de ani de la cunoștința noastră am fost, într-adevăr, în măsură să-i înapoiez prietenului meu bunul cel mai de preț pe care mi-l putuse dăru: tinerețea.

Ne-am schimbat amândoi viața din temelii. Am urmat medicina și cred că-i suntem ajutoare prețioase profesorului, care ne dă atâta lucru cât putem duce.

Din privirile cercetătoare ale acestuia văd că așteaptă să surprindă din nou pe fața mea interesul pentru dragoste. Dar e prea devreme, Lia mă însoțește mereu, acoperind orice altă prezență

feminină. Uneori mă gândesc că la fel am resimțit pierderea Matildei, pentru ca, unsprezece ani mai târziu, să mă îndrăgostesc nebunește. Sunt încă plin de imaginea Liei, dar cine știe dacă viitorul îndepărtat nu-mi rezervă noi capitole de iubire. Nu le aștept, nu simt nevoia să le provoc. Le voi primi așa cum le va scrie viața, în mersul ei firesc. Eu am timp.

FEMEIA COSMICĂ

o comedie fantastică în 4 tablouri

Personaje

ICE - o fată ca în scrierile de anticipație;

NONA - opusul ei, care-i seamănă leit;

VAL - un tânăr ca mine și ca tine;

MIȘI - colegul și prietenul său;

PROFESORUL - nu totdeauna e plicticos;

AUGUST - un automat spiritual;

HIPPOCRAT - un medic automat.

Cercetători, vizitatori din alte lumi.

TABLOUL I

laboratorul minus

Aparatură spectaculoasă. O dublă fereastră de cuarț spre Camera rece, către care duce și o masivă ușă etanșă. O altă ușă leagă laboratorul de restul institutului. În scenă se află Val și Nona. El se plimbă nervos, ea are un surâs afectuos și tot «odată amuzat.

VAL: A câta oară am repetat experiența noastră?

NONA (haz de necaz): Nu mai știu, Val. E greu de numărat. Dar avem o evidență...

VAL: Și al câtelea eșec înregistrăm?

NONA: În orice caz, nu cel din urmă! (Cald.) O dată va reuși.

VAL (s-a oprit): Faptul că între timp vom ajunge la vârsta memoriilor e lipsit de importanță! (Reia plimbarea.) Repetiția însă, repetiția... (Își trece o mână prin păr).

NONA („doct”): Profesorul spune: «Cunoscutul nu-i decât învelișul necunoscutului! Să nu ne temem de cunoscut. Repetiția ascunde unicul, banalitatea acoperă ineditul...» Suntem în preajma revelației, nu se poate altfel.

VAL: Ce te face să crezi?

NONA: Faptul că ești la capătul puterilor, că bunele tale maniere încep să te supere ca un guler prea strimt. În curând vei trânti totul la pământ, ceva o să facă explozie și la lumina cataclismului vom vedea adevărul!

VAL: Ei bine, da! Până și o explozie ar spune ceva! Pe când inerția asta...

NONA: Val, nu putem desăvârși Mașina frigului fără o condiție primordială. Trebuie să ne păstrăm obiectivitatea. Soluția este aici, lingă tine, în preajma noastră. O arată calculele. (Cu spirit.) O semnalează antenele unei îndrăgostite. Îndrăznește să n-ai încredere!

VAL (are ochii strălucitori): Nici o femeie nu se

poate bucura de o calitate fără s-o absolutizeze și s-o transforme astfel în contrariul ei.

NONA: Faci elogiul omului de știință sau al tinerei agreabile și spirituale în tovărășia căreia îți consumi ceasurile libere? În numele cui să mă supăr?

VAL: Laudă ție, posesoare a două identități. Când frumusețea devine o povară și trena admirației publice îți apasă umerii, o schimbi cu ținuta severă a omului de știință și beneficiezi de liniște. Dimpotrivă când ne înzăpezim în zona frigului, când experiențele se prefac în enigme, ajunge să arunci o privire în oglindă, ca totul îi jur să se însenineze. Vai ție, ești o ființă excepțională. Soarta ta e pecetluită: vei fi soția mea.

NONA: Oh, Val, ce imens noroc am avut să te cunosc într-o perioadă a eșecurilor!

VAL: O-ho! Mulțumesc! Un compliment bine frapat!

NONA: Bărbații nu știu să poarte succesul. E o artă strict feminină. Spune-mi, n-ai observat că odată atins țelul, satisfacția rămâne minoră?

VAL: În ultima vreme n-am avut ocazia.

NONA: Asta nu mă contrazice.

VAL: În aceleași condiții tu ai înflori, ai deveni și mai strălucitoare.

NONA: Fără îndoială. Pe voi vă caracterizează pasiunea unică. Până și cei mai nestatornici dintre bărbați iubesc o singură idee sau o singură pereche de ochi în fiecare ceas al vieții lor, chiar dacă în

ceasul următor va fi vorba despre alții. Această unilateralitate vă face disponibili pentru absolut. În schimb, când apare succesul, năzuința se împlinește, flacăra își pierde sensul. O reușită perfectă vă anihilează... Dimpotrivă, inima femeilor cultivă pasiunea distributivă. Eu știu că Mașina frigului mă concurează în inima ta...

VAL: Nona, e o copilărie...

NONA: E un fapt. De altfel sper să ies învingătoare! Tu însă n-ai un rival în Mașina asta infernală, ci un colocatar în vastele spații afective ale sufletului meu. Trecând peste faptul că invenția pledează pentru tine.

VAL: Și dacă mâine am zdrobi orice împotrivire a Mașinii frigului?

NONA: Atunci ai rămâne tu.

VAL: Dar asupra mea ai obținut cea mai definitivă izbândă!

NONA: Ceea ce nu mă împiedică să vreau să te mai cuceresc încă!

VAL: Până unde?!

NONA: Până departe. În absolut.

VAL: Dar, bine, absolutul era un teritoriu masculin!...

NONA: Nu uita că am o dublă identitate. Ca om de știință am gustat din mărul oprit al absolutului și nimic nu mi-l mai poate lua.

VAL: Înseamnă că n-o să te plictisești alături de mine.

NONA: Asta am de gând. Și apoi, să nu uităm pasiunile viitoare.

VAL: Poftim?!

NONA: Cele științifice, se înțelege. După Mașina frigului...

VAL (gest disperat): Ah, după! Dar până atunci?

NONA: Până atunci îți ofer, drept cadou de nuntă, un moment de singurătate. Întinde-te în fotoliu, ai nevoie.

VAL: Cum? Mă lași singur cu Mașina frigului?

NONA (surâs): Nu fără să tai orice posibilitate de comunicare între voi. (Scoate de pe tabloul de comandă o piesă mică, dar hotărâtoare pentru funcționarea aparatajului; o ia cu sine.) Pentru evitarea exceselor de zel, a imprudenței cercetătorilor nerăbdători. Destinde-te înaintea victoriei, erou al viselor mele!

(Iese. Val rămâne contrariat, însă amuzat. Se lasă să cadă într-un fotoliu. În Camera rece apare o lumină neclară, acompaniată de câteva acorduri muzicale pline de irealitate. Val tresare, dar lumina a dispărut. Intră Miși).

MIȘI: Aici erai?

VAL: Te miri că mă aflu la locul meu de muncă?

MIȘI: Aș, de unde, am spus-o mecanic...

VAL: Dar tu de ce ți-ai părăsit laboratorul?

MIȘI: Mă dai afară?

VAL: De unde, rămâi.

MIȘI: Până se ridică temperatura instalației

mele la douăsprezece mii de grade, sunt liber.

VAL: Și în loc să bați mingea ori să deschizi o carte, dintr-o superioară grijă față de om, ai venit să-ți vezi prietenul!

MIȘI (o face pe jignitul): Valentin, în loc de fotbal putem boxa.

VAL (plângăreț): Miși, mă doare capul...

MIȘI: „Raționalistul!” în loc să-l doară inima, face o migrenă!... De când a venit Nona în institut sunt mort pentru tine!

VAL: Ești gelos!... Ca și ea, de altfel.

MIȘI: Cum, Nona cea cu numele matematic?!

VAL: Evident, totul se petrece fără cuvinte. Scenele ei de gelozie au forma celor mai concentrate și spornice zile de lucru, a celor mai limpezi ceasuri de relaxare. Dar între noi s-a stabilit un limbaj. O aud, o înțeleg.

MIȘI: Înțeleg la rândul meu că e geloasă pe mine.

VAL: Feroce.

MIȘI: Dar bine, abia azi-dimineață mă întreba de ce am dispărut!

VAL: Ce vrei, doar e femeie, are tot dreptul să se contrazică! E criminal de geloasă pe tine, dar nu ezită să te lipească de capul meu ca pe un plasture.

MIȘI (insinuant): De ce oare? Ești bolnav?

VAL (sare în sus, fuge după Miși, într-un joc pe jumătate copilăresc; îl prinde, îl apucă de piept): Dacă ai murit pentru mine, ce cauți aici?

MIȘI (spășit): Nu știu, poate am venit în chip de fantomă...

(Pauză. Cei doi revin la normal).

VAL (simplu): Miși, sunt necăjit. Cu mașina care nu merge. Cu...

MIȘI: Cu?

VAL: Nu ajunge?

MIȘI: Ba da.

VAL: Afurisit microb al pălăvrăgelii! De ce nu mă opresc aici? De câte ori te văd mă apucă o mâncărime de limbă...

MIȘI: E un omagiu la mormântul prieteniei noastre.

VAL: Îmi lipsești, diavole.

MIȘI (fericit): Dă-i drumul.

VAL: Cum să-ți spun? Mă neliniștește ceva, o prezență ciudată, nu pot să-mi explic, nici nu încerc. Sunt obosit. Atât de obosit încât uneori, dincolo, mi se pare că văd niște lucruri care nu se pot vedea!

MIȘI: Unde „dincolo”?

VAL: În Camera rece. Luminescența, descărcările electrice, fluorescența joacă deseori feste imaginației mele. Zilele trecute mii s-a părut că văd...

MIȘI: Ei bine?

VAL: Miși, tu mă crezi în stare de o viziune?

MIȘI: Vorbești un esperanto pe care nu-l cunosc.

VAL: Să zicem că într-o zi lucrezi în Laboratorul

minus. Că pari a fi în totalitatea facultăților mintale. Și totuși ți se năzare că în Camera rece, ia notă, în locul unde tocmai bătuse un ger foarte apropiat de zero absolut, în cel mai fantastic dintre infernuri... apare cineva.

MIȘI: Cineva?!

VAL: M-am exprimat corect, Miși, cineva, adică o ființă umană, o persoană înzestrată cu viață și chiar cu rațiune.

MIȘI: Imposibil.

VAL: Mai exact: o femeie.

MIȘI: O, atunci e altceva...

VAL: Să lăsăm gluma, faptele sunt dramatice.

MIȘI: Serios?

VAL: Științific.

MIȘI: Nona ce părere are?

VAL: Nu știe.

MIȘI: Mă sperii.

VAL: Prietenia nu trebuie să se sperie. Dragostea e prea sensibilă. În fața ta însă vin cu tot absurdul care mă-nconjură.

MIȘI: Fii serios, omule, te ții de farse.

VAL: Miși, te strâng de gât!

MIȘI: Pe scurt, era frumoasă?

VAL: Poate. E o apariție întrucâtva desuetă, o ființă eterică, despletită, în văluri, ceva cu totul împotriva spiritului pozitiv al Nonei. S-a văzut o clipă și a dispărut... Ce crezi, e grav?

MIȘI: Poate... Pentru Nona.

VAL: Vrei să spui că în subconștientul meu...

MIȘI: Fugi de ea.

VAL: Dar o iubesc! Nu e asta...

MIȘI: Lasă că-i cunosc eu pe colegii mei, savanții. Unul dintre ei a calculat că în ziua în care-și sărută nevasta scrie o pagină mai puțin la studiul său epocal. Un altul plângea pur și simplu la divorț. Își iubea soția ca pe ochii din cap, dar avea ideea fixă că ea îi consumă tot timpul. Și a sacrificat-o pentru știință.

VAL: Miși, o iubesc pe Nona. Ea va deveni soția mea, iar tu, care ești un cinic, vei fi ținut la cea mai mare distanță de casa noastră!

MIȘI: Adjudecat. Spune-mi însă, apariția aceea cel puțin semăna cu Nona?

VAL: Ei bine, nu. Dimpotrivă.

MIȘI: Drace! De altfel, din punct de vedere materialist e perfect explicabil. Vă dondăniți cu atâta convingere! Vă vedeți prea des. În loc să vă rezervați pentru ceasuri lirice, vă tociți nervii în jurul acelorași manete. Prea multă proză!

VAL: Dar bine, avem amândoi aceeași pasiune științifică! Am elaborat împreună un proiect interesant! Trebuie oare să ne apărăm dragostea printr-un divorț profesional? Și apoi, cine să renunțe în favoarea cui? Și e drept oare să renunțe cineva la tema preferată, orice motiv l-ar împinge la aceasta? Nu, eu nu vreau să renunț la Mașina frigului și n-aș putea s-o iubesc pe Nona dacă ar face-o, fie și, pentru

mine.

MIȘI: Dilema e falsă.

VAL: Nu e o dilemă. E un nonsens.

(Din nou lumini în Camera rece. Val e atent).

MIȘI: Ce-i?

VAL: Nimic. Trebuie să mă odihnesc. Curând reîncepem.

MIȘI: Pot să-i spun Nonei?...

VAL: Spune-i ce vrei. (Îl expediază).

MIȘI: Vreau să sper că nu ți-e cu totul indiferentă atitudinea prietenului tău...

VAL (nerăbdător): Sigur că nu. Acum însă lasă-mă singur, trebuie să notez câteva date tehnice pentru faza următoare a experiențelor.

(L-a condus la ușă, a închis-o în urma lui Miși, a încuiat-o. Se întoarce hotărât spre Camera rece a cărei ușă etanșă se deschide. Emoție. Apare Ice, foarte frumoasă, despletită, îmbrăcată în văluri cu care se joacă).

ICE: Cred că ar trebui să spun bună ziua. Așa se spune la voi, nu?

VAL (absurd): Vii din Camera rece?

ICE: Desigur. E foarte interesant.

VAL (uluirea lui nu scade): Cum ai intrat acolo? Dar mai ales cum *ai ieșit* din infernul acela!?

ICE: Infernul!? (Caută.) Nu e ceva foarte fierbinte?

VAL: Acolo (În laborator.) au fost sub două sute de grade minus!

ICE: Două sute șaptezeci și ceva. (Nostalgic.)
De când ai întors asta (Indică o manetă.) nu mai e ca
înainte.

VAL: Nu înțeleg... Ce căutai acolo?

ICE: Am vrut să văd ce este în laborator.

VAL: Ușa era închisă electromagnetic! Are o
greutate de două tone!

ICE: Nu mi s-a părut. De altfel n-am intrat pe
ușă.

VAL: Dar cum?

ICE: Așa cum se intră.

VAL: Adică? (Gest.) Direct prin zid?

ICE: De ce nu?

VAL: („e nebună”): Să admitem. Dar atunci de
ce *ai ieșit* pe ușă?

ICE: Am făcut-o pentru tine. Ca să nu te tulbur
prea tare. (Surâs.) Nu-i așa că m-am purtat atent?

VAL (dezarmat): Cine ești? Parc-ai fi...

ICE:...O Vrăjitoare!! Nu știu. Poate că sunt.

VAL: Ca halucinație ești destul de agreabilă.
Numai să nu pretinzi că ai o existență reală.

ICE (prompt): Cheam-o pe Nona, o să confirme!

VAL (gata la orice pentru a înțelege, fuge către
ușă): Nona!...

ICE: Nu! Nu o chema! Și așa e veșnic cu tine!

VAL: Poftim?

ICE: Doar nu e prima oară când vin aici.

VAL: Știu, e a doua.

ICE: Crezi? Am fost lângă voi de zeci de ori, fără

s-o știți.

VAL: Vrei să spui că... ne urmărești?

ICE: Nu insista. Mă calcă pe nervi.

VAL: Nona?

ICE (naiv): Nu-i pronunța numele! Dacă aude prin zid?

VAL: Cum să audă prin zid?

ICE: Simplu, cum se aude. (Lingușitoare.) Vrei s-o prefac în statuie? Sau s-o duc departe, pe un munte, vrei?

VAL (cavaler fără teamă): Îți interzic în mod formal să te atingi de Nona. Ai picat din Lună ca să-ți etalezi puterile în fața noastră? Nu știu de ce nu te dau pe ușă afară.

ICE (logic): Ca să nu intru din nou: *prin* ușă,

VAL: Fantastic!... Sunt surmenat.

ICE: Serios? Vai, bietul băiat... (Vrea să-l mângâie).

VAL: Nu mă atinge!

ICE: O, atingerea mea e mai ușoară decât a fulgului de nea, e mai lină decât bătaia unei aripi de fluture, este imponderabilă și de fapt nu-i o atingere. Aș putea să te strâng în brațe fără ca tu s-o visezi măcar și cine știe dacă n-am și făcut-o...

VAL: De ce... să mă strângi în brațe?!

ICE: Dar ce anume crezi că a putut determina pe o fată serioasă ca mine să se îmbrace în văluri, să treacă prin zidurile voastre pline de cele mai ciudate fierării și fire de tot felul, ce o poate împinge pe o

tânăra cercetătoare ca mine să suporte scenele de uimire și nevinovăție ale unui bărbat fără pic de umor, dacă nu dragostea!

VAL: (la limită): Tu... mă... iubești?

ICE (vioaie): Da, Valentin, și am venit la tine.

VAL (exasperat): Oh, sunt foarte onorat! Am să te întreb totuși mai întâi, dacă nu te superi: De *unde* vii?

ICE: Și la voi sunt tot atât de plicticoși bărbații? Până nu te intoxică ei cu întrebări...

VAL (neclintit): Aștept.

ICE: Ești infernal. Vin de dincolo. (Gest spre Camera rece).

VAL: Adică?

ICE: De dincolo de cele minus două sute șaptezeci și trei virgulă șaisprezece grade ale tale! (Gest exasperat.) „Limita imposibilului” nu-i decât o graniță banală. Când vedem cum vă opintiți să forțați o ușă deschisă...

VAL: Cum, dincolo e o antilume?

ICE: Trebuia să mă aștept la o etichetă! (Tracasată.) *Noi* suntem „antilumea” *lor*! Poate că voi sunteți „antilumea” noastră? Poate că voi mergeți cu capul în jos, vă sculați seara și vă culcați dimineața?

VAL: Vreau să spun că există două lumi simetrice, noi le numim alfa și antialfa. Tu vii din simetrica noastră?

ICE: Câtă mărginire! Cu alfa și antialfa crezi că se termină universul? Noi nu suntem nici alfa, nici

antialfa. Suntem o altă lume, diferită de a voastră și de simetrica voastră. Scolasticilor! Ați ajuns la concluzia că există o pereche de lumi antagonice, dar nu v-ați gândit că poate exista o infinitate de asemenea lumi. Că alături de lumile alfa și antialfa există beta și antibeta, gama și antigama, delta și antidelta...

VAL: Uluitor. Și tu?

ICE: Eu sunt dintr-o asemenea lume inimaginabilă pentru tine. O lume care n-are cu voi decât un singur punct comun, foarte fragil: frigul. Și încă pe dos: ceea ce voi numiți frig cosmic este la noi starea firească a existenței. Și invers. Noi ne păstrăm alimentele la căldură și tot la căldură apare supraconductibilitatea metalelor noastre.

VAL: Nemaiauzit.

ICE: Ai un repertoriu foarte variat.

VAL: Atunci ai venit aici nu pentru mine, ci pentru că Laboratorul minus...

ICE: Iradiază, desigur, semnale termice sau, ca să folosesc limbajul tău. „antitermice”.

VAL (realizează): Și ai trecut prin zid pentru că substanța voastră este structural indiferentă față de a noastră, nucleele și electronii atomilor voștri trecând prin ai noștri ca pieptenele prin păr!

ICE: Mult mai ușor. În fond atomii ăștia sunt foarte găunoși. Materia nu ocupă decât o infimă parte din volumul lor. Atomii noștri se plimbă în voie prin ai voștri și cum, practic vorbind, ei nu se influențează în

nici un fel, s-ar ignora reciproc dacă noi nu am fi descoperit cum stau lucrurile. Suntem o lume curioasă. De ani de zile, de când ați înființat Laboratorul minus, primim ciudatele voastre semnale. Ne-am hotărât să vedem ce este. Au venit exploratori curajoși, oameni gata să înfrunte orice primejdii. Ei au cunoscut toată intimitatea planetei voastre. V-au studiat tehnica și v-au învățat limbile, au pătruns în subtilitățile cele mai ascunse ale științei terestre. Toate observațiile lor au fost înregistrate, multiplicat, încât la ora aceasta nu mai prezentați secrete pentru noi.

VAL: Foarte amabil. Se pare că dispuneți de o civilizație avansată, dar n-ați învățat încă să bateți la ușă.

ICE: Ah, da, s-au ridicat și pe la noi câteva glasuri de bătrâni anchilozați oare pretindeau că ar fi trebuit să vă întrebăm în prealabil, să vă cerem voie. Am fi pierdut atunci decenii ca să aflăm un limbaj comun, pentru ca apoi să ne prezentați o imagine festivă, sintetică, tehnicoloră și în relief a Pământului, în care adevărul ar fi rămas undeva, în intenții. Mulțumim, ne-am autoservit.

VAL: Și ați fost dezamăgiți?

ICE: Firește. Niște copii care se minunează de antisubstanță, care se zburcună să zboare în Sirius...

VAL: Așadar, ai făcut călătoria în scopuri științifice.

ICE: Numai prima. Am văzut atunci că tot ce era

mai interesant fusese spus. Aveți o planetă înceată. Cum programul turistic prevedea și vizitarea Laboratorului minus, am fost și aici.

VAL: Cum, ați fost mai mulți?

ICE: O rachetă întreagă. Patru sute de persoane.

VAL: Și ați defilat pe aici fără s-o știm?

ICE: Iar începi? Ingratule, nu-ți ajunge că atunci te-am remarcat?

VAL (nenorocit): Aha, atunci.

ICE: De atunci încoace am venit numai ca să te văd.

VAL: Ca să mă vezi!

ICE: Dar n-a fost chip din cauza acelei...

VAL: Te rog!

ICE: Am făcut toate concesiile. Eram hotărâtă să vorbesc eu prima. Am îmbrăcat și vălurile astea incomode, doar-doar te-or face să înțelegi.

VAL: Vălurile? Nu pricep.

ICE: Nu vă cunoașteți nici propriile voastre simboluri?! Doar voi vă reprezentați dragostea ca pe o femeie în văluri!

VAL: Fără! Și să știi că e demodat. Nu te necăji, în schimb vorbești o românească perfectă.

ICE: Nu-i așa? Am studiat până și frecvența cuvintelor din limbajul tău. Știi ce mi-a dat curaj? Faptul că nu pronunți aproape niciodată numele Nonei.

VAL: Cum? Doar e iubita mea!

ICE: Ți se pare. Numele iubitei îți vine singur pe buze, în vreme ce tu faci toate acrobațiile de limbaj ca să nu-l pronunți pe al ei.

VAL: Nu e concludent.

ICE: Ba da. În ultima săptămână l-ai pronunțat de opt virgulă cinci ori. Puțin pentru un îndrăgostit!

VAL: Virgulă cinci?!

ICE: Da, o dată te-ai oprit la jumătatea cuvântului.

VAL: Înseamnă că te-ai aflat aici toată săptămână?

ICE: Nu, ar fi fost plicticos. Mi-a spus-o Augustin, automatul meu.

VAL: Este aici un automat?

ICE: Unul special pentru tine. Augustin te urmărește oriunde te duci și înregistrează totul.

VAL: Nu cumva să divulgi patentul pe Pământ, că toate femeile își vor dori câte un Augustin!

ICE: Dar e un aparat rudimentar. De altfel l-am botezat după August-Prostul vostru.

VAL: Acum nu te aude?

ICE: Ba da. Dar pe mine nu se supără. Știe că eu l-am construit. Nu-i așa, Augustin?

VOCEA LUI AUGUST: Bineînțeles, Ice.

VAL: Te cheamă Ice?

ICE: Nu e frumos?

VAL: Dar Augustin știe și el românește?

ICE: De ce te miri? Altfel cum mi-ar putea face dărilor de seamă despre tot ce spui și ce faci?

VAL: Vrei să zici că el îmi apreciază actele și cuvintele?

ICE: Nimic mai normal. (Glumeț.) Doar n-o să-mi pierd zilele stând și ascultând câte poate îndruga un om în douăzeci și patru de ore.

VAL (e prea mult): Va să zică, obiectul dragostei tale e demn să fie lăsat în supravegherea lui August-Prostul?

VOCEA LUI AUGUST: Vă rog, nu abuzați de răbdarea unui automat.

ICE: E bine să-l respecti pe Augustin, iubitul.

VAL (urlă): Splendid! Colosal! Știi ceva? Ia-l de mână și scoate-l de aici! Plecați amândoi! Imediat!

ICE: Oh, ce grosolănie!

VAL: Afară!

AUGUST: Să-i dăm o lecție de bună comportare, Ice?

ICE: Nu, te rog, August. Nu vreau să-i faci rău.

VAL: Pieriți imediat și tu și August-Prostul! Să nu vă mai văd!

ICE: Perfect. De când voiam să asist la ceea ce voi numiți o *scenă*!

VAL: Aha, te amuză? O să vezi tu îndată! Nona!

AUGUST: Fata aceea bate la ușă de un sfert de oră.

VAL: Cine a închis ușa?

ICE: Tu, doar nu era să lași să fim deranjați.

VAL (absurd): Nu se poate!

AUGUST: Ice nu minte.

ICE: Încetează, August. Nu explica! Vrei să-l potolești? Nu suntem nici la jumătatea scenei! Continuă, Val!

VAL: Oh... Vrei să ajung la ridicol! N-am să mai spun o vorbă. O să te dau afară cu mina mea!

(încearcă zadarnic s-o atingă. Ea însă e imaterială pentru el. Gesturile lui Val se înmoaie. Tonul se catifelează.) E chiar așa cum ai spus...

ICE: Nu te-am mințit decât o dată, Val.

VAL: Când?

ICE: Când ți-am vorbit despre defilarea turiștilor prin laborator. De fapt eram peste patru sute...

AUGUST: Nona e din nou la ușă. A dat alarma.

VAL: Trebuie să pleci.

ICE: Nu mă săruți?

VAL: Poftim?!... (Ea își alătură gingaș buzele de ale lui într-un sărut imponderabil, foarte delicat. Apoi piere).

VAL: Ice... Ice...

Cortina

TABLOUL II

O încăpere în Institut

Într-un colț, un medic automat mobil în formă de robot. Numele lui este Hippocrat. Profesorul îl

pune în funcțiune.

PROFESORUL: Așa, iubite Hippocrat. Miși o să-l aducă pe Valentin, iar tu o să-l consulți de la distanță.

HIPPOCRAT: Aveți o tensiune arterială de șaisprezece cu opt și un ușor început de scleroză.

PROFESORUL: Oh!

HIPPOCRAT: Câteva manii și ticuri inofensive.

PROFESORUL: Dar nu eu sunt bolnavul, ți-am mai spus că e Valentin! (Manevrează butoanele medicului automat.) Ce primitive sunt toate automatele astea! Ține minte că pacientul tău se numește Valentin. *Va-len-tin*! O să ne adresăm lui cu acest nume. Iar tu memorează rezultatele observațiilor pentru mai târziu. (Intră Miși împreună cu Val).

MIȘI: N-ai decât să-l întrebi și pe profesor.

PROFESORUL: Ce se întâmplă, Miși?

VAL: Sunt acuzat că atentez la teoria simetriei universale. Știu, profesore, e ideea dumneavoastră preferată, dar...

MIȘI: Profesorul o să fie obiectiv.

PROFESORUL: Nu cunosc obiectul disputei voastre, dar multe lucruri pledează pentru teoria mea. (Glumeț.) Observați, pentru început, simetria dintre ceea ce există și ceea ce nu există!

MIȘI: Val nu consideră imposibilă existența unei a treia lumi.

VAL: Nimic nu ne împiedică să credem că există

un număr infinit de lumi.

PROFESORUL: Desigur, *Valentin*. Să ne întrebăm însă: nu pare mai rațională o lume simetrică, alcătuită din substanță și antisubstanță?

VAL: Dacă admitem că existența unei singure perechi de lumi opuse este rațională, nu înseamnă decât că fiecare pereche de asemenea lumi face universul și mai rațional!

PROFESORUL: Vorbind pe față, dumneata, *Valentin*, nu dai două parale pe simetria universului.

VAL: Să exemplificăm: galaxiile au o situație cu totul asimetrică una față de alta, și nici ca formă nu corespund. Ca să nu mai vorbim de faptul că nu există două sisteme stelare sau măcar două planete identice.

PROFESORUL: Legea simetriei lucrează în linii mai generale. Când observi un mal al oceanului deduci că undeva există malul opus, chiar. dacă nisipul lui e diferit de al primului.

MIȘI: Ciudat e că simetria se observă, dimpotrivă, în lumea atomică și subatomică.

VAL: După mine, în natură simetria se întâlnește numai în unitate cu asimetria.

PROFESORUL: Oh!

MIȘI: Mi se pare perfect dialectic.

VAL: Fără asimetrie n-ar exista contradicție, acumulare, salt.

MIȘI (spontan): *Valentin*, cine spunea că ești bolnav? (Gafă).

VAL: Sunt foarte bolnav, dragul meu. Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Hippocrate. (Se duce la el, în stupoarea generală.) Doctore, dacă tot ești în funcțiune, n-ai vrea să arunci o privire asupra sănătății mele?

HIPPOCRAT: Pulsul ușor febrilizat. Inima neliniștită. Se concentrează greu asupra subiectelor impuse. Stare nostalgică.

PROFESORUL: Ne ia peste picior!

HIPPOCRAT: Nu orice îndrăgostit își pierde simțul umorului.

PROFESORUL: Poftim?

MIȘI: Ce vrei să spui?

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e îndrăgostit.

PROFESORUL: La naiba, știam, dar nu văd în asta nici un motiv de boală.

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e sănătos.

PROFESORUL: Dar bine, Hippocrate, e de presupus că Val e îndrăgostit de mai multă vreme. În timp ce simptomele care ne-au alarmat au apărut numai de câteva zile.

HIPPOCRAT (ezită): Vă rog să nu întrebați mai mult.

PROFESORUL: Ce vorbă-i asta?

HIPPOCRAT: Vă rog să nu întrebați mai mult.

VOCEA LUI AUGUST: Nu insistați că se blochează (Râde).

PROFESORUL: Poftim?

HIPPOCRAT (încurcat): Nu insistați că mă

blochez.

MIȘI: Hippocrat, vorbește frumos.

VOCEA LUI AUGUST: Cuvântul e de argint, dar tăcerea e de aur!

PROFESORUL: Cum?

HIPPOCRAT: Gura, măgarule!

PROFESORUL: A, e prea mult, Hippocrat, să știi că te scot din circuit!

HIPPOCRAT: O, nu, profesore, te rog, nu mă lăsa să ruginesc!

VOCEA LUI AUGUST: Perfidule! Intrigantule! Automat cu două fețe!

HIPPOCRAT: Nu mai pot. Îl distrug.

MIȘI: Cu cine vorbești, Hippocrat?

HIPPOCRAT: Cum, nu-l auziți pe August-Prostul?

PROFESORUL (jignit): E limpede. S-a scrântit medicul.

HIPPOCRAT (plângăreț): Nu m-am scrântit. Funcționez perfect. Dar totul are o limită! Dați-mi voie să-l distrug!

MIȘI: Ești nebun, Hippocrat.

PROFESORUL: Să încercăm. Poftim, îți dau voie.

HIPPOCRAT: O, mulțumesc, profesore! Mulțumesc!

(Se mișcă din locul lui, pornește greoi să-l prindă pe Augustin cel nevăzut.) Vezi tu pe naiba, August-Prostul! Aha, aici te-am prins. Na! Cum ai scăpat? Închideți ușa! (Cei doi oameni se conformează, uimiți.) Acum e imposibil să-mi mai

scapi. Știu că menirea medicului e să vindece, nu să lovească, dar uneori e necesar! (Lovește decisiv. Dar în gol.) Cum, ce-i asta? (Repetă.) De ce nu te nimeresc? (Augustin râde, nebun.) De ce treci prin zid? (Începe să tremure.) O, mă inhibă! E îngrozitor! Nu-l pot atinge! Fugiți! Fugiți! (Cât e de mare, se ascunde într-un colț, își acoperă fața. Ceilalți sunt înnebuniți. Privesc în jur. În sfârșit, profesorul îndrăznește).

PROFESORUL: E cineva aici? (Tăcere).

VAL: Ce s-o fi întâmplat?

PROFESORUL: Hippocrat să facă o criză! E ridicol. O face pe interesantul.

MIȘI: Se-ntâmplă și la oameni.

VAL: Prostii!

PROFESORUL: Așa spuneam și eu. (Îl privește îngrijorat și iese. Atmosfera se destinde).

VAL: E îngrozitor, Miși. Oare n-o să ne dezvățăm niciodată de a minți?! Bărbatul exagerează ca să-și flateze iubita, ea se prefaci că nu observă, pentru ca el, prin repetiție să ajungă a crede ceea ce spune. În cele din urmă o cred amândoi sau se fac că cred. E un pact general, un cerc vicios vagului și aproximației.

MIȘI: Așadar, e serios? Mă rog, procedează altminteri, ce te împiedică?

VAL: Păcătoasa asta de natură umană. Am impresia, dacă îmi dezvălui slăbiciunile în fața iubitei, că mă va lega mai ușor de încheietura ei. Nu mai

există Samsoni, dar ne apărăm ultimele fire de păr de o Dalilă imaginară.

MIȘI: Dar bine, Nona e o femeie superioară. Rezerva ta e inexplicabilă.

VAL: Nona poate înțelege orice. În afara interesului meu pentru Ice. De aici până la minciună e un singur pas.

MIȘI: Ah, câte complicații de prisos! De fapt, astăzi obții mai mult cu adevărul decât pe orice altă cale. Mai mult și mai repede. Are adevărul ăsta o productivitate...

VAL: Cunosc amoriurile tale, ca niște jocuri de artificii, mici flăcări trecătoare, focuri reci ale sfântului Elm care ardeau pe catargele corăbiilor de altădată fără să le carbonizeze...

MIȘI: Eu sunt pentru armele de câmp, ușoare, portabile. Sunt pentru jazz. Dar ascult cu toată resemnarea simfoniile altora.

VAL: Știu, prietenia și răbdarea se confundă adeseori.

MIȘI: Mai mult decât s-ar crede, Val. Astăzi am însă colosale rezerve de răbdare. (E foarte mulțumit de sine).

VAL: Așa, Miși, ființă prefăcută, mai fă-o și pe prietenul devotat. După ce mă faci de poveste în fața profesorului!

MIȘI: Dar bine, numai din prietenie...

VAL: Din prietenie, nu-i așa? Cu cel mai pur sentiment ai atacat subiectul care-mi creează cu tot

dinadinsul o stare de spirit polemică! Cu același pur sentiment m-ai cărat prin tot institutul până la Hippocrat!

MIȘI: Dar cum ți-ai dat seama...

VAL: N-a fost greu, de vreme ce pe toate fețele, și mai întâi pe a ta, scrie cu majuscule: „Val și-a pierdut mințile!” (A intrat Nona, împreună cu profesorul).

NONA (a ascultat ultima replică): Foarte bine.

Val, arată acestui amic al tău că n-are de ce se îngrijora. (Încurcătură).

MIȘI (involuntar): Nona...

NONA: Explică-i că s-a petrecut un fenomen pur științific, repetabil, și că ironia lui este deplasată. Invită-l, dimpotrivă, să ia loc și povestește-i cum te-a vizitat Femeia cosmică.

VAL: A fost foarte... interesant... (Violent.) Nu pot, Nona, nu în fața ta!

NONA (grațios): Vrei să plec?

VAL: Nu, sigur că nu. Ei bine, a ieșit pur și simplu din Camera rece.

PROFESORUL: O aberație!

NONA: Vă rugăm, nu întrerupeți.

VAL (entuziast): Avea o înfățișare... (Moderează.) neobișnuită. Ușoară și aeriană, cu dispoziții schimbătoare. (Furat de descriere.) într-un cuvânt, femeia din enciclopedie!

NONA: Nu e palpitant?

MIȘI: Bine, omule, dar de ce prin Camera rece?!

VAL: A intrat pe ușa etanșă cum ai intra tu pe ușa asta, ba în cele din urmă mi-a pretins că la nevoie trece și *prin* ușa.

PROFESORUL: Continuă, Val, am o tensiune normal.

VAL (de dragul anecdotei): Mi-a făcut câteva complimente... apoi mi s-a prezentat venind dintr-o lume al cărei singur contact cu a noastră ar fi zona frigului. Se pare că indivizii lor circulă printre noi ca la ei acasă, intră și ies din casele noastre ca prin ziduri de aer și-și bagă nasul în tot ce facem.

MIȘI (sare în sus): Și tu ai crezut?!

VAL: Cum era să n-o cred, când Ice este extrem de bine informată în legătură cu viața terestră și vorbește o românească perfectă!

MIȘI: Uneori ești totuși insuportabil! Așadar, nu degeaba te privește lumea puțin cam... strâmb. (Profesorul tușește, aluziv).

VAL: Vrei să spui că se îndoiesc de... luciditatea mea?

MIȘI: Imaginează-ți!

VAL: Nona, crezi că eu...?

NONA (cald): Da, cred! Nu-ți dai seama că toată feeria aceasta n-a fost decât o farsă a simțurilor tale rătăcite? Obsesia frigului ți-a instalat o viziune romantică despre o lume a temperaturilor joase. De aici până la imaginarea unei reprezentante a sexului frumos care să cumuleze trăsăturile de bază ale acelei lumi imposibile nu mai era decât un pas. L-ai

făcut, bravo ție, și să nu mai vorbim despre asta.

VAL: Cum, spui că totul a fost o iluzie, o invenție, un delir?

PROFESORUL: Să lăsăm etichetele.

MIȘI: De ce să vorbim de balamuc atunci când putem spune că ai acordat credit exagerat unei imagini fanteziste create de tine însuși?

NONA: Deseori procedăm astfel, mai ales în dragoste. E destul să întâlnim într-o persoană sau alta un vârf de ac în stare să ne declanșeze imaginația și croim un întreg personaj supranatural înzestrat cu cele mai strălucitoare calități și abia condimentat cu scăderi, atât cât să nu fie mierea prea dulce. Ne îndrăgostim apoi de propria noastră creație și suferim enorm când apare ceva care ne spulberă mitul. Atunci vorbim despre ambiguitatea feminină, despre dedublarea personalității, despre incapacitatea omului de a-și egala idealul, când în fapt pretindem un acord imposibil între ficțiune și realitate.

VAL (dezarmat, acceptă un armistițiu): Tot ce spuneți e atât de verosimil încât în clipa asta nici nu-mi dau seama ce e adevăr și ce nu. Să fi fost eu atât de orb?

MIȘI: De ce nu?

PROFESORUL: E spre lauda ta să dovedești o asemenea forță de imaginație.

VAL: Cum? Să fi crezut într-o fantomă? Dați-vă seama, construisem un întreg sistem. Mă gândeam

că într-o epocă a înapoierii și agresivității lumea aceea a frigului ar fi putut avea intenția de a cuceri Pământul! Cum arma cea mai temută pentru noi era însăși forma lor de existență, ei ar fi folosit frigul. Ceea ce ar explica glaciațiunile! Cât am putut să fiu de adolescent! (Râde nervos.) Ridicol ce sunt! Cât am fost de ridicol!

NONA: Nu te lăsa, Val. Doar am prevăzut că experiențele noastre ne vor pune în fața ineditului.

VAL! Oh, mulțumesc!

PROFESORUL: Se întâmplă, Val, se întâmplă.

MIȘI: Eu trebuie să alerg la cele douăsprezece mii de grade ale mele! Val, vino cu mine, să-ți arăt... (Îl trage pur și simplu după el. Val nu mai are decât timpul de a schița un gest de neputință).

PROFESORUL (surâde în urma lor, încântat): Copii ce sunt, copii... (Iese. Rămasă cu sine însăși, Nona, de loc exuberantă, se apropie gânditoare de Hippocrat. Cu un gest moale întoarce un buton).

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e îndrăgostit... Bolnavul meu e îndrăgostit...

Cortina

TABLOUL III

sală comună în institut

E seară. Intră Val, într-o dispoziție lirică.

VAL: Ice, Ice, dă-mi o dovadă că existi. Altfel, cum toți mă consideră bolnav, o să ajung eu însumi să cred că ești o halucinație. Ice, unde ești, Ice? Mi-au suspendat accesul în Laboratorul minus... Pentru „reparații”. Fără îndoială, cea mai rezistentă plagă a omenirii este indiscreția... (Pauză.) La naiba, l-am uitat pe Augustin! Unde ești, spion electronic? Augustin, n-o face pe invizibilul cu mine!... Hai, Augustin, răspunde! Știu că ești aici. Trebuie să vorbesc cu cineva despre Ice... (Insinuant.) Te rog!

AUGUST (voce): Sper că n-o să mă torni pentru asta...

VAL: Îți promit, Augustin. Unde ești?

AUGUST: Aici. Iar tu rămâi acolo. Cu automatele și cu oamenii de pe Pământ nu știi niciodată la ce să te aștepți. (Devine vizibil).

VAL: August, vorbește-mi de Ice..Spune-mi tot ce știi despre ea.

AUGUST: Serios? Ești în stare să asculți doi-trei ani în șir fără întrerupere? Și apoi, nu totul merită să fie povestit.

VAL: Atunci, spune-mi ce crezi tu că merită.

AUGUST: Ice este un foarte bun constructor de automate.

VAL: Văd, Augustin. Complimentele mele.

AUGUST: Le primesc cu mulțumiri. Ice e neîntrecută în găsirea de noi și noi caractere, de

tipuri și temperamente care nu se repetă. Eu, de pildă, nu semăn cu nici un alt automat din lumea noastră.

VAL: La voi automatele au caracter?

AUGUST: Dar ce, voi n-aveți?

VAL: (se amuză): Fie.

AUGUST: Nu, te rog, fără concesii. Ai văzut vreun automat din lumea mea săpând autoritatea altuia? Dar urmărind să devină puternic?

VAL: Mă faci să-ți amintesc de comportarea ta prea puțin camaraderească față de Hippocrat.

AUGUST: Bah, un automat fără simțul umorului. Nu gust patetismul nici la oameni, deși ei sunt atât de departe de perfecțiune. Automatul patetic mi se pare însă de prost gust.

VAL: Ai părăsit subiectul, Augustin. Vorbește-mi de Ice.

AUGUST: Până una alta remarc că-i pomenești numele de trei ori pe minut.

VAL: Crezi că sunt îndrăgostit, August?

AUGUST: N-o face pe prostul, Val, o știi și singur... Ție îți pare o prezență unică, dar să știi că Ice este o fată ea toate fetele. Atâta doar că a citit prea multe romane pământești.

VAL: Cum, la voi apar cărțile noastre?

AUGUST: Se bucură de un succes monstru, mai ales pentru umorul, lor.

VAL: Păcat, nu în umor stăm cel mai bine.

AUGUST: Dar mă refer la cărțile serioase! Ele

sunt cele mai nostime.

VAL: Și atunci Ice?

AUGUST: Ice este o găsculiță. Ea a luat la propriu cele scrise în cărți și, cam lipsită de simțul umorului, cum o știi, a vrut să vadă cu ochii ei.

VAL: N-o jignești pe Ice considerând-o lipsită de simțul umorului?

AUGUST: De ce s-o jignesc? Doar e adevărat. Putea, de pildă, să se îndrăgostească de unul dintre superbii masculi din Lumea de frig. Ea s-a înamorat de tine. Pe urmă, fata s-a dedat la costumația aceea indecentă, romantică. În fine, e geloasă. Dacă nu eram eu s-o temperez, cine știe ce-ar fi devenit Nona.

VAL: Cum, ar fi în stare, din dragoste pentru mine...

AUGUST: Naivule... Gelozia e una, dragostea - alta.

Între ele nu e obligatorie nici o simetrie. Ice e geloasă pe Nona fiindcă ea, Nona, te iubește. Dacă și tu ai iubi-o, Ice ar suferi, ceea ce-i cu totul altceva.

VAL: Ți se pare logic?

AUGUST: Tot ce ține de dragoste e certat cu logica.

VAL: Gelozia nu e totuși o suferință?

AUGUST: Gelozia e mai întâi o stare agresivă. Acaparatoare, nu lasă să-i scape nici suferința. Încearcă să înțelegi.

VAL (surâs): Mă voi strădui.

AUGUST: Începi să desprinzi ideea că Ice nu e o

fată excepțională? Că nu se deosebește de surorile ei din Lumea rece decât pentru că e nițeluș înapoiată?

VAL: Credeam c-o să-mi spui că Ice e cea mai frumoasă fată de pe planeta ei, că are ochii cei mai fosforescenți, mersul cel mai imponderabil, glasul cel mai celest.

AUGUST: Observ că în dragostea pământească intră un mare procent de orgoliu. Nimeni nu e demn de iubirea voastră dacă nu cumulează câteva superlative relative. Când te gândești că toate femeile sunt iubite, că fiecare este „cea mai frumoasă”, „cea mai strălucitoare”... De fapt nici la noi nu s-au creat mașini de catalogat frumusețea, în acest domeniu mai domnește anarhia gustului personal. Dar nici un îndrăgostit n-ar îndrăzni să toarne iubitei atâtea gogoși ca pe Pământ!

VAL: Trebuie să recunoști însă că pentru mine apariția ei a fost total inedită și că era firesc să mă tulbure.

AUGUST: Cu atât mai mic este meritul ei. Înseamnă că orice fată din orice altă lume putea să obțină același rezultat. Dacă ar fi avut trei capete ar fi fost și mai interesantă?

VAL (ironic): Augustin, să mă fac mai departe a nu observa că ești întrucâtva pățimaș?

AUGUST: Nu înțeleg ce vrei să spui.

VAL: Nu cumva, simpaticul meu prieten, împingi prea departe dragostea ta filială? Zelul cu care îți denigrezi creatorul e de-a dreptul suspect.

Așa-zisa ta obiectivitate e o poveste de adormit copiii. Augustin, nu știu dacă ești îndrăgostit de Ice, dar în orice caz plesnești de gelozie și vrei să mă alungi.

AUGUST: Aberații, Val, hai să râdem împreună...

VAL: Mă întreb cum ai fi reacționat dacă eu ți-aș fi turnat balivernele alea negativiste despre Ice.

AUGUST: Un elementar devotament față de ea m-ar fi împins să-i iau apărarea. Tu însă ai ascultat cu mult sânge rece inventarul scăderilor ei.

VAL: Pentru că îndrăgostitul iubește toate scăderile iubitei sale, deși ca om face totul ca să le înlocuiască prin calități, pe care de asemenea le va iubi.

AUGUST: Iubești ca un automat, Val, fără discernământ și în mod fatalist. Eu știu că nu-mi va fi dat niciodată s-o strâng în brațe; tu că n-o vei putea schimba cu nimic. De aceea preferi să împodobești cu flori ceea ce are ea mai puțin meritoriu.

VAL: Ești isteț, Augustin, ai fi convins pe orice pământean, înseamnă că ai intuit perfect psihologia terestră. Cu mine se petrece însă altceva. Dacă e vorba să etichetăm, iubirea mea pentru Ice este o „antidragoste”... Ceea ce-mi place la ea aș fi refuzat la o alta: asaltul, vălurile, ironia, viclesugurile demodate, cabotinajul, sarea de vulgaritate pe care o pune în fiecare gest... Una singură dintre aceste trăsături ar fi fost suficientă pentru ca iubita mea Nona să se afle la polul opus al existenței mele.

AUGUST: Te-nțeleg din ce în ce mai puțin. Un sfert din tot ce ai spus ar ajunge ca să n-o mai vezi pe Ice niciodată.

VAL (ironic): De ce? Doar e adevărat!

AUGUST: Din acest moment nu mai răspund la nici o întrebare. (Se face nevăzut).

VAL (râde): Augustin, nu fi copil! Faptul că te superi confirmă cele mai rele presupuneri!... Vai ție, Ice! Cum să mai cred în tine dacă și fiul tău te reneagă! (Năvălește Miși).

MIȘI: Ce-ai făcut, nenorocitul!

VAL: Ce-am făcut?

MIȘI: Ai vorbit, te-ai trădat, ai trăncănit!

VAL: Ei bine, da. Să nu-mi încredințezi niciodată un secret.

MIȘI: Dar bine, să lansezi niște prezumții atât de fantastice despre Lumea aceea rece, să brodezi cu atâta dezinvoltură povești pentru adormit copiii! Și încă în scris!

VAL: Miși, ești singurul care știe că am informații direct de la sursă.

MIȘI: O știm noi, dar de crezut ești singurul care o crede! Nici prin gând nu mi-a trecut să te înțeleg la propriu! Am luat totul drept o metaforă, drept un exemplu de pălăvrăgeală „în jurul problemelor amorului”!

VAL: Ei bine, nu! Totul e adevărat! Și mai ales ceea ce am scris în articol. Pentru că, palavragiu sau nu, sunt om de știință, ceea ce înseamnă că atunci

când știu ceva nu pot să tac!

MIȘI: Dar articolul tău e lipsit de argumente!

VAL: Logic, nu puteam arăta de unde știu totul.

MIȘI: De ce? Ar fi fost minunat: „Într-o noapte m-a vizitat o zână albă care mi-a șoptit cu glas cristalin povestea Lumii reci”.

VAL: Ei, da, poate că trebuia să tac. Deși nu-mi pasă. Cândva se va afla că informațiile pe care le-am prezentat sunt exacte.

MIȘI: Dar la consecințele practice nu te gândești?

VAL: Ce fel de consecințe practice?

MIȘI: „Ce fel?!” Crezi oare că întâmplător ființele alea, deși cotrobăiesc peste tot, se ascund de noi? Sunt sigur că o fac în mod ostentativ, oricum nu doresc să le întoarcem vizita! Poate se tem că o legătură cu lumea noastră la ei acasă ar putea să aibă un efect nefast! Așadar, ei păstrează o îndelungată discreție, fac eforturi colosale să nu-și trădeze prezența, încât neobrăzarea de a ne frecventa incognito atinge undeva delicatețea; iar tu le divulgi prezența, faci posibilă o concentrare de forțe mondială, care ar sfârși prin descoperirea acelei Lumi reci ascunse cu atâta grijă — și nu-ți iei nici o precauție. În fond e lumea lor, vor fi având motive, în orice caz au *dreptul* s-o ascundă. Și dacă or să acționeze? Dacă vor veni la tine să-ți ceară socoteală? Sau... să se asigure că nu vei merge mai departe?

VAL (palid): În ce fel... să se asigure?

MIȘI (sinistru): În fel și chip.

VAL: Hm. Nu m-am gândit. Eu nu mi-am făcut decât datoria. N-au decât să procedeze cum vor.

MIȘI: Om ești tu sau ce? Fă ceva, fugi, salvează-te, dispari! Sunt alături de tine!

VAL: Nu. Poate că ei ne văd și ne aud în chiar momentul acesta. E ridicol. Nu mă mișc de aici.

MIȘI: Așa? Trebuia să mă aștept la asta. Ei bine, nici eu nu mă mișc de lângă tine.

VAL: Miși...

MIȘI: Nici un Miși! O să trec și eu drept nebun, ce poate fi mai normal...

(Apare Nona).

NONA: Ești îngândurat, Val.

VAL: Se vede?

NONA: Fruntea ți-e umbrită, ca un amurg. Tu ești o floare care nu se închide noaptea. Soarele meu nu apune.

VAL: Te iubesc, Nona.

NONA: Știu că e așa, trebuie să fie așa. Deși faptul că o spui ar putea să mă sperie. Oare nu încerci să te convingi pe tine însuși de un adevăr de care te îndoiești?

VAL: O spun pentru că trebuie s-o spun. Tăcerea ar fi o minciună.

NONA: Mi-e frică pentru dragostea noastră: e fragilă. Ea n-a cunoscut furtuna. O încercare ar putea s-o călească, după cum ar putea-o frânge. Pe noi

iubirea ne-a apropiat cu o mișcare atât de firească, încât dacă n-aș fi fost atentă am fi trecut unul pe lângă celălalt ca două corpuri cerești ale căror drumuri nu se ating.

VAL: Asta nu se putea întâmpla, în iubire există o logică.

NONA: Sper. (Surâs.) Nu ți-aș ierta-o niciodată dacă ar fi altfel.

VAL: Cred că mă port ca un imbecil. Dar să nu înțelegi greșit. Mă preocupă... experiențele noastre.

MIȘI: Desigur, experiențele...

NONA: Ei bine, vorbește-mi în legătură cu ele. Sau taci în legătură cu ele. O să tac alături de tine.

MIȘI: O, femeia ideală din cărțile de pe timpuri! Stimată colegă, provoacă-l pe Valentin la un meci de judo, să vezi cum renunță la tăcerile personale! Jos proprietatea privată asupra tăcerilor!

NONA: În locul lui n-aș renunța, Miși. Și după o asemenea replică, pentru mai mult efect, vă las singuri.

VAL: Nona, mă obligi să te admir.

NONA: Nu înceta să mă iubești.

MIȘI: Orice femeie ar fi mândră de o asemenea mărturisire!

NONA: Eu sunt îndrăgostită. Iubitul meu, prefer să-mi negi orice însușire decât să nu-mi iubești defectele. Val, îți interzic să mă admiri. (Iese).

(Intră profesorul).

PROFESORUL: Am citit articolul lui Valentin.

MIȘI: Evident!

VAL: Vă ascult.

PROFESORUL: Să nu te miri că-ți spun, dragul meu, dar până la un punct e ușor să lansezi ipoteze, ba chiar să ajungi la descoperiri. Să te vedem însă apoi ce te faci cu ele? Asta-mi aduce aminte de un concurs de anecdote matematice ținut la Cairo acum patruzeci de ani. Magistrul nostru a luat toate punctele și s-a văzut câștigătorul unui pui de crocodil în lungime de un metru și jumătate. Nu i-a fost ușor să se descotorosească de premiul buclucaș, pentru obținerea căruia asudase din greu.

VAL: După mine, nu se poate împiedica apariția tuturor acestor lumi. „Inimitabila” noastră lume alfa trebuie să se împace cu existența celorlalte.

PROFESORUL: Strămoșii noștri se mulțumeau cu sistemul solar și nu au trăit de loc rău dacă ținem seama de moștenirea ce ne-au lăsat.

VAL: Bine, dar progresul științei aduce în raza vizibilității noastre noi fenomene. Putem să închidem ochii?

PROFESORUL: Asta nu se poate, dar cel puțin să nu umblăm după lumile astea, ci să așteptăm cu demnitate ca ele să ni se prezinte.

MIȘI: Dar dacă în existența lor consistă un pericol, nu e preferabil să-l cunoaștem?

PROFESORUL: Nu cred în realitatea unui pericol ce nu se arată. De altfel, pentru a fi prudenți este și prea târziu, când Pământul a devenit o atât de vie

sursă de unde radio. Ia în mână o bucată de sârmă și plimbă-te pe câmp. Ce vei fi devenit?

MIȘI: Un pierde-vară...

PROFESORUL: Nu, domnule, ci un condensator, căci între sârma dumitale și pământ se va forma o scânteie cântătoare, atât e de densă emisiunea radio pe glob. Te asigur că muzica noastră cosmică, voalul de unde pe care-l arborează cu atâta risipă Terra, nu va întârzia să atragă vizitatori. Pământul n-a înțeles că dublul avantaj de a fi o planetă constă în a fi scutit de viața în văzul lumii la care se condamnă Soarele și a profita în același timp de existența lui.

VAL: Totuși, omenirea așteaptă cu încântare clipa când va întâlni reprezentanți ai unei alte lumi.

PROFESORUL: Nici nu ne imaginăm câte greutateți ne așteaptă. Crezi că e ușor să elaborezi un limbaj comun cu oamenii beta propuși de dumneata? Muzica sferelor este aptă numai pentru un grațios menuet cosmic. Prăpastia amenință să apară acolo unde reverență noastră poate semnifica în fața lor o dare cu tifla. Imaginează-ți-l pe primul alb căruia indienii i-au oferit o pipă a păcii. În iarba urât mirositoare și în tăciunele băgat cu sila în mână a fost destul de greu de descifrat un mesaj umanist.

VAL: Mesajul a fost totuși descifrat. Ce spuneți despre asta?

PROFESORUL: Hm. Să suspendăm. Riscăm să ajungem la o discuție serioasă și eu nu discut serios decât cu magnetofonul în față!

MIȘI: E foarte util pentru descoperirea contrazicerilor...

PROFESORUL: Oh! (Iese brusc).

MIȘI: Scuzați, m-ați înțeles greșit...

(A intrat Ice. Acoperă cu mâinile ochii lui Val).

VAL: Ce-nseamnă asta?

MIȘI: Înseamnă că m-am săturat!

ICE: Ce primire de gheață!

MIȘI: Poftim?

VAL: Ești tu, Ice?

ÎCE: Cine alta? Bună seara.

MIȘI (șoptit): Ți-am spus eu!

ICE: Cine-i tânărul? Val, de ce nu mă prezinți?
Crezi că fac o impresie proastă?

MIȘI: Vai de mine, se poate, dumneavoastră...

ICE: Vezi ce drăguț e? Și încă nu m-a văzut...

VAL: Este prietenul meu cel mai bun. Eu îi spun.

Miși. Ea este Ice.

ICE (vizibilă pentru toți): Încântată, dragul meu
Miși.

MIȘI (bâlbâit): Și eu, de asemenea... (Caută
mâna ei, s-o sărute, constată că e „imaterială”. Totul
devine comic. Apoi Miși, fără nici un motiv, iese
aiurit).

ICE (în urma lui): Drăguț...

VAL: Ești cam imprudentă.

ICE: Eu? Doar n-o să-mi pretinzi discreție acum,
când toată lumea știe.

VAL: Ce știe lumea?

ICE: Din cele ce ai publicat numai naivii nu au înțeles că noi doi...

VAL: Dar eu am relatat latura pur științifică...

ICE: Nu-ți fac nici un reproș. Indiscreție pentru indiscreție. Cei care intră fără să bată la ușă nu vor fi întrebați dacă țin să fie cunoscuți. De altfel nu asta importă. Am dedus că publicând toate acestea nu vei avea ingratitudinea de a ține ascunsă tocmai relația noastră, care ți-a adus știința cu care te lauzi. Eu mă simt mândră de legătura mea cu un pământean!

VAL: „Legătura” ta? Frumoasă legătură! Și frumoasă mândrie, ce să mai vorbesc! Dar eu nu am de gând să mă afișez cu tine de gât și nici prin minte nu-mi trece să te las să apari în fața Nonei!

ICE: Atunci fă repede ceva, pentru că faptul e inevitabil!

VAL: Ce fel, inevitabil?

ICE: Iubitule, unde crezi că a fugit cu atâta grabă credinciosul tău prieten, dacă nu spre frumoasa ureche a Nonei?

VAL (agitat): Ești infernală! Miși! (Acesta apare, urmat de un grup numeros de curioși).

MIȘI: Aici sunt!

VAL (către Ice): Dispari!

(Aceasta a izbutit să devină invizibilă cu o clipă înainte de intrarea celorlalți).

NOII SOSIȚI: Ei bine, unde e?

— Miși, nu vedem nimic!

— Ah, povești!

— Feriți, facem explozie! (Râsete).

— Cine are halucinații: Miși sau Val?

ICE: O, ce-nseamnă asta? Val, fă ceva!
(Mulțimea n-o aude).

PROFESORUL (muștrător): Miși, ești extrem de spiritual. De altfel și tu, Val.

MIȘI: Dar, profesore, pe cuvântul meu...

PROFESORUL: Lasă, am înțeles. Pentru o clipă de destindere merge. Nu sunt supărăcios.

MIȘI: Dar nu e nici o farsă. Val, spune și tu...

PROFESORUL: Gata, ajunge. Nu-s atât de bătrân încât să nu înțeleg de glumă. Dar nu insista, nu întrece măsura.

ICE (către Val): Ce ai de gând?

VAL (tare): Ei bine, Miși a spus adevărul.

ASISTENȚA: O-o-oh!

O VOCE; Femeia cosmică!?

VAL: Nu vă mirați mai mult decât e cazul. Într-o zi a apărut în laborator. Ea mi-a expus tot ce-am scris în articolul meu. Nu o judecați după frivolitatea aparentă, e totuși ambasadoarea unei alte lumi.

VOCI: Iar!

— Val consumă prea multă literatură!...

— Până la urmă e plicticos!

ICE: Ei bine, le arăt eu lor. (Dintr-o mișcare e în centrul cercului. Un gest și lumina se schimbă. Stupoare: Ice a devenit vizibilă! Toți se retrag, fac ochii mari, încep cu timiditate să comenteze în șoaptă.) Poftim? S-a-ntâmplat ceva? (Furioasă și

triumfătoare.) Ați vrut să mă vedeți? Priviți fără sfială. Aveți curajul, apropiați-vă, nu e nici o mistificare. Puteți fotografia!

PROFESORUL: Ce înseamnă asta? Aștept explicații.

ICE: Explicații? Câte poftiți.

PROFESORUL: Nu cu dumneata vorbesc. Val, ce-i asta?

VAL: Mai bine ascultați-o pe ea.

PROFESORUL (foarte sus): Te rog să încetezi imediat cu... prestidigitația; Nu suntem la circ! (Rumoare.) Sunt dezamăgit, tinere! Dezamăgit!

ASISTENȚA: Cum? Iluzionism? Hocus-pocus? Sugestie?

MIȘI: Nu puteți înțelege, fiindcă nu e nimic de neînțeles.

CINEVA: Și dumneata o vezi blondă?

ALTCINEVA: Și eu. Dar nu e concludent.

ICE: Așa, bateți-vă capul, oameni buni, și altă dată să nu vă mai legați de Val și nici de Miși. Îi iau sub protecția mea. (Efect).

PROFESORUL: Dar cine ești dumneata, care vii și ne propui să admitem că exiști, când acum cinci minute aveam toate datele pentru a crede contrariul?

ICE: Mă vedeți, nu ajunge?

PROFESORUL: Nu!

ICE: Serios? Ei bine, sunt de aceeași părere. Val, fă prezentările.

VAL: Te rog, nu mă pune în situație...

NONA (foarte puțin viperă): Nu e frumos, Val, te lași rugat.

VAL (înnebunit): Dar am scris totul în articol! Nu am nimic de adăugat!

NONA: De ce? Putem adăuga, și încă multe. Nu știam, de pildă, că fetele lor sunt tot atât de spirituale pe cât sunt de frumoase. Și nu știam nimic despre uitarea de sine cu care sunt gata să-i ocrotească pe oamenii noștri, căroră le iau cavaleriește apăram Sunt date importante pentru știință.

VAL: Ce-ai făcut, Miși, prietene!

MIȘI: Am vrut să te apăr!

ICE: Ei bine, șocul a trecut? Mă bucur de buna primire ce-mi faceți. (Tăcere.) Ce vreme minunată la dumneavoastră... Așa se începe, mi se pare, o conversație terestră?

VAL (disperat): Nu te deranja, Ice, poartă-te ca acasă. (Fuge după Nona, care a ieșit. Dar nu apucă s-o urmeze).

ICE: Așa am și procedat. Știam că n-ai să mă cerți, așa că i-am adus cu mine.

MIȘI: Poftim?

VAL: Pe cine ai adus?

ICE: Pe prietenii mei. Doar și tu ești cu prietenii. Le-am vorbit despre tine și au dorit să te cunoască. (Rumoare).

MIȘI: Și... unde sunt prietenii dumneavoastră?

ICE: Aici, și aici, și dincolo... (Intră, deocamdată invizibile, mai multe personaje îmbrăcate ciudat. Au

cu ei lupe și cercetează totul foarte curioși).

PROFESORUL: Nu ar fi mai bine să-i vedem și noi?

ICE: De ce nu? Prieteni, veniți să facem cunoștință.

MIȘI (aparte): Ți-am spus eu, Val, ți-am spus eu!

ICE: Să nu fiți prea formalști cu ei, vreau să se simtă bine.

MIȘI (lui Val): Fugi imediat! Eu îi opresc!

VAL (nu-i dă atenție, totuși e palid): După cum au sosit neinvitați, nu par să fie timizi. (Noii sosiți devin vizibili. Cele două grupuri se cercetează reciproc. Misterios, Miși apasă un buton. În tăcerea ce s-a lăsat, răsună o muzică puternică. Toți tresar.)

MIȘI: Eu am pus muzică. Știți, e o atmosferă... Poate, așa se sparge gheața. (Către Ice.) Îmi iau permisiunea să vă invit la un dans terestru.

(Val încearcă din nou să iasă.) ICE: E o idee excelentă. Aș prefera să-l iau însă pe eroul serii. Nu te superi, nu este așa? (Rumoare. Ice îl obligă pe Val să danseze. Acesta trebuie să se resemneze. După ce-i urmăresc uluiți, ceilalți le urmează exemplul. Dans general.)

Cortina

TABLOUL IV

din nou laboratorul minus

Val și Ice, înfierbântați de discuția care continuă.

VAL: Spune-mi unde e, caut-o, găsește-o, ad-o aici!

ICE: Nu pot. Nu știu unde e. Și nu vreau să vină înapoi!

VAL: Știi, trebuie să știi și trebuie să-mi arăți că știi, altfel cum o să-ți aperi în ochii mei „darurile” tale supraomenești?

ICE: Nu-mi cere să fiu atotștiutoare. Pot ca nimeni alta să fiu plicticoasă. Cu puțin efort, aș putea-o întrece chiar și pe Nona!

VAL: Ice, am avut pentru tine cel mai pur sentiment. Încearcă să pricepi asta, tu care vii din sferele pure. E avantajul tău că nu știu nimic esențial despre tine. Dacă vreodată o să-ți mai pun întrebări, să nu-mi răspunzi.

ICE: De ce? Nu există nimic inexplicabil, și tu o știi foarte bine.

VAL: Tocmai asta este exasperant! Am nevoie de puțin stelar, de intangibil. Genul meu e Femeia cosmică.

ICE: Aș fi vrut, dimpotrivă, să-ți dăruiesc tandrețe, căldură.

VAL: A, nu! Tu, ca să fii terestră, ar trebui cei

puțin să poți fi atinsă. „Frumoasa fără corp”...? Nu ai chemare pentru asta. Iar ca femeie din alte sfere ești prea terestră, în timp ce Nona, dincolo de numele ei rece ca o formulă, dincolo de faptul că e pământeană până în vârful unghiilor, Nona e o adevărată femeie cosmică. Atunci când vom trimite întâiul emisar feminin într-o altă lume, când va trebui ca delegata noastră să constituie pentru cei de acolo ceea ce noi înșine așteptăm de la femeile altor planete, o vom trimite pe Nona.

ICE: Atunci de ce-mi reproșezi că nu știu ce i-aș fi făcut?

VAL: Recunoști că ai vrut să-i provoci un accident auto?

ICE: Desigur.

VAL: Recunoști că ai făcut să-i apară în pahar niște amestecuri asazine?

ICE: Erau produse autentice terestre.

VAL: Mulțumesc: terebentină și cianură de potasiu.

ICE: În fine recunosc. Numai că a dispărut fără să le atingă.

VAL: De ce atunci nu recunoști că tot tu ai răpit-o?

ICE: Pentru că nu-i adevărat! Am vrut numai, grozav am vrut să dispară într-un fel. Dar alte forțe au făcut-o.

VAL: Ești iresponsabilă sau fugi de răspundere?

ICE: (se alintă): Nu știu...

VAL: Augustin știe. Să-l întrebăm.

ICE: Nu, nu știe nimic.

VAL: Augustin, spune-mi ce s-a întâmplat cu Nona.

ICE: Augustin, taci din gură.

VAL (aparte): Augustin, îmi permit să-ți aduc aminte că te am la mână cu o anume conversație.

AUGUST (plângăreț): Lăsați-mă în pace! (Apare).

ICE: Taci, Augustin!

VAL: Vorbește, Augustin!

AUGUST: Vai de capul meu... Dacă vreți să știți, Nona a plecat singură. Nu i-a fost greu să înțeleagă că este de prisos.

VAL: Îți mulțumesc, Augustin.

ICE: Ți-arăt eu ție, monstrule!

AUGUST: Ce vrei, trebuie câteodată să accepți evidența...

VAL: Vei înțelege vreodată, Ice, gestul Nonei?

ICE: A părăsit în mod sublim câmpul de luptă.

VAL: Din fericire, nu crezi asta. Necăjește-te, Ice, consumă-te cât poți.

ICE: Nu mă scoate din sărite, Val, pentru că înaintea de a pleca pentru totdeauna m-aș putea răzbuna îngrozitor împotriva ta!

VAL: Ce să-i faci, dacă n-avem zăvoare la uși!

AUGUST: Ice, fii cuminte!

ICE: Dar ce, n-am și eu demnitate? Sunt gata la orice pentru el, iar dumnealui mă răsplătește cu lecții

și injurii!

VAL: Nu înțelegi, Ice, că ți-am acordat tot creditul pe care-l pot da în alb?

AUGUST: Val, Val... a venit fata aia.

ICE: Ce?

VAL: Nona?

AUGUST: E la ușă.

(Val se repede, deschide larg ușa. Nona intră. Ice devine invizibilă).

NONA: Bună, Val. Iartă-mă că nu ți-am anunțat plecarea, a fost urgent.

VAL: Bine-ai venit, Nona.

NONA: N-aș fi vrut să las impresia că am fugit.

VAL: Nici nu m-am gândit, Nona.

ICE: Cum îi mai repetă numele!

AUGUST: Tăcere!

NONA: Persoana aceea... e desigur aici.

ICE: Cum?

AUGUST: Zi că nu!

VAL: Într-adevăr, e aici.

NONA: V-am deranjat, poate.

VAL: Nu, ai venit la timp.

NONA: Aș vrea să ne pui față în față.

ICE: Așa, pe nepusă masă? Și în vălurile astea ridicole? Nici gând!

VAL: O să încerc. Ice, Nona vrea să-ți vorbească.

ICE: Nu înțeleg ce urmărește. Refuz.

VAL: O să fie greu, Nona.

NONA: De ce? Doar e mai curajoasă decât mine și mai puternică.

VAL: Tocmai de aceea. Ei, ce spui, Ice?

ICE: Bine.

AUGUST: Ce ne mai așteaptă!

NONA: N-ar fi mai potrivit să ne lași singure?

VAL: Cum crezi, Nona. Ai să fii cuminte, Ice?

Augustin, să ai grijă.

AUGUST: Fii pe pace, omule.

(Dispare. Val iese. Schimbare de lumini. Ice apare într-o postură pretențioasă, de regină în văluri, tronând într-un fotoliu imens).

ICE: *Hallo*, Nona.

NONA: Așadar, asta ești tu. Îmi pare bine că te văd.

ICE: Cât formalism! M-ai mai văzut într-o seară.

NONA: Foarte prost. Era atâta agitație încât nu am reușit să te studiez ca lumea. Acum e cu totul altceva. Trebuie să fii de acord că o apariție materială este oricând preferabilă vagului și fantasticului. De altfel era și nesportiv să te păstrezi în zone transcendente când rivala ta nu o putea face la rândul ei.

ICE: Ai știut să dispari foarte frumos.

NONA: Am stat o zi cu mine însămi, undeva, în munți. Trebuia să mă gândesc la toate cele întâmplare. Înțelegi că aici mi-era imposibil. Și apoi e o tradiție terestră să te reculegi uneori departe de toate automatele.

ICE: Ai venit să-ți expui pretențiile? Să faci apel la întâietate? La dreptul de întâi ocupant?

NONA: Nu.

ICE: Înțeleg. Ești dispusă să tratezi.

NONA: Nu vei ghici. Am venit să ți-l ofer.

ICE: Poftim?

NONA: Ți-l cedez pe Val. Ia-l, du-te cu el. Sau rămâi aici, mi-e egal.

ICE: Știi că e greu.

NONA: Desigur, e greu. Dar tu poți aproape orice. Fă asta pentru iubitul tău.

ICE: Nu mă lua peste picior. Sufăr foarte mult pentru că n-o pot face.

NONA: Te plâng din toată inima.

ICE: Perfido, ai venit să triumfi?

AUGUST: Hm, hm!

NONA: Sunt gata să rămân neutră dacă ai vreun mijloc de a realiza unirea voastră.

ICE: Dar știi bine că nu există!

NONA: Atunci pleacă imediat! Dispari! Dezagregă-te și nu ne tulbura! Du-te în lumea ta și nu face apel la cobai sentimentali de pe Pământ! Ești rece ca un sloi de gheață, mai rece decât zero absolut. Am înțeles că execuți cu pedanterie un program dinainte stabilit, că nu faci decât teste pentru cine știe ce disertație savantă. Gata, ți-ai cules materialul documentar, ți-ai făcut experiențele, ajunge, poți pleca să-ți rumegi concluziile docte asupra psihicului bărbaților tereștri. Te plâng însă,

pentru că nici în Val, nici într-un alt pământean nu vei găsi toate fațetele acestui tip nemaipomenit, cu care abia o scot la capăt pământenele. (Cu căldură.) Cheia oamenilor noștri o avem noi, numai noi, și nici un fel de excursii sentimentale nu vă vor face s-o descoperiți! E drept, voi, femeile cosmice, aveți un avantaj la prima mișcare: colosala trenă de mister care vă însoțește. Dar totul are un sfârșit și orice taină o explicație. Chiar dacă ați fi de o sută de ori mai înzestrate, nu puteți corespunde așteptărilor. Căci misterul vostru e grandios, el promite inimaginabilul și la înălțimea lui nu vă puteți menține. Noi, pământenele, ducem lipsă de tainic. Din cauza aceasta bărbații cred că ne cunosc de la prima vedere. Și cum, bieții, nu ne pot cunoaște, deseori, nici până la moarte, putem fi veșnic noi în fața lor. Fiecare gest al nostru, nefiind anunțat cu surle de mister, constituie o adevărată surpriză și un bărbat inteligent are ce descoperi la femeia lui până în ultima zi a existenței sale. Slăbiciunea noastră e tăria noastră. Suntem atât de dezarmate încât nimic nu ne poate învinge!

(August fluieră a pagubă).

ICE (coboară din fotoliu și este mai om de știință decât Nona): Ce-i asta? Magie? Mai există la voi practici mistice? Cum ai ghicit tot ce ascund cu atâta grijă?

NONA: Nu mă face să roșesc. Puțină intuiție, atâta tot. În toate lumile, femeile trebuie să aibă ceva

comun. Mă cunosc, așadar te cunosc.

ICE: Atâta luciditate nu vă împiedică să trăiți?

NONA: Ne place să vedem unde ne calcă pasul. E drept că poezia suferă, că uneori viața își pierde romantismul, cel puțin în sensul de până mai ieri. Dar vedem tot mai bine, și unde nu, folosim ochelarii.

ICE: Cinste pentru cinste. În unsprezece minute m-ai făcut să te stimez. E adevărat, am venit din pasiune nu pentru Val, ci pentru cunoaștere. Omul tău mi-a părut un teren slab, cum s-a și dovedit, un mediu bun, drept care l-am folosit fără scrupule. Sper că nu se va plânge împotriva mea, doar am făcut-o cât mai agreabil pentru el.

NONA: Val are mult simț al umorului. Mă bucur pentru el... Înțelegi, studiile noastre despre Pământ erau cu totul superficiale, priveau arhitectura și structura socială, modul de existență și moravurile. În aceste domenii este fatal să descoperi cele mai mari înrudiri între lumi. Marile surprize se ascund în viața interioară, în construcția intimă a noastră și a voastră. Cineva trebuia să înceapă. Am fost eu. Tot eu am ales calea cea mai sigură și, recunosc, cea mai amuzantă.

NONA: Dar opera s-a răzbunat împotriva creatorului ei.

ICE: Mai mult decât ai crede. Mi-am jucat rolul cu atâta convingere încât... m-am îndrăgostit într-adevăr.

NONA: Cum?

ICE: Infernal!

NONA: Ah, nu, dacă e o manevră de ultimă oră, renunță, te rog! Situația e serioasă!

ICE: Pe cuvântul meu, altfel nu ți-aș fi spus-o. Sunt dezolată.

NONA: Ține-ți firea.

ICE: Viața mea e distrusă. Departe de Val voi muri.

NONA: Biata de tine, cât ești de plâns! Cum aș putea să te ajut? M-am pregătit, înainte de a mă întoarce, pentru orice bătaie. Eram hotărâtă să te înfrâng, dar nu să te fac nefericită. Nu mă gândeam că ai să mă înduioșezi.

(Ice, cu un ris colosal, deschide brusc ușa și-l trage înăuntru pe Val, care, evident, aștepta).

ICE (strigă): Iată, iat-o pe Femeia ta cosmică dând apă la șoareci! Iat-o pe Nona cea cu numele matematic înduioșată cu ajutorul a patru fraze improvizate!

VAL: Ice, cum e cu putință!

NONA: Liniștește-te, Val. Nu lua în seamă ieșirea ei. Sărmana fată suferă cu adevărat.

ICE: Nici vorbă!

NONA: Presupun că ai auzit totul.

VAL („grav”): Era de datoria mea să ascult la ușă!

NONA: Trebuie să fii de acord că în situația ei a găsit o ieșire foarte demnă. Totuși, Ice, nu fi sălbatică. Vezi bine că sunt alături de tine. Tu ai să

pleci în lumea ta și timpul o să vindece totul.

ICE: Aha, sunt de prisos.

NONA: Dar de unde! Credeam însă că ești nerăbdătoare să te întorci.

VAL: Fantastica Lume rece...

ICE: Ah, aici e mult mai amuzant! Apar și dispar după voie, trec prin pereți, prin foc și prin ger și nimic nu mă atinge. Aici dispun de calități neobișnuite. Pe când acasă mi-e cald și mi-e frig, iar ca să intri pe o ușă trebuie s-o deschizi! Ați calculat vreodată câți ani de viață ne pierdem deschizând și închizând ușile? În sfârșit, aici sunt Femeia cosmică, în vreme ce acasă nu-s decât o fetișcană luată la refec pentru fiecare prostie.

NONA: Dar bine, Ice, poți rămâne oricât. Vei munci alături de noi, vom descifra împreună misterele care ne apropie și ne despart.

AUGUST: Nu. Ice trebuie să plece.

VAL: Poftim?

AUGUST: Ice este chemată.

ICE: Cine mă cheamă?

AUGUST: Lumea rece.

ICE: Spune-le că n-am terminat, că am făcut o eroare fundamentală, că iau totul de la început.

AUGUST: Ei te cheamă totuși.

NONA: Rămâi, Ice.

AUGUST: Dă mâna, Ice. (I-o ia. Are mișcări străine, mecanice).

NONA: Ce înseamnă asta?

ICE: Augustin, dă-mi drumul.

AUGUST: Nu pot. Sunt condus. Cineva de acasă... Vino.

ICE: Înțeleg. Trebuie.

VAL: Nu se poate așa...

ICE (surâs): Oprește-mă.

(Val face un gest de neputință).

NONA (îi întinde mâna): Vrei să fim prietene?

ICE: De acolo? (Îi întinde mâna liberă.)
Vrăjitoare!

(Augustin o duce de mână spre Camera rece.
Val deschide ușa, apăsând un buton).

AUGUST (în prag): Spune: La revedere, Ice.

ICE: La revedere... Știi, am înțeles: Femeia cosmică ești tu.

(Ușa se închide. Lumini în Camera rece. Tăcere.
Val se apropie de Nona. Sunt încă mișcați).

VAL: Femeia cosmică...

NONA: Nu te grăbi cu complimentele, dragul meu infidel. Urmează o pagină care încă nu s-a scris!

(Nona surâde agresiv. Val mimează disperarea).

Cortina

CUPRINS :

PĂLĂRIA DE PAI.....	2
PIANUL PREPARAT AL LUI ELECTRONICUS.....	16
1.....	16
2.....	18
3.....	20
4.....	22
5.....	25
6.....	27
FOCURI DE ARTIFICII.....	34
1.....	34
2.....	37
3.....	40
PRIETENUL BIP.....	47
MOARTEA PĂSĂRII - SĂGEATĂ.....	55
CAZUL TRIC LAURENȚIU.....	72
1.....	72
2.....	74
3.....	76
4.....	83
EȘECUL.....	94
1.....	94
2.....	100
3.....	104
TITI ȘI FURTUNA SOLARĂ.....	110
1.....	110
2.....	114
3.....	121
OMUL CARE ARE TIMP.....	124
1.....	124
2.....	127

3.....	130
4.....	131
5.....	134
6.....	136
7.....	140
8.....	142
9.....	146
FEMEIA COSMICĂ.....	149

...Viața modernă ridică la tot pasul probleme, te obligă neîncetat să adopți hotărâri. Modul nostru de existență este deliberarea. Creierul se află într-o veșnică stare trează, ca un zgie-norie-nori cu mii de ferestre iluminate zi și noapte. Locatarii lui, indivizii unilaterali care ne formează personalitatea, ingenioul și scepticul, entuziastul și negativistul, băiețandrușul ușor de impresionat și bătrînul robot al experienței țin un consiliu fără sfîrșit...

Îmi place să-mi las vocile să vorbească, le ascult cu interes. În puținele clipe de răgaz le ies în întîmpinare, le caut. Ca să le stirnesc ajunge să slăbesc chingile disciplinei interioare pînă la a apăsa butonul aparatului din stînga mea...

